

Premier Šarec v Števerjanu

foto dd

Uspešno se je končal 49. festival narodno-zabavne glasbe Števerjan 2019

Okrogla miza v Samatorci

Razprava o naši šoli

Na turistični kmetiji Gruden/Žbogar je v torek, 2. julija, potekala zanimiva in aktualna okrogla miza o šolstvu z naslovom *Naša šola med zakonskimi predpisi in demografskim upadom*, ki jo je priredilo uredništvo revije Mladika. Zadnja številka revije namreč namenja rubriko Fokus aktualnim vprašanjem našega šolstva. V reviji je objavljena razprava člana Višjega šolskega sveta, goriškega profesorja Petra Černica, o zaščitnem zakonu in šolskem vprašanju. Avtor 18 let po sprejetju zaščitnega zakona za Slovence analizira njegovo vsebino (predvsem člene, ki se dotikajo šolstva), uresničena in neuresničena določila, nova državna pravila in dodatne probleme, ki so se medtem pojavili. Ob tem sta objavljena še natančni pregled šolskih členov zaščitnega zakona in razmišljanje o demografskem upadu, ki resno ogroža slovenske šole v Italiji.

/ str. 10
MČ

49. festival Števerjan 2019

Šarec na prazniku glasbe in slovenstva

Velik praznik za Števerjan! Ugledni gost finalnega dela 49. festivala narodno-zabavne glasbe Števerjan 2019, ki je potekal od 5. do 7. julija 2019 in je tudi tokrat priklical veliko ljubiteljev tovrstne glasbe z obeh strani meje, je v nedeljo bil predsednik vlade Republike Slovenije Marjan Šarec. V popoldanskih urah so ga Števerjanci toplo sprejeli pred županstvom. Tam so ga pričakali generalni konzul RS v Trstu Vojko Volk, konzulka Tanja Mljač, števerjanska županja Franca Padovan, občinski odborniki in svetniki, Ilaria Bergnach, predsednica društva F. B. Sedej, ki festival organizira, drugi vaščani in števerjanski otroci, ki so predsedniku poklonili šopek rož ter, ob zvokih kitare, pesem *Zarja Števerjana* Štajerskih 7, "neuradno himno" briške vasi, ki, kot sami radi pravijo, je "najbolj slovenska občina v Italiji".

/ str. 7
Danijel Devetak

LJUBLJANA 18. vseslovensko srečanje

O vračanju in povezovanju

Na 18. vseslovenskem srečanju so se v veliki dvorani Državnega zbora, ki ima posebno simbolno vrednost za vse Slovence, 4. julija 2019 zbrali rojaki iz zamejstva in zdomstva. Letošnji shod je bil namenjen problematiki izseljevanja mladih iz Slovenije, na njem pa je bilo slišati zelo različne izkušnje, posege in mnenja rojakov iz matice, ki so živeli ali še živijo v tujini, oz. rojakov, ki živijo zunaj meja domovine; zgodbe o odhajanju in vračanju ter povezovanju z matično domovino. To je bila lepa priložnost, na kateri bi si lahko prisluhnili pripadniki treh Slovenij. Po himni, ki jo je odpela koroška pevka skupina Dekleta Smrtnik, je voditeljica srečanja, podpredsednica komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Karla Urh povedala, da je letošnje srečanje potekalo ob obeležitvi 200-letnice smrti Valentina Vodnika.

/ str. 3

OPČINE Park Finžgarjevega doma

54. Študijski dnevi Draga 2019

Tudi letošnji program *Študijskih dnevov Draga 2019*, ki bodo v organizaciji Slovenske prosvete iz Trsta potekali od petka, 30. avgusta, do nedelje, 1. septembra, v parku Finžgarjevega doma na Opčinah, bo ponudil v razmislek zanimive vsebine. Tako bo v petek, 30. avgusta, ob 16.30 Andreja Duhovnik razpredala svoje misli pod naslovom **GOVORIM – GOVORIM SLOVENSKO, ZAVEDANJE IZBIRE IN RAZUMEVANJE ODLOČITEV**

Na zahodnem robu Primorske se posameznik in skupnost v italijanskem okolju raznoliko prepoznava v slovenskem jeziku in slovenski kulturi, v najširšem pomenu te besede kot kulture bivanja. Kako se kot posamezni govorec zavedamo izbire za slovenščino in kako kot skupnost razumemo odločitve, ko želimo polno živeti svoje slovenstvo? Komu je namenjena slovenska šola in kako v šoli s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem in Goriškem ter na dvojezični šoli v Špetru razvijati modele učenja in poučevanja za vse otroke, učence in dijake, ki jim je slovenščina prvi, drugi ali tuji učni jezik? Isti dan bo ob 19. uri predvajanje dokumentarno-igranega filma *Karmela* v režiji Marka Sosiča (Slo, 2019)

V soboto, 31. avgusta 2019, ob 16.30 bo ddr. Evgen Bavčar predaval o temi **SLOVENSTVO IN EVROPA**

Predavatelj bo razmišljal o slovenski narodni in kulturni identiteti skozi težke eksistenčne preizkušnje. Glede na aktualna dogajanja in dileme bo ob tem izpostavil vprašanje, kdaj bomo v globalnem svetu resnično lahko govorili v lastnem imenu v skladu z našim enkratnim zgodovinskim, kulturnim in identitetnim izkustvom.

/ str. 2

Skupna slovesnost ob 99-letnici požiga Narodnega doma

V torek, 9. julija, sta krovni organizaciji SSO in SKGZ, v jutranjih urah, na tiskovni konferenci v kavarni Tommaseo v Trstu, predstavili počastitev letošnje 99. obletnice požiga Narodnega doma, ki bo v soboto, 13. julija, prav v veži slovenskega hrama.

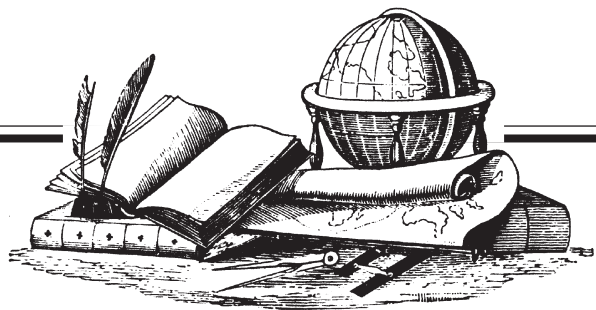
/ str. 2

Abonmajska sezona SSG v Gorici

Tudi v Gorici bo naslednja sezona SSG "Čudovita". Do 2. avgusta je možen poletni predpis abonmaja

6

S 1. strani

Skupna slovesnost ...

Na srečanju so bili prisotni predsednik SSO Walter Bandelj, predsednica SKGZ Ksenija Dobrila, deželni tajnik SSK Igor Gabrovec in zgodovinar Štefan Čok (NŠK). Ksenija Dobrila je dejala, da je želja prirediteljev ta, da čim bolj slavnostno in poenoteno uvedejo leto, v katerem se bomo spomnili na 100. obletnico požiga Narodnega doma. To bo leto spominov na dogodke, ki se ne smejo ponoviti, in leto načrtov prihodnosti slovenskega hrama. Walter Bandelj je poudaril, kako je po-

membno v tem trenutku skupno nastopati in skupno (SSO, SKGZ in SSK) obeležiti ta dan. Obenem si organizatorji želijo, da se tudi večinski narod spomni na dogodke, ki so se pripetili pred 99 leti in ki so bili smrtni udarec ne le za slovensko narodno skupnost, ampak tudi za vse tržaško mesto. V teh časih, ko so vraštvo narašča in so vrednote pod vprašajem, je treba pomisliti na tiste čase, razumeti, kaj se je dogajalo, in preprečiti, da bi nove generacije ponovile iste napake. Nujno je treba utrditi

evropskega duha, stike ter sobivanje med različnimi kulturami, je povedal Gabrovec. Prisotnost na sobotni počastitvi so potrdili predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, senatorka Tatjana Rojč, župan Roberto Dipiazza, deželni odbornik Pierpaolo Roberti, veleposlanik RS v Rimu Bogdan Benko, konzulka Tanja Mljač, predsednik UI Maurizio Tremul in poslanec Felice Žiža. Poleg govorov visokih gostov (Borut Pahor, Pierpaolo Roberti, Roberto Dipiazza), bo na ta dan slavnostni govornik zgodovinar Raoul Pupo. Slovesnost bo prepletena s kratkimi glasbenimi utrinki Glasbene matice, vodila pa jo bo igralka Lara Komar.

MČ

S 1. strani

54. Študijski dnevi ...

V nedeljo, 1. septembra 2019, bo ob 9. uri sveta maša za udeležence Drage. **Ob 10.30** bo Božo Rustja razmišljal o temi **UPANJE ČLOVEKA IN KRISTJANA SREDI NASPROTJ DANAŠNJEGA ČASA**. Sodobni človek se zlahka znajde v bivanjski krizi. Veliko stvari mu vliva zaskrbljenost: migracije, ekološki in demografski problemi ... Tudi kristjan je lahko zaskrbljen: pedofilski škandali, nasprotovanje papežu Francisku v Cerkvi sami, vse bolj prazne

cerkve na stari celini, nasprotovanje Cerkvi, neodzivnost mnogih v Cerkvi na probleme v družbi ... In vendar lahko kristjan sredi nasprotij današnjega časa najde temelje svojemu upanju v bogatem krščanskem sporočilu, ki je oblikovalo našo civilizacijo, še posebej naš narod. **Ob 15.30 bo slovesna izročitev 8. Peterlinove nagrade.** **Ob 16. uri** bo dr. Ernest Petrič predstavil **PROBLEMI IN ODPRTA VPRAŠANJA SLOVENIJE PO NEODVISNOSTI**

Močan demografski padec

Lani prvič po 10 letih manj kot 20.000 rojstev

Lani se je v Sloveniji rodilo 19.585 otrok, kar pomeni, da se jih je prvič po 10 letih rodilo manj kot 20.000. Povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka je bila 29,5 leta. Največ deklic je dobilo ime Ema, največ dečkov pa že dvajseto zaporedno leto ime Luka. To kažejo objavljeni podatki statističnega urada. Lani se je rodilo 10.157 dečkov in 9.428 deklic, skupna številka

19.585 pa je bila za 3,2 odstotka nižja kot predlani, navajajo statistiki. Povprečna starost mater ob rojstvu otrok je po drugi svetovni vojni vsako leto višja. Največ mater, ki so rodile v letu 2018, je bilo starih od 28 do 30 let, v povprečju pa so bile stare 31 let. Tiste, ki so v tem letu rodile prvič, so bile stare povprečno 29,5 leta. Matere 8.293 otrok (42,3

odstotka) so bile poročene, matere 11.292 (57,7 odstotka) lani rojenih otrok pa ne. Poročene so bile v povprečju stare 31,4 leta, neporočene pa 30,7 leta. Očetje otrok so navadno v povprečju tri leta starejši od mater. Tako je bilo tudi v 2018; stari so bili povprečno 33,7 leta. Osem med njimi je bilo starih 60 ali več let, 47 pa je bilo mlajših od 20 let.

Sicer pa se je lani na dan v povprečju rodilo 54 otrok, največ 5. julija (83), najmanj pa 11. novembra, na Martinovo nedeljo (25). Na običajen delovni dan se jih je rodilo povprečno 58, med koncem tedna pa povprečno 43. Porodov dvojčkov je bilo 340, porodi trojčkov pa so bili trije. 54 otrok se je rodilo prav na rojstni dan svojih mater, 57 pa na rojstni dan svojih očetov. Primerjava rodnostnega vedenja pokaže, da se je najizrazitejše spremenilo rodnostno vedenje mlajših žensk. Pred pol stoletja so največ otrok rodile najmlajše ženske (20-24 let), najmanj pa najstarejše (40-44 let). V 80. letih prejšnjega stoletja se je to spremenilo: rodnost se je predvsem med najmlajšimi (20-24 let) začela zniževati. Če je 1000 žensk, starih 20-24 let, leta 1979 rodilo 180 otrok, pa je bila lani ta številka le še pri 43. Rodnost med ženskami, stariimi 30-34 let, se je v začetku 90. let začela dvigovati in se do zdaj več kot podvojila. Med ženskami, stariimi 35-39 let, pa je zdaj nekoliko višja kot pred 50 leti. Tako na uradu ugotavljajo, da je rodnost žensk v zadnjih desetih letih v Sloveniji najvišja med ženskami, stariimi 25-29 let in 30-34 let.

Razmišljanje o slovenski politični stvarnosti

Janšofobija kot obsedenost botrov tranzicijske levice in njihovih lakajev

Reporterju lahko zadnje čase zasledimo številne pavšalne izjave nekaterih njegovih novinarjev, da bi se moral Janša umakniti s položaja predsednika SDS in celo s politične scene, ker da je veliki luzer, da je nosilec sovražnega govora, da ljudi deli in razdvaja ipd. G. Igor Kršinar se je nazadnje spravljal tudi na njegove najožje sodelavce, češ, da se okoli Janše "zbirajo ljudje, ki so praviloma priliznjeni in govori-jo tisto, kar želi slišati". Pa da "nihče na desni ne more sestaviti vlade, ker se človek, ki tam drži vse niti v rokah, ne želi umakniti", ter se je na koncu še vprašal, "ali ugani-te, kdo je torej največja cokla razvoja v Sloveniji"? (Reporter, 17. 6. 2019). Iskreno obžalujem, da sta se tednik, ki je Sloveniji veliko dal in ki sem mu bil zvest od začetka njegovega izhajanja, kot tudi Kršinar, ki nam je dal že veliko dobrih tekstov, spustila na to raven. Naj na kratko pojasnim zakaj. Najprej bi rad spomnil, da so organi stranke SDS edini pristojni, da odločajo o tem, kdo naj vodi stranko, in da so npr. ob volilnem porazu leta 2011 soglasno zavrnila ponujeni Janšev odstop. Pa da je v zvezi z zadnjim kongresom stranke prav Reporter (21. 4. 2016) prinesel izjavo Vinka Gorenaka, da so bili "med 500 glasovi samo štirje proti, in na kongresu ni bilo nobenega žandarja ali nadzornika, ter je vsakdo lahko obkrožil, kar je hotel". Tudi

če odmislimo navedena dejstva, se sprašujem, na osnovi kakšnih moralnih norm bi se morali organi odpovedati človeku, ki je bil po krivici že sto-krat popljudam in celo nezakonito zaprt, ker neustrašno razgalja mračne zakulisne rabote sprijene tranzicijske levice?

Razglašanje Janše za luzerja in

ravno evropsko okolje. In v desetdnevni vojni je na čelu obrambnega ministrstva veliko pripomogel, da je Slovenija te svoje pridobitve tudi obranila. Ustvaril je eno najmočnejših političnih strank, trdno zasidrano v volilnem telesu, s programom, ki ga gospodarstveniki ocenjujejo kot enega boljših, in lastne medije, ki začenjajo razbijati zadržljiv levičarski medijski monopol. Bil je na čelu slovenske vlade in v njegovem prvem, polnem mandatu (2004-2008) je ravno Reporter, ki danes razglašja Janšo za coklo razvoja, zapisal (5. 10. 2015), da so "pokojnine

coklo razvoja pa je ob splošno poznanih dejstvih skrajno neokusno govorjenje, ki ga nihče ne more jemati resno. Kot prvo naj navedem, da je sam Reporter "v dobrih starih časih" zapisal (23. 7. 2012), "da dolgujemo Janši podobo države, kakršno imamo, in da bi se stvari na ključnih križiščih zgodovine zadnjih trideset let odvijale drugače", kot so se. Naj še dodam, da je bil Janša med prvimi, ki so tvegali spopad s "povampirjeno JLA", in je zaradi tega tudi končal v zaporu ter nato s svojimi političnimi sopotniki dvignil na noge slovensko javnost, kar je kasneje pripeljalo do zloma komunizma, do demokracije, ustanovitve samostojne slovenske države in njene umestitve v njeno na-

zrasle za petino, neto plače za četrtno, gospodarska rast je bila okrog sedem odstotkov, javne finance konsolidirane in brezposelnost zmanjšana za polovico". Bil je prvi Slovan, ki je vodil EU, in za svoje delo prejel številna priznanja uglednih evropskih strank in politikov. Kot npr. priznanje Evropske ljudske stranke in Angele Merkel, ki je ravno po informacijah Reporterja (29. 10. 2011) dejala, "da je Janša velik Evropejec, ki je popeljal Slovenijo v evroobmočje", pa priznanje Mednarodne demokratske zveze (IDU) idr. In vsi ti po vrsti so ga odločno podprli tudi, potem ko ga je levičarska politična mafija spravila v zapor.

/ str. 13
Milan Gregorič

Povejmo na glas

Boj za odprto mejo

Ob napovedi, da bo v primeru večjega prihajanja migrantov v Furlanijo Julijsko krajino potrebno zapreti mejo s Slovenijo, ali jo celo utrditi z zidom, smo se kot javno mnenje pričeli odzivati, in to je več kot razumljivo. Preveč namreč za te kraje pomeni odprta meja in preveč je spominov na tiste čase, ko je bila ta meja neprijetna in tudi obremenjujoča. Zdaj je bil svoboden pretok v veljavi dobro desetletje in začutili smo blagor tega enkratnega dosežka nove Evrope. Toda na delu je odločna roka rimske vlade, ki želi zmanjšati že temeljito zmanjšan dotok pribežnikov. In težko bo to odločno roko zaustaviti, saj je že skoraj prelomno spremenila vzdušje v državi, vzdušje, ki se krepi in ima vsaj trenutno vse več privržencev. Seveda se bo navedeno prehajanje v večjo ostrino stopnjevalo, v kolikor ne bo ustreznega ugovora v smislu poziva k strpnosti in kulturi, ki sta vse bolj potisnjeni v kot. Stanje v državi večinskega naroda je jasno in skoraj z bolečino opisal Andrea Camilleri, ki ni le pisateljski oče komisarja Montalbana, ampak tudi izjemno prodoren poznavalec počutja med ljudmi. Takole pravi: "Žal mi je, da sem pesimist, ampak naša država se slabša v vsem: v javnem izražanju, v načinu odnosov, ki jih imamo drug z drugim, v absurdni agresivnosti. Poslabšali smo svoj značaj". Na stanje, v katerega drsimo, je med drugimi opozoril pisatelj Božidar Stanišić, ki je rodno Bosno zapustil na pričetku vojne v nekdanji Jugoslaviji, kot begunec preživel pre-

cej tistega, kar doživljajo migranti v tem času, ter se z družino prebil vse do naše dežele, v kateri živi še danes. Njegovo mnenje je, da se v tem trenutku kot družba razvitega sveta počasi a zaznavno "pomikamo proti mentalnemu in subkulturnemu barbarstvu". Dejstvo je, da se prevladujoča vodilna politika vse bolj poslužuje ostrih potez in da ob takšnih ukrepih na neki poseben način doživlja celo zadovoljstvo. Če bi se ji zdelo namreč potrebno, bi brez velikih zadržkov postavila zid oziroma ograjo na celotni meji s Slovenijo, se pravi več kot dvesto trideset kilometrov dolgo oviro. Zato je umestno pomisliti o ugovoru zoper zapiranje meje med našo deželo in Slovenijo, pri čemer bi se za strpno reševanje problemov s pribežniki lahko zavzeli vsi, ki v postavljanju ovir - te so ne nazadnje obrnjene tudi proti nam samim - ne vidijo smisla in koristi. Tukaj sta gotovo poklicani zmerna politika in predvsem civilna družba večinskega naroda kakor tudi naše narodne skupnosti, da v imenu umirjenega odločanja o usodi naše meje dvigujeta svoj glas za ohranitev velike dobrine, kar odprti pretok med Furlanijo Julijsko krajino in Slovenijo gotovo je. Vsekakor takšen poseg nima lahke naloge, saj je še vedno zelo v vzponu tista odločnost, ki jo papež Francišek imenuje aroganca. Ta je v svetovnem merilu "vse bolj razširjena in celo deležna odobravanja". Papež je to izrekel premišljeno, prizadeto, ko- nec stavka pa z veliko mero grenkobe.

Janez Povše

KROŽEK ZA DRUŽBENA VPRAŠANJA VIRGIL ŠČEK iz Trsta

in

KROŽEK ANTON GREGORČIČ – ŠTUDIJSKI CENTER
ZA DRUŽBENO-POLITIČNA VPRAŠANJA iz Gorice

vljudno vabita na srečanje

POLITIČNO ZASTOPSTVO NARODNIH MANJŠIN
V DEŽELAH S POSEBNIM STATUTOM
DOLINA AOSTE IN TRIDENTINSKA – JUŽNA TIROLSKAUvodno predavanje v italijanskem jeziku bo imel
univerzitetni profesor primerjalnega javnega prava
in bivši predsednik Deželnega sveta Doline Aoste
dr. ROBERT LOUVIN, sledi razpravaPetek, 19. julija 2019, ob 17.30
Dvorana Tessitori, Trg Oberdan 5 v TrstuSrečanje sodi v projekt *Zastavimo skupne moči za skupne cilje*, katerega nosilec je v sklopu
izrednega deželnega razpisa za ovrednotenje in širjenje rabe slovensčine *Krožek Anton Gregorič*

S 1. STRANI Ljubljana / 18. vseslovensko srečanje v Državnem zboru

Zgodbe o odhajanju, vračanju in povezovanju

Zaradi njegovega vsestranskega delovanja in poudarjanja slovenstva je bilo srečanje naslovljeno *Sloven'c, tvoja zemlja je zdrava ..., pa vendar mladi odhajajo*. Predsednik DZ mag. Dejan Židan je v svojem nagovoru med drugim povedal, da smo Slovenke in Slovenci kot narod preživeli in se razvijali tudi takrat, ko nismo imeli svojih institucij in vlad, imeli pa smo nekaj, kar nas definira: imeli smo, imamo in moramo imeti tudi v prihodnje ljubezen do svojega jezika, kulture in nekaj iznajdljivosti, včasih tudi več samozvesti in poguma. V tem trenutku na svetu obstaja sedem tisoč "aktivnih jezikov". Strokovnjaki pravijo, da jih bo preživelo le pet odstotkov. Naš jezik zdaj ni pod vprašajem.

Pravijo, da smo v skupini tistih 350, ki ga nacija še vedno ceni, uporablja in razvija. "Naroda ne definira genetski zapis, temveč predvsem spomin, jezik, kultura in zavedanje, da smo del skupnosti". Danes nas ogrožajo globalizacija in internacionalizacija, pretirana uporaba tujk, je še dejal Židan. Malo je narodov, ki bi posvečali tolikšno skrb razvoju kulture in organizaciji kulturnih dogodkov kot v Sloveniji. Naša vključenost v EU in dejstvo, da mladi pridobivajo znanje v tujini, sta velika prednost, vendar moramo poskrbeti za to, da se tudi vrnejo v domovino. Nismo velik narod, zato se moramo tem bolj naučiti spoštovati svojo družbo, njene dosežke in uspehe.

Minister brez resorja Peter Jožef Česnik je izpostavil težko in bridko življenjsko pot, ki jo je imel tako on kot večina Slovencev v tujini. Vse sta združevala slovenska kultura in jezik, ki se je ohranjal in ostal živ. Prav v parlamentu se sprejemajo slovenski zakoni, vendar je še preveč upravnih ovir, ki preprečujejo, da bi se Slovenci bolj odločali za vrnitev v domovino. "Slovenskim lastovkam", ki se vračajo, je izrazil iskreno dobrodoščilo. Karla Urh je poudarila, da prihodnost vsake države in naroda temelji na mladih. Trdna tla, na katerih ti mladi stojijo, pa moramo graditi skupaj različne generacije z dialogom, prek medgeneracijskega povezovanja in oblikovanja sinergij. Pomembno je si izmenjavati izkušnje, poglede in mnenja ter skupaj oblikovati usmeritve za perspektivnejšo prihodnost prihajajočih rodov. Izrazila je upanje, da bi z razpravo v DZ "zasejali seme optimizma in željo po spremembah in sodelovanju, po soustvarjanju naše skupne prihodnosti in morda tudi obudili željo po vračanju v Slovenijo". V globalno povezanem svetu toka preseljevanja ne moremo ustaviti, "na nas pa je odgovornost, da ob tem medkulturnem srečanju poskrbimo za ohranitev in krepitev slovenske besede, kulture ter narodne zavesti".

Preko videoposnetka je zbrane v parlamentu nagovorila dosedanja predsednica Komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak, odsotna zaradi izvolitve v Evropski par-

lament. "Znanje je eden temeljnih pogojev za napredek naroda", je poudarila in izrazila prepričanje, da Vodnikovim verzim veljajo tudi za današnji rod Slovencev. Pridobivanje izkušenj je vedno dobrodošlo, vendar je izguba mladih prehud udarec za Slovenijo, ki se srečuje z demografskim izzivi. Zato si želimo stvarno politiko in da bi čim več Slovencev našlo priložnost za delo doma.

Kot uvodni razpravljalci so v jutranjem delu vseslovenskega srečanja letos nastopile štiri zelo različne osebnosti: ustavni sodnik prof. ddr. Klemen Jaklič, izredni profesor računalništva na Univerzi Stanford v Kaliforniji, raziskovalec in soustanovitelj fundacije ASEF dr. Jure Leskovec,

no", saj ti nimajo vseh možnosti, ki jih imajo državljani. Zato je tu na mestu t. i. pozitivna diskriminacija. Potrebni so "intenzivni in veliki koraki", da se uresniči popolno sprejetje s strani domovine, in to na pošten način. Upravljalce z domovino je pozval, naj bodo pri izpolnjevanju svojih dolžnosti kar se da učinkoviti. Načinov je veliko, kot dobro vedo rojaki, ki so bili v tujini, zato "vključite nas v ta proces", je dejal Jaklič. Lepo bi bilo, ko bi domovina imela več posluha za sistematično izobraževanje mladih glav na vrhunskih svetovnih univerzah. V desetih letih bi imeli na pomembnih področjih lepo število strokovnjakov "na ključnih področjih, ki bi državo pripeljali daleč naprej". Tretji

Ddr. Klemen Jaklič

Dr. Jure Leskovec

Mag. Nežka Figelj

Doc. dr. Dejan Valentinčič

parlamentarna asistentka v Evropskem parlamentu mag. Nežka Figelj, doma z Oslavja pri Gorici, in sekretar na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu doc. dr. Dejan Valentinčič. Jaklič je v prispevku *Čez sedem dolgih let* (toliko traja "dober doktorat na vrhunski svetovni univerzi") povedal, da je v tujini živel 18 let. Prvo misel je naslovil rojakom, ki živijo v tujini: povedal jim je, da domovina pomeni sprejetje, "približno tako, kot ma-

sklop misli je Jaklič namenil zbranim v parlamentu: "Ko se boste vračali in vas bomo sprejemali, je treba pozabiti na delitev naši/vaši", vsaj kar se tiče upravljanja z javnimi zadevami. "Počasi, korak za korakom, bomo uspeli". V naravi človeške družbe je, da je pluralna. Leskovec, ki je pred petimi leti ustanovil Ameriško-slovensko izobraževalno fundacijo ASEF ter si veliko prizadeva za izobraževanje ter pretok znanja med

ji, ampak so še naprej Slovenci. "To niso karieristi, verski fanatiki, politični nasprotniki, ampak so predvsem Slovenci, ki imajo radi Slovenijo, v katero bi se preneka radi vrnili". V preteklosti so šli ekonomski emigranti s trebuhom za kruhom in so z nove celine težko ohranjali stik s celino. V zadnjih letih se je svet zelo spremenil, razdalje so veliko manjše, v vsakem trenutku lahko stopimo v stik s komerkoli kjerkoli po svetu. Veliko lažje je

smo, kako povezati in graditi mostove med Slovenci doma in po svetu. S tem ciljem je nastala dobrodelna, neprofitna organizacija ASEF. Slovenci doma in po svetu potrebujemo skupnosti in strateško pomembne organizacije, ki nas povezujejo. Slovenska zemlja je zdrava, "žal pa to še ni dovolj, da bi se mladi vračali". Kaj je potrebno storiti, da bi se vračali in da bi Slovenija zadihala s polnimi pljuči? Razmislimo o tem, da bi poskrbeli za ustrezno in neposredno zastopnost Slovencev, živčih zunaj meja Slovenije, v Državnem zboru, da bi se v domovini slišal njihov glas. Njihova zastopnost bi omogočila, da se resnično začne reševati problematika izseljevanja, njihovega povezovanja z domovino, in da se naredijo konkretni koraki za spodbujanje vračanja Slovencev v matično domovino. Potrebni so strateški in konkretni ukrepi z jasno vizijo. Niso dovolj v Uradnem listu objavljeni razpisi, potrebne so organizacije, ki aktivno delujejo na področju povezovanja rojakov. Slovenci, ki se vrnejo, so velikokrat sprejeti kot moteč dejavnik v okolju; večkrat se čuti, da so ogroženi. To mišljenje moramo nujno spremeniti: rojaki, ki se vračajo, niso grožnja, temveč iskrena priložnost za rast in napredek. Več kot pol milijona Slovencev živi po svetu. Ti so lahko velik potencial in zaklad za matično domovino, ki bi ga bilo vredno izkoristiti.

Nežka Figelj, goriška rojakinja z izkušnjami na Bližnjem vzhodu in v Evropski uniji, ki je kljub močnemu zanimanju za mednarodne odnose ohranila trdne vezi s slovenskim svetom, je spregovorila o temi *Nacionalizem in migracije: vzajemni vplivi*. Po teoretičnem uvodu o nacionaliz-

mu in vprašanju migracije se je osredotočila na osebno izkušnjo, na pojmovanje osebne nacionalne identitete. "Ohranjati slovenstvo v zamejstvu je naporno, ker zahteva prilagajanje dveh jezikov in dveh mentalitetama". Predstavlja pa tudi velik privilegij, saj preko razmišljanja in primerjanja pogledov in navad drugih narodnosti in krajev vodi v prožnost, sposobnost sprejemanja in odprtost. "Te sposobnosti se uresničijo preko ponotranjenja lastne istovetnosti in preseganja slovenstva kot obrambnega sredstva proti strahu pred prihodnostjo". Nežka Figelj je tako pojmovala osebno identiteto na različni način v prvih letih univerzitetnega študija po Italiji, med bivanjem v Izraelu in na evropskih institucijah, v Bruslju,

kjer je Slovenija vsem znana in ljudje so vajeni poslušati raznolike osebne življenjske zgodbe. "Bruselj ni le prestolnica Belgije, ampak nas Slovencev in Evropejcev". EU si namreč prizadeva za usmeritev drugačnosti v enotnost. Danes je v Evropi drugačnost bogatitev, jezikovna raznolikost prednost. Zanj je imela emigracija pozitiven vpliv, ker si je dejansko, prek oddaljitve od domačega narodnega okolja, "razjasnila svoj odnos do nacionalne identitete Slovenke, Evropejke z ljubeznijo do Bližnjega vzhoda".

Zamejsko narodno okolje je varno, a nekoliko preozko, je še dejala; zaradi česar si zdaj še ne želi se vrniti.

Valentinčič, odličan poznavalec slovenskih zamejskih in izseljenjskih skupnosti po številnih svetovnih državah, je govoril o temi *Za Slovenijo, iz katere se mladi ne bodo le izseljevali, ampak se bodo tudi lahko in radi vračali*. Sodobno izseljevanje ima nekaj drugačnih lastnosti, je začel. Od leta 2012 se vsako leto izseljuje okrog osem tisoč državljanov in že nekaj let se število vsako leto povečuje. Podatki so skrb vzbujajoči, saj se je lani rodilo 18 tisoč otrok, izselila pa se je več kot polovica rojene generacije. Če se ta težnja ne obrne, zdravstvena in pokojninska blagajna čez deset let ne bosta več vzdržni, primanjkovalo bo tudi sposobne delovne sile. Smo del globalnih trendov: ljudje postajamo vedno bolj mobilni, ta mobilnost pa poteka žal le v eno smer: iz manj razvitih v bolj razvite države. Govorimo o globalni tekmi za znanje in človeški kapital. Močnemu odhajanju mladih so priča ne le matična, temveč tudi zamejske skupnosti v Avstriji, Italiji, Hrvaški in na Madžarskem. Ljudje so vedno bolj raztreseni. Podobno velja za izseljence. Cel svet se centralizira. Zygmunt Bauman je pred leti govoril o tekoči družbi, ko so odnosi in strukture vedno bolj tekoči; družbene spremembe so vedno hitrejšje in močnejše, tako da bi danes lahko govorili že o plinasti družbi. Vse se meša, vse se spreminja, ni več stalnih oblik, sestavni del tega so tudi sodobni tipi migracij.

Foto dd

ma ali oče sprejme svojega otroka". Brezpogojno sprejetje je osnovna pravica in dolžnost domovine. Ker z domovino upravljajo ljudje, stvari v praksi niso idealne. In vendar ima vsak Slovenec vso pravico zahtevati svoje mesto v domovini. Drugi sklop misli je sodnik naslovil tistim, ki domovino upravljajo: ustava zagotavlja enako spoštovanje vsakega državljanu. Tisti, ki upravljajo domovino, naj s Slovenci v tujini ravnaajo "kot z ranljivo skupi-

Slovenci doma in po svetu, je podal svoje razmišljanje *Spodbujanje kroženja možganov* z vidika mladega Slovenca, ki je šel v Ameriko po nova znanja in potem zaživel v Kaliforniji. ASEF si prizadeva širiti in razvijati možnosti izobraževanja Slovencev, jih povezovati po vsem svetu in tako razširjati meje Slovenije, je dejal. Pomembno je se zavedati problema mladih, ki odhajajo, in si prizadevati za njegovo rešitev. Mladi bodo vselej

ohranjati stike s Slovenci po svetu. Hkrati se je povečalo število Slovencev, ki gredo v svet za novimi priložnostmi, ki jih v Sloveniji ni moč najti. Velik del mladih Slovencev išče v tujini nova znanja. Leta 2017 se je izselilo skoraj 10 tisoč državljanov Slovenije, hkrati se je v Slovenijo priselilo približno enako število tujcev. Na leto se v Slovenijo rodi približno 20 tisoč otrok, torej Slovenija vsako leto izgubi skoraj polovico generacije. Skrb vzbuja-

Neubogljive otroke še zmeraj čaka fizična kazen!

Benin, dežela sonca in pisanih barv (10)

Sestre v Alladi nimajo tekoče vode. Pravzaprav je vodovodna napeljava stara in dotrajana. Vodo dobijo iz rezervoarja in vodnjaka, ki je pred sirotišnico. Vedno me stisne pri srcu, ko vidim desetletne deklice, ki vlečejo vedra vode iz vodnjaka, jo pretočijo v velike, a plitke okrogle posode iz aluminija, si jih dajo na golo glavo, brez kakga mehkega svitka iz blaga, in nesejo na drug konec velikega dvorišča, kjer varuške perejo perilo ali kopajo dojenčke in manjše otroke. Pomagam jim vleči vodo iz vodnjaka. Tri vedra vode gredo v eno od teh aluminijastih posod. Šele ko skušam dvigniti posodo, vidim, kakšno težo nosijo te deklice na glavi. Namesto treh veder nato v posodo prelijem samo dve vedri vode. Velikokrat gredo od vodnjaka tja in nazaj. Potem varuška zakliče: "Vode samo še za dve osebi!" in takrat vidim, da na enega otroka pride veliko manj kot eno vedro vode. Nekega dne ena od sester gleda v nebo in pravi: "Sušno obdobje se približuje". Zdaj razumem, zakaj tako varčno ravna jo z vodo. Večji otroci v sirotišnici veliko pomagajo pri delu. Pometajo, pomagajo kuhati, čistijo skupne prostore. A mislim, da deklice veliko več kot dečki. Nikoli nisem

videla nobenega od dečkov, da bi vlekli vodo iz vodnjaka ali jo nosil na glavi. Pomagali pa so v malo skladišče znositi vreče hrane,

dilnico prinesla paket s šestimi velikimi plastenkami vode. To je devet litrov, Ruth pa ima komaj deset let. Razlike v njihovem in

Otroci v šoli in vrtcu pri sestrah

ki so jih za Božič prinesli v dar člani dobrodelnega društva iz Cotonouja. Ker sem iz Evrope in nisem navajena na njihovo hrano, uvidevne sestre zame najprej kuhajo makarone, riž in podobne jedi. Nerodno mi je, a one pravijo, da se mora moj prebavni trakt počasi navaditi na njihovo hra-

našem načinu življenja so res velike in ob takih srečanjih spoznam, kako razvajeni in zdolgočaseni so naši otroci. In tudi, da so desetletne deklice veliko močnejše od mene. Miracle, ki ste ga spoznali v prejšnji številki, me je nekega dne vprašal, ali v Evropi starši lahko tepejo svoje otroke. Bil je

zelo začuden, ko sem mu povedala, da je to prepovedano. Da se jih starši in učitelji v šoli ne smejo niti dotakniti. "V Beninu lahko starši natepejo svoje otroke, če so ti mlajši od 18 let", je dodal. "Saj ko sem bila jaz majhna, je bila telesna kazen del vzgojnega repertoarja tudi pri nas", mu rečem v tolažbo. "Tudi jaz sem bila velikokrat tepena in tudi učitelji v šoli so takrat še topli otroke z ravnilom po prstih in jih vlekli za ušesa". Raje ne povem, da se hude stvari še vedno dogajajo v marsikateri družini. Ko grem nekega dne mimo stare in zanemarjene učilnice, vidim v kotu klečati in jokati nekega otroka. Ko eno od sester vprašam, kaj se je zgodilo, mi pove: "Najbrž je nagajal, pa ga je učiteljica kaznovala". Ko se otroci zvečer zberejo pri molitvi, vlogo paznikov prevzamejo večji otroci. Nekdo od večjih otrok vodi molitev, in ko so manjši otroci nemirni, raztreseni, se hihitajo ali klepetajo med seboj, neusmiljeno zapoje šiba. "To vendar ni navajanje na molitev! Molitev mora biti nekaj lepega, osrečujočega, nekaj, kar pomirja", sem ogorčena, saj se mi smilijo tisti, ki so tepeni in zato neutolažljivo jokajo. "Tudi mi smo tako zrasli", reče ena od sester, naveličana mojih nenehnih pripomb. Najbrž si misli, da Evropejci res ničesar ne razumemo. In ena od varušek me malo zviška pogleda in vpraša, ali starši v Evropi nikoli ne kaznujejo svojih otrok...

/ dalje
Špela Pahor

Bivaš, ker Si!

Ovinki ob srečanju z Bogom

Srečal sem se s poezijo Aleksandra Zinov'eva, ki se je imel za ateista. Nagovorila me je ena od njegovih pesmi, ki izveni kot molitev. Ali ateist lahko moli? Vprašanje, ki se vleče, odkar obstajajo miselni tokovi. - Moli lahko vsakdo, vsak na svoj način, zato ni sporno, če govorimo o molitvi tudi pri ateistih. Takole pravi: "Moj Bog, prosim Te, skušaj bivati tudi vsaj malo zame, prosim, odpri Svoje oči, ne boš imel drugega dela kot to, da spremljaš dogodke! Vendar, Gospod, prizadevaj si, da resnično gledaš. To Te prosim! Kakšen pepel je življenje brez pričevanja! Prav zato napenjam svoj glas, rjovem in kričim, Oče Moj, prosim Te - ne jočem: / "Bivaj"! Podzavestno se mi gornji stih povezuje s svetopisemskim Jobom, ko pravi: "Z ušesom sem slišal o tebi, a zdaj te je videlo moje oko". (Job 2,5) Ko povežemo Jobovo vero z verzi pesnika Aleksandra Zinov'eva, zapazimo, kljub ateističnemu pogledu na svet, skrito religioznost, ki je

potrebna tudi danes. "Ob tem pogledu pa se nam odkrije nevarnost za Cerkev, da izgubljenega krščanstva ne išče v prihodnosti, v Duhu, ki ustvarja novo z neprestanim zamegljevanjem že znanih obzorij, ampak se znova ozira na preteklost v svojo

navzočnost v družbenem življenju". Tako piše Pavel VI. Posledica vsega tega je sedanje dramatično stanje evropskega duha, še zlasti na Zahodu. Usoda Cerkve in kulture v Evropi ni v boju za ohranitev ekonomske in vojaške vloge, ampak, da Evropa v svojo zgodovino položi nove temelje, ko v svojih uspehih, ki jih ima, pokaže, kaj pomeni srečanje kulture s Kristusom!

Ambrož Kodolja

NA BOŽJO POT SPET MALO NAOBKROG (18)

Mariza Perat

Videnje gospoda Jezusa in naročilo za podobo
Leta 1930 je bila s. Favstina poslana v Plock. Dne 22. februarja 1931, na prvo postno nedeljo, je tu bila deležna videnja našega Gospoda. Sama o tem takole pripoveduje:

"Zvečer, ko sem bila v svoji celici, sem zagledala

Samostan v mestu Plock

Gospoda Jezusa v belem oblačilu. Ena roka je bila dvignjena v blagoslov, druga pa se je dotikala obleke na prsih. Iz odstrte obleke na prsih sta izhajala dva velika pramena, eden rdeč, drugi bled... Čez nekaj časa mi je Jezus rekel: "Naslikaj podobo po vzorcu, ki ga vidiš, z napisom Jezus, vate zaupam. Želim, da bi to podobo častili najprej v vaši kape-li, nato po vsem svetu. Obljubljam, da se človek, ki bo častil to podobo, ne bo pogubil. Obljubljam mu še tu na zemlji zmago nad sovražniki, zlasti pa ob smrtni uri. Sam ga bom branil kakor svojo čast".

Gospod ji je še dejal: "Hočem, da bi bila ta podoba, ki jo boš naslikala s čopičem, slovesno blagoslovljena na prvo nedeljo po Veliki noči, ta nedelja

naj bo praznik usmiljenja".

Sestro Favstino je skrbelo, kako naj Gospodovo naročilo izpolni, saj še nikoli ni imela čopiča v roki. Spraševala je sestre, ali bi ji katera kaj pomagala, a nobena izmed njih ni znala slikati. S. Favstina ni vedela, kaj naj naredi, in je zato na Gospodovo naročilo skušala pozabiti. Tedaj je nenadoma zagledala Gospoda. Rekel ji je: "Zavedaj se, če zanemariš slikanje podobe in vse delo usmiljenja, boš morala na sodni dan dati odgovor za veliko število duš!"

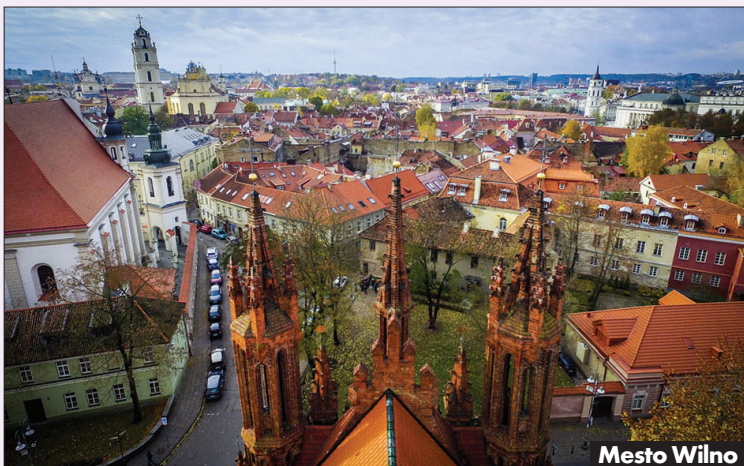
Sestra Favstina v Wilnu

Meseca maja 1933 je s. Favstina po večnih zao-bljubah, ki jih je opravila v Krakovu, odšla v Wilno, ki je takrat spadalo pod Poljsko. V Wilnu je bil njen duhovni voditelj gospod Mihael Sopočko (1888-1975), zelo učen in razgledan duhovnik, ki ga je papež Benedikt XVI. leta 2008 proglasil za blaženega. Tu velja omeniti, da je gospod Sopočko umrl istega dne, 15. februarja, ko se Cerkev spominja sv. Klavdija de la Colombiera, jezuita, duhovnega voditelja sv. Marjete Marije Alacoque. Prav duhovnik Sopočko je bil s. Favstini v veliko oporo pri uresničitvi podobe Usmiljenega Jezusa.

/ dalje

Duhovnik Mihael Sopočko

Mesto Wilno

ZAKAJ PRAV JEZUS? (76)

PRIMOŽ KREČIČ

Kristusova podoba na ikonah

Na Vzhodu se je razvilo **češčenje svetih podob**, ki predstavljajo Kristusa, Marijo ali svetnike. Pomenovali so jih ikone, na osnovi grške besede *eikon*, podoba. Ikone predstavljajo vstop k Božji Besedi s pomočjo podobe, poudarjata kardinal Špidlik in p. Rupnik. Vedno so ljudje hrepneli po srečanju z Bogom, da bi ga videli. Psalmist večkrat pravi, da išče Gospodov obraz. (Ps 27,8) Po drugi strani pa je bilo v **Stari zavezi strogo prepovedano upodabljati Boga**, ki je presežen in nedosegljiv. Toda že v prvih obdobjih krščanstva so bili nekateri naklonjeni predstavljanju Jezusove podobe. Vedno bolj so opuščali simbolične upodobitve in v **osprejje je stopila idealna podoba Jezusa**. Na upodabljanje Jezusa so vplivali prvi koncili, ki so poudarili **pomen njegove bogočloveškosti**. Proti koncu 4. stol. so se na apsidah cerkva pojavile velike upodobitve Kristusa z zvikom Svetega pisma v rokah. Oblečen je bil v kraljevski ornat, tako je nastala **podoba Kristusa Pantokratorja**. Carigrad je postal središče tako imenovane bizantinske krščanske umetnosti. V njej je mogoče čutiti vpliv antičnega sveta, grške, rimske in tudi egiptovske umetnosti. Jeruzalem in Antiohija sta prispevala večji poudarek na visoko čelo in druge značilnosti.

V 5. stol. se je na Vzhodu razširilo pisanje ikon. Njihovo teološko osnovo so postavili Janez Zlatousti, Gregor iz Nise, Ciril Aleksandrijski, Bazilij Veliki in drugi. **Na sinodi Petih poglavij v Trulu (691) so postavili norme za krščansko umetnost**. Kljub temu je ostala močna skupina, ki je na osnovi Stare zaveze zavračala češčenje ikon in ga obsodila kot malikovanje. Trdili so, da je Kristus povsod prisoten in ne potrebuje tega, da bi ga upodabljali. Napetosti so se povečale, **nasprotniki ikon ali ikonoklasti** so vplivali na cesarja **Leona III. Izavrika**, da je začel z **uničevanjem svetih podob**. Najprej je dal porušiti Kristusovo podobo nad bronastimi vrati v kraljevsko palačo. Prišlo je tudi do prelivanja krvi, med žrtvami so bili zlasti menihi. Škofje so bili razdeljeni. Patriarh German ni podpisal odlokov proti češčen-

ju ikon, zato je bil odstavljen. Poudaril je, da ikona predstavlja Kristusove človeške značilnosti, ki so postale vidne po Božjem razodetju. (Pg 98, 157 BC)

Najhujša kriza je bila med leti 726 in 843. V tem času se je širila politika sekularizacije in sveto-bežne duhovnosti, menihe so preganjali. V ozadju je bil tudi pritisk mohamedancev, ki so osvajali območja v Mali Aziji in Severni Afriki. Ikonoklazem je **napadel zlasti Kristusovo učlo-večenje in njegovo bogočloveškost**. Toda zagovorniki ikon ali ikonoduli so ostali in se borili za

pravi nauk. Med temi sta odmevna zlasti Teodor in Nikefor. Pomembno je bilo tudi **razmišljanje Janeza Damasčana**, ki je zapisal, da je ne-telesni Bog in brez podobe, postal viden po telesu in živl z ljudmi. Zato je **mogoče upodobiti to, kar je vidno na njem**. Pot od tega pa je bila njegova odpoved Božji slavi, da je zaživel v krhki človeški podobi. Tudi pri Dioniziju Areopagitu in Teodorju Studitu je temeljni razlog za ikone, da se je v Kristusu nevidno dalo videti. Konec ikonoklastične krize se je zgodil s koncilom, ki ga je le-

ta 843 sklicala cesarica Teodora. Koncilski očetje so potrdili pravilnost češčenja ikon in obsodili njihove nasprotnike. Dogodek so obhajali s posebnim praznikom, ki je prišel v navado v pravoslavni Cerkvi in se obhaja na prvo nedeljo v postu. Ker so ostale še določene polemike, je **koncil v Niceji leta 787 postavil sintezo nauka o češčenju ikon**. Verniki, ki gledajo ikone, so usmerjeni k spominu in želji po prvih podobah. Čast, ki jo dajemo ikoni, je namenjena prvi ikoni, kdor se prikloni pred ikono, se prikloni pred tistim, ki ga ikona predstavlja. Vsekakor je bila potrebna jasna razločitev med malikom in ikono. **Ikona predstavlja sveto osebo, ki je po svoji podobi duhovno prisotna**. Zato so pri ikonah tako pomembne oči, ker se v njej srečajo človeški pogledi s svetostjo. Sledilo je drugo cvetoče obdobje ustvarjanja ikon, ki je dalo večji poudarek na Kristusovo človeškost. Tretje obdobje, ali zlata doba ikon, je nastopilo v 14. stol. pod cesarsko rodovino Paleologov.

Izjava Komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci

O varnosti državljanov RS

Ob dnevu državnosti se veselimo svoje države, hkrati pa je to priložnost, da se še močneje zavemo nalog državne oblasti, ki upravlja državo, v odnosu do državljanov. Državo imamo zato, da med državljani vladajo pravični in razumni odnosi. To zagotavlja pravična zakonodaja, pred katero smo vsi državljani enaki in ki velja za vse enako. Če tega ni, se država spremeni v diktaturo skupine na oblasti, ki samovoljno in skladno s svojo ideologijo deli pravico ostalim državljanom. Tedaj država preneha biti pravna in pravična, nespoštovanje vladavine prava pa se prenaša na državljane, kar vodi v splošni nered ter vladavino tistega, ki je močnejši in bolj nasilen.

Več let trajajoči prezir odločbe **ustavnega sodišča glede financiranja zasebnih šol** kakor tudi neustavna "rešitev", ki jo oblast ponuja zdaj, opozarjata, da Slovenija še ni pravna in polnem pomenu besede; državljani nismo enakopravni, če se pravica deli po ideoloških merilih. Državljeni glede uveljavljanja pravice do izobraževanja pričakujemo enakopravno obravnavo in financiranje.

Med temeljnimi vrednotami in pravicami, ki jih vsaka država dolguje svojim državljanom in državljanom, je tudi varnost. Predstavlja enega izmed osnovnih razlogov, zakaj imamo državo. Ta ima edina pravico, da za zagotavljanje varnosti uporabi tudi silo, če je to potrebno. Država

z vojsko skrbi za varnost pred morebitnimi zunanjimi napadalci, s policijo pa za varnost državljanov pred neprimernimi znotraj državne skupnosti. **Migrantska kriza**, ki traja že tretje leto, je varnost državljanov poslabšala. To še posebej velja za kraje ob naši južni meji. Naloga države je poskrbeti, da prebivalke in prebivalci, ki živijo v teh krajih,

glede varnosti ne bodo v slabšem položaju kot drugod po državi. Državni organi morajo ukrepati v skladu z zakonom, ob nezakonitem vstopu v Slovenijo in ogrožanju varnosti državljanov pa se ne smejo sprenevedati glede kršenja zakonskih predpisov. Vlada Republike Slovenije je dolžna skrbeti za spoštovanje državnih zakonov in mednarodnih obveznosti, ki jih je Republika Slovenija sprejela ob vstopu v evroatlantske povezave. Slovenija je po tretjem členu ustave "država vseh svojih državljanov in državljanov", ki "temelji na trajni in neodtujljivi pravici slovenskega naroda do samoodločbe". Vlada je navedeno dolžna zagotavljati in celovito zavarovati varnost državljanov in

državljanov, sicer ne zasluži njihovega zaupanja in preneha biti legitimna. Na eni strani je pomoč beguncem in migrantom naša moralna dolžnost, kar smo dokazali že ob pomoči beguncem iz Bosne in Hercegovine in pozneje. Na drugi strani pa je treba spoštovati zakon, pred katerim smo vsi enaki in moramo to tudi ostati. Nezakonit prehod meje je kaznivo dejanje tako za slovenske državljane kot za tujce. Oblast mora biti ideološko nevtralna, zaradi spogledovanja z ideologijo multikulturalnosti pa ne sme teptati sprejetih zakonitosti. V skrbi za varnost in zakonitost Komisija Pravičnost in mir prav tako brezpogojno **zavrača spolno zlorabo otrok**, tudi v cerkvenih ustanovah. Zato pozdravlja vse napore, da se skrbno spoštujejo predpisi, katerih namen je

preprečevanje zlorab ali poprava krivic, če je do njih prišlo. Z načelom zakonitosti, pravico do dobrega imena in pravno varnostjo pa niso združljivi "medijsko sojenje" in "medijski linč", širjenje polresnic in napačnih informacij ter posploševanje. "Medijsko sojenje" prehiteva zakonite postopke pravosodnih organov in vrši pritisk nanje, kar je v nasprotju z neodvisnostjo in nepristranskostjo sodstva. Pravičnosti ne moremo koristiti in ji pomagati do prevlade, če eno krivico popravljamo in nadomeščamo z drugo. Končni cilj prizadevanj za pravico ne more biti maščevanje in uničenje posameznika, temveč poprava krivic, ozdravljenje in sprava.

Ciril-Metodovo slavlje na Vejni

Občutena vsakoletna slovesnost

Prvo nedeljo po godu svetih bratov Cirila in Metoda se v Marijinem svetišču na Vejni na posebnem slavlju zberejo člani Apostolstva svetega Cirila in Metoda in častilci apostolov Slovanov iz raznih župnij. Tako je bilo tudi letos, ko so tradicionalno slovesnost priredili v nedeljo, 7. julija. Ob nedavni smrti dr. Jožka Markuže, ki je leto za letom, prej z g. Angelom Kosmačem in nato sam, organiziral vsakoletno srečanje, je

ki smo ga poslušali to nedeljo in govori o 72 učencih, ki jih je Jezus poslal pred seboj v kraje, kamor je sam nameraval iti, in jih odslavljal z znanimi besedami: "Žetev je obilna, delavcev pa malo. Prosite torej Gospoda žetve, naj pošlje delavce na svojo žetev". Sporočilo je bilo torej kot nalašč, da so se zbrani lahko zamislili o duhovnih poklicih in o Jezusovem naročilu, naj njegovi oznanjevalci prinašajo mir v vsako hišo, v katero vstopa-

letno organizacijo prevzel vikar za slovenske vernike v tržaški škofiji, repentabski nadžupnik g. Anton Bedenčič. Ustaljena navada je, da slovesnost na Vejni vodi kak letošnji novomašnik ali duhovnik jubilar, letos pa ni bilo tako, saj je zlatomašnik, salezijanski duhovnik prof. dr. Jože Bajzek, ki služi na Opčinah, v nedeljo svojo zlato mašo obhajal v rodnih Radencih. Slovesno mašno daritev je tako, ob somaševanju g. Franca Pohajača in g. Metoda Lampeta ter g. Klemena Zalarja, daroval g. Bedenčič. Pri altarju pa je bil tudi stalni diakon, g. Gabriele Marucelli. Maša na Vejni je bila tudi priložnost, da so se prisotni ob 50-letnici s. Dorotheje Požar in ob 60. obletnici večnih zao-

bljub s. Suzane Masten Bogu zahvalili za redovniške poklice šolskih sester, ki delujejo med nami. Homilija g. Bedenčiča je bila uglasena na evangelijsko besedilo, ki jo priporočilo velja tudi danes, saj sta sporočila miru in iskanja duhovne vsebine, ki naj sega na globoko, potrebna tudi danes. V tem smislu je g. Bedenčič opozoril na problem krčenja verske skupnosti, kot da bi med slovenskimi verniki usahnili tista moč, ki je potrebna, da bi pričevali in s svojim zgledom razglašali veselo oznanilo. Tudi sveta

brata Ciril in Metod nista šla med naše davne rojake z ustrahovanjem in orožjem, ampak z Besedo, s Knjigo, je še povedal g. Bedenčič, ki je nato tudi vodil slovesno procesijo h Kraljevemu oltarju svetih bratov v spodnjih prostorih cerkve na Vejni, kjer se je pobožnost končala z molitvijo, petjem in blagoslovom.

Med slovesnim bogoslužjem je s petjem sodeloval Združenji cerkveni zbor ZCPZ, ki je ob spremljavi Tomaža Simčiča in pod vodstvom Alenke Cergol izvajal Venturinijevo mašo in vrsto slavnih pesmi. Tudi letos so pri svečanosti sodelovali narodne noše, ki prajo temu prazniku slovenskih apostolov prav poseben praznični pečat.

Vatikanski muzeji

Odpri so razstavo Plečnikovega liturgičnega posodja

Vatikanskih muzejih so v četrtek, 27. junija, odprli razstavo *Plečnik in sveto* - Jože Plečnik, slovenski arhitekt in oblikovalec. Postavitev združuje 33 izbranih predmetov liturgičnega posodja, ki jih je oblikoval slovenski arhitekt Jože Plečnik. Na odprtju je zbrane nagovoril slovenski minister za kulturo Zoran Poznič. Odprtja se je udeležil tudi predsednik vlade Marjan Šarec. Kot so sporočili iz Muzeja in galerij mesta Ljubljane (MGML), kjer so razstavo pripravili v sodelovanju z veleposlaništvom Slovenije pri Svetem sedežu ter s podporo slovenskega ministrstva za kulturo, Nadškofije Ljubljana in Vatikanskih muzejev, je tema oblikovanja sakralnih predmetov v opusu sodobnih arhitektov in oblikovalcev precej izjemna in tu

je Plečnik ustvaril v svetovnem merilu nekaj enkratnega, tako po številu izdelkov kot tudi po njihovi kakovosti in izvirnosti. Razstava, ki predstavlja skrbno pripravljeno izbor Plečnikovih kelihov, monštranc, ciborijev in zakramentarijev, je postavljena v središču Vatikanskih muzejev - v sobani na vходу v vatikansko galerijo, Pinacoteca Vaticana, ki hrani dela svetovno znanih umetnikov, od Giotta do Raffaella, od Leonarda do Tiziana in drugih. Kot so poudarili v MGML, je

Foto A. Peunik / MGML

Plečnik prvi slovenski umetnik, ki je z razstavo predstavljen v Vatikanskih muzejih, razstava pa predstavlja enega najpomembnejših projektov promocije slovenske kulture v letošnjem letu. Idejno jo je zasnoval direktor MGML Blaž Peršin. "Prepričani smo, da bo ta, po obsegu sicer ne velika razstava, pomembno prispevala k umestitvi Plečnikovega dela na svetovni zemljevid ter v poletnih mesecih, ko Vatikanske muzeje obišče tudi več kot 20.000 ljudi na dan, veliko postorila za promocijo Slovenije. Prav Plečnikovo oblikovanje sakralnega posodja predstavlja pomemben višek njegovega opusa in predstavlja male mojstrovine nje-

govega ustvarjalnega duha", je povedal ob razstavi.

Z razstavo se uresničujejo tudi dolgoletna prizadevanja slovenskega veleposlanika pri Svetem sedežu Tomaža Kunstlja po predstavitvi slovenske kulturne dediščine v Vatikanskih muzejih. "Med slovenskimi umi, ki so s svojim delom in arhitekturo in oblikovanju v srednjeevropskem prostoru izživel bogastvo talenta, obogatene s trdim delom in osebno duhovnostjo, je nedvomni prvak Jože Plečnik. Če kdo, potem je ta načrtovalec številnih cerkva, tudi njihove notranjosti in opreme ter sakralnih predmetov,

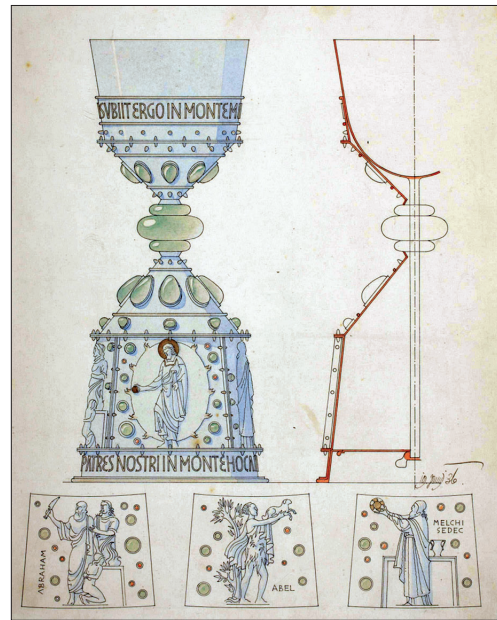
s svojim opusom upravičeno potrkal na vrata Vatikanskih muzejev", so njegove besede v MGML povzeli v sporočilu za javnost. Direktorica Vatikanskih muzejev Barbara Jatta je izrazila veselje, da v osrčju Vatikanske pinakoteke gostijo "pomembno razstavo sakralnih predmetov Jožeta Plečnika, velikega arhitekta in oblikovalca 20. stoletja". "Plečnik je ustvaril izvirni in inovativni slog, ki se kaže tako v njegovi cerkveni in posvetni arhitekturi kot na področju liturgičnih pripomočkov, kjer je zasnoval mnoga pomembna dela, in ta smo želeli predstaviti našemu občinstvu", so njene besede še povzeli v MGML.

Vsebinsko je razstavo pripravil poznavalec Plečnikovega dela Peter Krečič v sodelovanju s kustosinjo Plečnikove hiše Ano Porok. Postavitev uvede tekstovni del, ki obiskovalcu oriše širši kontekst Plečnikovega oblikovanja sakralnih objektov, dopolnjujejo ga re-produkcije načrtov njegovih izbranih sakralnih predmetov. Osrednji del pa je predstavitev izvirnih sakralnih predmetov, najlepših primerkov iz Plečnikovega bogatega opusa. Za razstavo so jih posodili številni skrbniki dediščine v cerkvah in samostanih ter zasebni lastniki.

Razstava je opremljena tudi z video zapisom o Plečnikovi sakralni arhitekturi, ki ga je pripravil Tone Stojko. Kot so še sporočili iz MGML, bo z odprtjem razstave slovensko veleposlaništvo pri Svetem sedežu tudi obeležilo dan državnosti. Razstava bo v Vatikanskih muzejih na ogled od 7. septembra. Po Vatikani bo postavljena še v mestnem muzeju Ljubljana, kjer bo na ogled od 26. septembra do 24. novembra.

Papež Frančišek je na avdienco sprejel akademskega kiparja in slikarja Mika Simčiča, avtorja to-no težkega doprsnega kipa, ki predstavlja papežev portret.

Simčič je papežev doprsni kip ustvaril v carrarskem marmorju, podstavek pa je narejen iz dvo-barvnega hotaveljskega marmorja. Kipe je izdelal s papežovo privolitvijo, kar si šteje v izjemno čast in ponos, saj je papež Frančišek to doslej vedno zavračal. Ko so mu v rodnem Buenos Airesu v katedrali, kjer je maševal kot nadškof, postavili kip, ga je takoj ukazal odstraniti, je pred časom za STA povedal umetnik, ki je svoj opus kiparskih portretov papeža Frančiška v bronu in kamnu

Plečnikov načrt za Omanov kelih, 19. junij 1936

tudi nedavno predstavil v Ljubljanski stolnici. Eden je zdaj dobil mesto v Vatikani, da druge pa si njihov avtor želi, da bi jih pod svojo streho vzele različne katedrale po svetu.

Gorica / Msgr. Anton Stres na poletnem Srečanju pod lipami

“Kot vernik nimam niti najmanjšega kompleksa pred tistimi, ki prisegajo na razum”

Filozofija ni nerazumno, brezpredmetno in nekoristno govoričenje. Filozofija je ljubezen do modrosti. In modrost ni izobrazba, nabrana vednost, ampak pamet, razumnost, preudarnost, pamet, o kateri slovenski pregovor pravi, da je “boljša kot žamet”. Filozofija je iskanje smiselnosti življenja, torej praktična modrost. Filozofija je od vsega začetka iskanje sreče, iskanje načina, kako živeti, da bi bili srečni. Filozofija ni iskanje dlake v jajcu, temveč ukvarjanje z zelo resnimi življenjskimi vprašanji in iskanjem odgovorov, ki bi ljudi osrečevali. Filozofija pomaga ljudem k malo bolj ozaveščenemu in poglobljene- mu življenju.

To in mnogo več je na poletnem “srečanju pod lipami” na dvorišču Kulturnega centra Lojze Bratuž v četrtek, 4. julija, povedal msgr. Anton Stres, avtor *Leksikona filozofije*, titanskega dela z več kot 2400 gesli, ki je novembra lani izšlo pri Celjski Mohorjevi družbi. Obravnavanih je okrog 450 filozofov, med pojmi so tako tradicionalni kot novejši izrazi, skratka: ogromno informacij. Še več: gesla so lepo berljiva, prek njih se filozofija ne raz-

kriva kot nekaj zateženega, nedostopnega in vzvišenega, ampak, nasprotno, vsakdanja in privlačna.

Imenitnega gosta, ki je privabil številno občinstvo, je pozdravila predsednica centra Franka Žgavec, o njem pa je urednica Cvetka Rezar, ki je tudi povezovala večer,

potrebne zelo veliko dela. Kako je do njega sploh prišlo? Msgr. Stres je povedal, da je leta 1972, ob vrnitvi s študija filozofije v Parizu, začel poučevati, pa študentom ni znal predlagati primernih slovarjev ali leksikonov. Pobudo za podoben podvig je dal teologu in filozofu Janezu Janžekoviču in

dni sedi na eni besedi, pa jo obračaš gor in dol”. Skratka: “Biti moraš upokojenec”.

Ljubezen do filozofije je bila msgr. Stresu “položena v zibelko”, vedno ga je zanimala. “To ni poezija”. Človek se rodi pesnik, govornik postane, so trdili Rimljani. Po veliko letih predavanja

pet let ... Stres je zato skušal napisati leksikon, ki bi bil kolikor toliko izčrpen, po drugi strani tudi preprost, namenjen tistim, ki šele stopajo v svet filozofije. Pred seboj je imel slovenskega bralca, ki ni več angleške ali nemške terminologije, ki bere filozofski tekst, naleti na besedo, ki je ne pozna. To je lahko študent, nekdo, ki ni poklicen filozof. “To ni napisano za strokovnjake”! Strokovnjaki imajo na razpolago - v različnih jezikih - morje podobnih slovarjev filozofije, tudi internetnih. Skušal je ubrati srednjo pot, ki bi zadovoljila tiste, ki šele vstopajo v ta svet, pa tudi tiste, ki so že storili nekaj korakov. “Izbora je vedno kočljiv”. Po enem letu je ugotovil, da bi v slovar

lahko sodilo še nekaj gesel, ki očitno manjkajo. Že pripravljala dopolnilo, ki naj bi bilo na voljo čez nekaj mesecev. “Vzeli so pri takem delu neizbežne”, toda “neodpušljivi vzeli ni”.

Upoštevati je treba tudi, da so skoraj vsi filozofski izrazi, zlasti najbolj pogosti, skozi zgodovino imeli različne pomen. Zato je Stres navedel vsaj glavne različne pomen, ki jih bralec mora poznati, pa tudi citate.

Dr. Robert Petkovšek v spremnem besedilu trdi, da delo ni namenjeno le informiranju, temveč trka na reflektivno zavest uporabnika z namenom sprejemanja osebne odgovornosti pri iskanju resnice.

Stres se je odločil za dialoško odprtost za različne filozofske tokove. “Nekateri so bili kar prese- nečeni in razočarani, da nadškof to piše”. Menda bi moral pisati zgolj pridige in učiti ljudi verouk

... Nihče ni pričakoval, da bo “cerkven človek” napisal filozofski slovar. Pod vplivom ideologij in predsodkov se je ugnezdilo prepričanje, da nekdo, ki je vernik, ne more biti razumen človek, je dejal msgr. Stres in pribil: “Kot vernik nimam niti najmanjšega kompleksa pred tistimi, ki pri-

segajo na razum”! Od drugega stoletja dalje se krščanstvo ni nikoli odpovedalo razumnosti. Bog, stvarnik človeka in njegovega razuma, je tudi isti Bog, ki se je razodel skozi Sveto pismo: med stvarnikom in tistim, ki se razodeva, ne more biti nasprotja, protislovja. “Krščanska vera je razumna, ni pa razumska”. Krščanstvo ni nikoli pristalo na teorijo o več resnicah. Vera sama se ni nikoli odpovedala nalogi, da samo sebe uskladi s človeškim razumom. Zato ni nobenega protislovja, nobene nezvestobe sebi, “če kot vernik hkrati tudi razmišljam razumno in se svojemu razumu ne odpovem”. Ne smemo se odpovedati svojemu razumu, svoji pameti! Bog nam je dal razum, ki je velik dar. Človek nima pravice se odpovedati tudi naporu razmišljanju, tudi iskanju. S tem ohranjamo svoje človeško dostojanstvo.

Živimo v svetu, kjer se ljudje obračajo po vetru. Če človek razmišlja s svojo glavo, za to mora doseči neko intelektualno zrelost, sposobnost razmišljanja. To pa doseže tako, da svoje razmišljanje goji. Zato potrebujemo orodje, pojme in izraze, da z njimi dojamemo oz. zajamemo stvarnost okrog nas. Temu se ne moremo odpovedati. Sicer “se obračamo po vetru, postanemo konformisti in oportunisti”. Ni človekovega dostojanstva brez razumnosti! “Filozofija je zelo širok svet”. V leksikonu je zajetih zelo veliko različnih smeri razmišljanja, zelo plodnih idej, ki bi jih bilo škoda pozabiti. Filozofija je zakladnica človeškega znanja in spoznanja. “Zato je dobre filozofe še vedno vredno brati”.

O jeziku pa to: zadnja desetletja je slovenščina suvereno pokazala, da ni nobenega razloga za kakršenkoli občutek manjvrednosti. “Imamo vse možnosti, da še skrite možnosti v jeziku razvijamo in da vse pojme, ki obstajajo, prevedemo v lepo slovenščino”. Včasih se je treba malo potruditi... “Zakaj mora biti market in ne trgovina? Terme in ne toplice”?

DD

Foto dd

najprej povedala, da je ne le slovenski škof, ampak tudi izjemen strokovnjak za filozofijo, človek z veliko ljubeznijo do filozofije, s pedagoškim čutom ter ubranim jezikom in slogom.

Leksikon že po obsegu preseneča in navdihuje. Zanj je bilo očitno

mu ponudil tudi 100 gesel, kar pomeni, da je že takrat gojil to idejo. Najprej sta bila zmenjena, da bi slovar pisala skupaj. Janžekovič je pristal, pa sta začela. Stres je sicer mislil, da bo lažje, “pa to gre počasi”. Čez čas je Janžekovič sklenil, da bo slovar napisal sam, Stres pa da bo uredil drugo izdajo. Leta 1981 je izšel Janžekovičev Leksikon filozofije, ki vsebuje 760 gesel: “To so bili pojmi v glavnem s področja sholastične in tomistične filozofije”.

Knjiga je bila dobro sprejeta. Janžekovičeva je kmalu poslala in Mohorjeva je kmalu začela spodbujati Stresa, da bi se lotil druge izdaje. Ta je “vsa leta ležala kot Damoklejev meč nad mojo glavo”... To je “težaško delo”, treba je obravnavati ogromno pojmov, “pa če te zanimajo ali ne”. A Stresu je to bilo pri srcu in Janžekoviču je obljubil, da bo delo opravil. Naneslo je, da je leta 2013 imel čas, da se je temu delu lahko izključno posvetil. “Ne sme se ti nikamor muditi in nihče te ne sme čakati. Ne smeš imeti drugih del. Če je treba, lahko tudi dva

se je naučil razlikovati med pomembnim in nepomembnim. “Niso vse stvari enako pomembne”. Prvi slovenski filozofski slovar je napisal Aleš Ušeničnik,

eden izmed glavnih oblikovalcev slovenske filozofske terminologije; napisal je slovarček, ki šteje kakih 150 izrazov, prevedenih iz latinščine. Slovensko filozofsko izrazoslovje je nastajalo od leta 1860 dalje, “prej tega ni bilo”. Filozofi slovenskega rodu so prej pisali v latinščini ali nemščini. Prvo slovensko filozofsko delo je napisal filozof in literarni teoretik Jan-ko Pajk. Slovenski jezik se je počasi usposabljal za pisanje tudi znanstvenih in filozofskih tekstov. V drugih jezikih taki slovarji izhajajo pogosteje, v Sloveniji, tudi upoštevajoč število bralcev, tega ne moremo pričakovati vsakih

Foto dd

Učenci SCGV Emil Komel na tekmovanju Euritmia

Med 26. in 30. junijem je v Povolettu pri Vidmu potekalo 23. mednarodno tekmovanje za glasbenike Euritmia; na njem so se predstavili trije violinisti Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel: brata Jakob in Makrina Quinzi (11 in 14 let) in Pavla Vežjak (13 let). Največ točk je dosegel Jakob Quinzi (na sliki), in sicer 95,40, v kategoriji A, v kateri se je predstavilo 47 mladih glasbenikov.

V kategoriji B, v kateri je bilo vpisanih 46 tekmovalcev, je Makrina Quinzi prejela 93,76 točk, Pavla Vežjak pa 85,30. Tekmovalce je ocenjevala mednarodna žirija, ki so jo sestavljali profesorji iz Italije, Slovenije, Avstrije in Nizozemske.

Foto dd

Abonmajska sezona SSG 2019/20 v Gorici

Poletni predvpis abonmaja do 2. avgusta

Goriški gledališki abonma Slovenskega stalnega gledališča Trst, ki pod naslovom *Čudovita* nastaja v sodelovanju s Kulturnim domom in Kulturnim centrom Lojze Bratuž, bo obsegal pet produkcij SSG, muzikal, predstavo v SNG Nova Gorica in dva glasbena dogodka, za katera poskrbita Kulturni center Lojze Bratuž in Kulturni dom Gorica. Sezona se bo pričela oktobra v gledališču Verdi, v sodelovanju z občino Gorica in Glasbeno matico, z muzikalom *Briljantina*, januarja pa si bodo abonenti, v duhu čezmejnega sodelovanja, ogledali v novogoriškem gledališču uprizoritev *Baron Münchhausen*, v kateri nastopa tudi tržaška igralka Pa-

trizia Jurinčič. Poseben dogodek bo izlet v HNK I. Zajca (Reka) za ogled muzikala *Sunset Boulevard* (avtobusni prevoz je vključen). Simbolična cena vstopnine in prevoza 10 evrov. **Rezervacija je obvezna ob nakupu abonmaja.** *Čudovita* je tudi naslov uprizoritve, ki bo sklenila sezono SSG. Ženska nota bo v režiji predstave, ki jo podpisuje Tijana Zinajić in v protagonistki tragikomedije Jureta Karasa, ki živi sama s hišnim ljubljencem. Njeno mirno, a samotno življenje postane za vse prijatelje in družinske člane žalosten odsev njihovih življenjskih porazov v času, ko je uspeh na vseh področjih edina mantra. Izmišljena, a kredibilna in uni-

verzalna zgodba o močni ženski je Goldonijeva klasična komedija *Krčmarica Mirandolina*, s katero se bo sezona SSG začela 18. oktobra. Pohlep, denar, prevarena, laži, kraja in razprodaja vrednot po dolgem in počez so vzporednice, ki sovpadajo s trenutnim stanjem v naši družbi. Zato se Mirandolina ne bori le za svoj vsakdanji kruh, ampak tudi za osnovno človeško dostojanstvo. Predstavo o samostojni, bistroumni ženski 18. stoletja bo režirala temperamentna režiserka 21. stoletja Katja Pegan, ki je prejela nagrado tantadruj za življenjsko delo.

Zgodba o ženski bo tudi prazidbna predstava Saše Pavček *Na valovih*, ki jo bo režiral Alen Jelen. Predstava se dogaja v radijskem studiju, kjer novinar gosti slavno operno divo. Humoren in provokativen pogovor odpira vprašanja o odgovornosti umet-

nika v današnjem svetu vojn, nasilja, ksenofobije in nacionalizma. Besedilo je nastalo na podlagi radijske igre *Arija*, ki je leta 2007 prejela nagrado UNESCO – Mir in prijateljstvo med narodi. Razumevajoča mati je ena od protagonistk predstave *Samo konec sveta*, ki jo bo Vladimir Jurc režiral ob svoji 70-letnici. Komorna drama francoskega avtorja Je-

an-Luca Lagarceja govori o posledicah nezmožnosti komunikacije v družinskem krogu. Uprizoritev Slovenskega stalnega gledališča bo sklenila bonus predstava, ki nadaljuje vrsto uspešnic, s katerimi je režiserka Sabrina Morena poudarila teme sožitja v medkulturnem prostoru, tudi s humorističnim obravnavanjem lokalne zgodovine.

Tokrat bo predstava *Zois_it.si – Globalni razsvetljenci* postavila na oder znanega razsvetljenca in se bo spraševala o tem, kaj bi mislil o današnji dobi. Bi se znašel v sodobnem svetu interneta, socialnih omrežij in lažnih novic? Bi bil kot takratni veleposestnik danes velekapitalist, pripadnik lobijev, sledilec neoliberalnih tokov? Ali bi tudi danes prepoznal umetnike in znanstvenike, vredne njegovega mecenstva?

Predvpis abonmajev (s popustom) se bo končal 2. avgusta 2019. Abonma SSG za Gorico lahko vpišete pri blagajni Kulturnega doma (ob delavnikih od 9. do 13. ure). Za podrobnejše informacije: Kulturni dom Gorica (ul. Brass 20 – tel +39 0481 33288 – info@kulturnidom.it). Predstave bodo na sporedu izmenično v Kulturnem domu in Kulturnem centru L. Bratuž in bodo opremljene z italijanskimi nadnapisi. V abonmajsko ponudbo je vključen tudi brezplačni avtobusni prevoz za vse predstave.

S 1. STRANI Gost finalnega dela 49. festivala narodno-zabavne glasbe v Števerjanu

Predsednik vlade RS Šarec na "prazniku veselja, srca, glasbe in slovenstva"

Gost se je v dvorani občinskega sveta sestal s krajevnimi upravitelji, ki so mu orisali tamkajšnje pestro družbeno in kulturno življenje. Šarec se je nato v spremstvu županje sprehodil do glavnega vaškega trga in parka med borovci, prizorišča priljubljenega festivala, ki ga je tudi letos povezovala Tjaša Hrobat. "Zagnanost, strast in ponos so odlike, ki pričajo o tej zavidljivo dolgi in bogati zgodbi 49-letne tradicije festivala v Števerjanu", je dejala. To je "praznik veselja, srca, glasbe in slovenstva", festival s častitljivo tradicijo, ki si zasluži spoštovanje. Te glasbene pustolovščine ne bi bilo brez prizadevnih Slovencev, ki se povezujejo v društvo F. B. Sedej in odlično sodelujejo z občinsko upravo, pokrovitelji in domačini ter kopico drugih sodelavcev, ki že od leta 1971 z navdušenjem širijo poslanstvo slovenskih napevov. Mlajši rodovi z leti samo še nadgrajujejo to srčnost in predanost pobudnikov. Pred nastopom ansamblov, ki so se uvrstili v finale in letos pokazali posebno visoko kakovostno stopnjo, je številno zbrano občinstvo - v prvih vrstah so sedeli številnih predstavnikov krajevnih uprav in civilne družbe - najprej nagovorila predsednica društva Ilaria Bergnach. Festival je primerjala spominski knjigi z 49 poglavji: v tej knjigi spominov je zapisanih več kot 100 skladb, ki so iz Števerjana šle v svet in postale del narodno-zabavne zakladnice. Ansambli, ki nastopajo, imajo priložnost se v polnosti izraziti in preveriti svojo vrednost. Tekmovanje je trenutek, ko skupine pred strokovnjaki in občinstvom "vidijo same sebe skozi oči drugih". Ocena stroke, konstruktivna kritika oz. pohvala, torej povratna informacija je nujna etapa za osebnostno dozorevanje in rast. Županja Franca Padovan je poudarila, da se Števerjanci že od nekdaj istovetijo s slovensko kulturo, glasbo in jezikom, ki predstavljajo vir njihove identitete in samozavesti. Zato je letos res počaščena, ker so imeli v gosteh predsednika vlade Republike Slovenije. Izrazila je zadovoljstvo, da so se pridružili predstavniki deželne uprave FJK, obmejnih občin, s katerimi že dolgo let gojijo prijateljske vezi, ter predstavniki drugih krajevnih in državnih organizacij, s katerimi

Marjan Šarec

Franca Padovan

Ilaria Bergnach

uspešno sodelujejo. "Brici smo kot rebula, skromni in trdoživi". Naučili so se živeti in uspevati v zahtevnih pogojih, izraz tega so tudi mladi, na katere je zelo ponosna, saj vedno dejavno sodelujejo pri organizaciji tega in drugih dogodkov. Tega se izredno veselijo in so jim za to globoko hvaležni. V Števerjanu vlagajo veliko naporov v ohranjanje slovenskosti in krepitev narodne zavesti, "morda še bolj kot v matični domovini". Organizacija festivala sloni na teh vrednotah, ki ljudi združujejo. Z besedami papeža Frančiška je poudarila, da moramo graditi mostove in podirati zidove. "Zato srčno upam", se je prva občanka obrnila na predsednika Šarca, "da današnji dan predstavlja začetek uspešne-

delovanja in stalnega dialoga, je še dejal Roberti. Cilj vseh je, da bi ne bilo ne zidov ne zaprek, temveč vedno več izmenjav med našimi ljudstvi. Predsednik vlade RS Marjan Šarec je poudaril, da je zakladnica slovenske narodno-zabavne glasbe vsako leto bogatejša tudi za skladbe s tega festivala, ki je med nami skoraj 50 let. "Predolga doba je to, da bi naštevati vse uspešnice, ki smo jih lahko slišali na tem festivalu, veliko se je izmenjalo avtorjev, skladb, besedil, a vsem je bilo skupno to: opevali so slovensko domovino, slovenski jezik in povezanost. Predvsem pa so peli in govorili veliko tudi o ljubezni. To so prvine, ki nas povezujejo, in tega se moramo držati tudi v prihodnje". Festival je "še toliko bolj po-

Dolinar, David Bandelj in Martina Valentincič kot predstavnica društva) je nato z novimi tekmovalnimi skladbami, pa tudi s ti-timi iz zakladnice slovenske domače glasbe nastopilo petnajst ansamblov, ki so se prebili v finale. Nagrado za najboljši ansambel festivala in trofejo F. B. Sedej je prejel ansambel Zadetek - Mamina pesem; druga nagrada:

Napovedovalka Tjaša Hrobat

Zmagovalci 49. festivala Števerjan 2019, trio Zadetek (foto SKPD Sedej)

ga prijateljstva med Vašo vlado in Slovenci v zamejstvu". Deželni odbornik za krajevno samoupravo Pierpaolo Roberti je prinesel pozdrav predsednika FJK Fedrige. To ozemlje je slovensko, tu ljudje govorijo slovensko in se čutijo Slovence, je dejal. Mnogo let so bila tu živeča ljudstva razdeljena, "želimo, da bi se taki časi ne vrnil". Zahvalil se je za dobro sodelovanje s slovensko vlado in pohvalil delo mešanih patrolj na slovensko-italijanski meji, ki od 1. julija zagotavljajo varnost, premikanje in spoštovanje naših ljudi. Nadaljevati moramo po poti so-

memben, ker je v zamejstvu, kjer se prostovoljci vsako leto trudite, da lahko uživamo v lepih skladbah in izbiramo tiste, ki so nam najbolj všeč". Organizatorjem je Šarec zaželel veliko uspeha, pa tudi, "da bi bil slovenski narod povezan na oni in tej strani meje". Pred strokovno komisijo za glasbo (sestavljali so jo Slavko Avsenik mlajši, Hanzi Kežar, Marijana Mlinar, Nikolaj Pintar kot predstavnik društva, Andrej Plesničar, Igor Podpečan, Jani Rednak in Ilaria Bergnach, ki komisiji predseduje) in tisto za besedilo (Janez

ans. Dolenjskih 5 - Ne bodi taka reva; tretja nagrada: ans. Valovi - Imel sem te rad; nagrada občinstva: ans. Zadetek - Mamina pesem; nagrada za debitanta: ans. Mladi Pomurci - Moje trmasto srce; nagrada za melodijo: Matic Lorbek za skladbo Mamina pesem v izvedbi ans. Zadetek; nagrada za besedilo: Damjan Pasa-rič za skladbo Zapustil si mi spomine v izvedbi ans. Pik. Nedeljski gostje so tokrat bili Prifarski muzikanti, ki proslavljajo 30-letnico nepretrganega delovanja. Festival pa ni samo čas za polke in valčke. Je tudi priložnost za vaški praznik, na katerem - kljub muhastemu vremenu - ni manjkalo ljudi od vsepovsod in dobre volje ob briški kapljici ter bogati gastronomski ponudbi. Tik pred koncem festivala nam je mlada predsednica društva Sedej Ilaria Bergnach povedala, da je zelo zadovoljna s svojim prvim festivalom. "Vse je šlo zelo v redu, ekipa je bila dobro pripravljena na vse okoliščine in organizirana tudi za primer dežja", kar se je zgodilo v soboto in nedeljo. Tudi publika se je zelo dobro odzvala. Ansambli so bili "zelo kakovostni", "upam, da so bili tudi oni zadovoljni z obiskom pri nas". Pa še to: "Počaščeni smo bili z obiskom predsednika Šarca. Smo majhna vas, njegova navzočnost je bila za nas velik dogodek".

Foto dd

Obvestila

Katoliško tiskovno društvo iz Gorice išče sodelavca, odgovornega za tehnično delo in vzdrževanje prostorov. CV pošljite do 31. 7. 2019 na naslov ktd.stc@gmail.com

Mladinski dom Gorica prireja "Poletnosti 2019", poletne počitnice za otroke od 6. do 14. leta: 26. 8. - 6. 9. ŠOLA ZA ŠALO - igriva priprava na začetek pouka (6-13 let); 2. - 6. 9. 1, 2, 3: SREDNJA! - uvod v srednjo šolo (11-12 let). Informacije na tel. 0481-280857 ali 366-6861441 oz. 331-6936603; e-pošta mladinskidom@libero.it, www.mladinskidom.it

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v sodelovanju s turistično agencijo v soboto, 3. avgusta, tradicionalni piknik v Zgornji Savinjski dolini z obiskom Mozirskega gaja. Ogledu t. i. parka slovenskih vrtnarjev, kjer so umeščeni tudi drugi objekti prepoznavnega načina podeželskega življenja, bo sledilo druženje. Vpisujejo do 13. julija po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 346-1206031 (Sonja

K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.). Prvi avtobus bo odpeljal iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni in na Pilošču, od koder bosta nadaljevala pot v Zgornjo Savinjsko dolino. Ura odhoda bo objavljena.

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 ICC 003 003 6225- SWIFT CIIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

"Male oglašje" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Za MoPZ Mirko Filej: v spomin na Brankota Kovica darujejo Tatjana, Olivo, Beba in Saša 100 evrov.

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 12. 7. 2019 do 18. 7. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 12. julija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 13. julija (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 14. julija ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 15. julija (v studiu Stefania Beretta): Pravljica za lahkno noč.

Torek, 16. julija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 17. julija (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Vodomec, ribič v praznični obleki. - Izbor melodij.

Četrtek, 18. julija (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

poletna
SREČANJA
pod lipami

DR. JOŽE DEŽMAN IN ČLANI VLADNE KOMISIJE

NEMOČ LAŽI

ČETIRTO POROČILO VLADNE KOMISIJE
ZA REŠEVANJE PRIKRITIH GROBIŠČ

ČETRTEK, 18. JULIJ 2019, OB 20.30

Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Premier Šarec z županjo Franco Padovan, konzulom Volkom in odbornikoma občine Števerjan (foto dd)

Pogovor / Petra Cupač

“Vedno sem bila zelo zvedava!”

Petra Cupač je poklicna fotografinja. Študij fotografije na Višji strokovni šoli v Sežani ji je dal veliko teoretičnih in praktičnih znanj, ki jih je nadgradila še z obiskovanjem razstav svetovno znanih fotografov. Rada potuje in hodi v gore, fotografije in zapise popotnih doživetij objavlja na svojem blogu fotopotovanja. blogspot.com. Študij v Sežani je končala z diplomsko nalogo *Ljudje z morja*, ki jo bo jeseni, v dnevih evropske kulturne dediščine, predstavila v Mestni knjižnici Izola. Do konca maja pa je bila na ogled v izolski knjižnici njena razstava črno-belih fotografij ribičev in delavk v ribji predelovalni industriji. V nadaljevanju lahko preberete intervju s Petro Cupač.

Petra, bi nam najprej povedali nekaj o sebi? Ste iz Izole in tu ste najbrž tudi hodili v šolo...

Da, sem zavedna Izolanka, če se lahko tako, po domače, izrazim. Sicer v Izoli že veliko let ne živim več, vendar imam tu prijatelje, del družine in se tukaj predvsem dobro počutim. Naj bo to na prehodu ob morju ali na klepetu ob kavi s prijatelji na rivi ... Včasih, ko želim biti sama, pa zavijem v stari del mesta in se po ozkih ulicah, Koprške ali Ljubljanske, sprehodim, pogledam, kaj je novega, in enostavno uživam v preprostih trenutkih dneva.

Morje vas je najbrž prevzelo že v otroštvu ...

Zaradi morja je Izola bila in je, kakršna je. V preteklosti je zaslužek in zaposlitev meščanom nudilo kar nekaj industrijskih dejavnosti, neposredno povezanih z eksploatacijo morja. Ščasoma sta industrija in ribolov izginila, v novem času pa je tukaj močen turizem, tudi neposredno povezan z morjem.

Ste bili že v otroštvu ustvarjalni? S katerimi hobiji ste se ukvarjali?

Bolj kot ustvarjalna sem bila zvedava. Zanimale so me tuje kulture, kraji, navade. Kar požirala sem potopise svetovnih popotnikov, biografije umetnikov.

Od kod in od kdaj ta ljubezen do fotografije?

Že od otroštva. Prvi fotoaparat sem dobila za rojstni dan, v osnovni šoli. Sanjala sem, da bom potovala po svetu in pisala in objavljala reportaže za časopise.

Kako ste se odločili za študij fotografije v Sežani?

Do neke mere si lahko samouk, nekaj znanja sem pridobila tudi na številnih foto delavnicah, ki sem se jih udeležila. Vendar je za pravo razumevanje fotografije, predvsem kot veje umetnosti, potrebno nekaj več.

Kakšen je bil predmetnik na tej šoli?

Predmeti so razdeljeni nekako v dva sklopa, teorijo in čisto praktični del. Vsak študent pa se kasneje, v drugem letniku, opredeli za posamezno vrsto fotografije. Meni je bila vedno všeč in blizu reportažna fotografija. Med študijem sem se navdušila tudi za bolj umetniško, avtorsko fotografijo.

Kaj vam je ta šola dala?

Predvsem dobro razumevanje fotografije.

Vas je kateri od predavateljev še posebej navdušil?

Študij fotografije niso suhoparna predavanja, ampak je delo v skupinah, tudi na terenu, v temnici in studiu. Nekateri profesorji so nam dali veliko, drugi ne-

koliko manj.

Za diplomsko delo ste izbrali ribištvo. Kaj vas je k temu spodbudilo?

Splet okoliščin ... Za portfolijo na sprejemnem sem naredila serijo fotografij Arga, ravno v času, ko so nekdanjo tovarno porušili in na tem mestu hoteli narediti veliko počitniško naselje. Osebnostno mislim, da je tak način turistične ponudbe preživet in ljudje danes iščejo doživetja, ne pa ležalnika na plaži. Izola ima v tem kontekstu ogromno ponudbe, zgodovino, kulturo ... V nadaljevanju je nanoslo tako, da sem

šla z ribiči in legendarnima barkama Ribal I in II na morje, fotografirala sem tudi proizvodnjo ribjih konzerv. Nekaj mesecev kasneje je bila proizvodnja preseljena drugam, še zadnji barki, iz nekdanje velike flote Delamarisovih ladij, pa poslani na razrez. Tako sem bila priča koncu ribiške industrije in dejavnosti v Izoli. Osebnostno se mi zdi, da imam veliko srečo, da mi je uspelo dokumentirati ta delček zgodovine.

Na razstavljenih fotografijah ste upodobili ribiče pri ribolovu in delavke v ribji predelovalni industriji. Kako ste vzpostavili stik z ribiči, kako so vas sprejeli, kako ste se medsebojno

ujeli in uskladili?

To so preprosti ljudje, s katerimi sem se odlično počutila in so me sprejeli za svojo.

Ste te fotografije že kje razstavili?

Moja ideja je bila, da bi se v nekdanjih prostorih prodajalne Delamarisa uredila stalna zbirka predmetov in razstava fotografij. Vendar žal ne na Občini ne na TIC-u niso imeli preveč posluha ne dobre volje, da bi se projekt uresničil. Zame pa je to daleč prevelik, tako finančni kot organizacijski zalogaj.

Je vaša diplomatska naloga morda že izšla v obliki knjige? V Izoli, kjer je ribištvo doma že več kot tisoč let, bi pričakovali, da bodo tako knjigo z veseljem natisnili in tržili ...

Narejen je foto esej, a, kot rečeno, je v mojem arhivu in čaka na ugodnejše čase ...

Kakšni so bili v času študija vaši poklicni načrti, sanje, želje?

Reportažna fotografija je zame bila in še je vedno tisto, kar me veseli, mi daje moč in navdih.

Kaj od tega vam je uspelo uresničiti?

Nekaj časa, pred leti, sem delala za novičarski spletni portal. Bili smo zagnana in odlična ekipa. Zataknilo se je, ko je bil spletni portal

prodan, novi lastnik pa ni imel preveč posluha za nas. Moja sedanja služba je tudi tesno povezana s fotografijo. V tem smislu imam srečo. Načrtov imam vedno polno glavo, to mi daje energijo in me žene naprej.

Kateri fotografi so vam še posebej prisci in vas navdušujejo?

Sebastiao Salgado in predvsem vsi fotografi Magnum agencije, od njene ustanovitve do danes. Od domačih pa Edi Šelhaus (zamejski fotoreporter), Kerbler Stojan (Haložani), Tone Stojko (slovenska pomlad) in Manca Juvan in Jure Eržen od mlajše generacije fotoreporterjev.

Ogledali ste si kar nekaj razstav svetovno znanih fotografov. Naštete nam nekaj imen fotografov, mest in galerij, ki ste jih obiskali zaradi razstav.

S prijatelji smo pred časom vsako leto obiskovali festival fotografije v Bratislavi, kjer se je dalo videti precej novosti in teženj v fotografiji. Ljubljana je imela v gosteh kar nekaj pomembnih razstav, npr. predani je bil na ogled Salgadov celotni opus fotografij, v CD so imeli predavanja in spoznavne večere legendarni fotoreporterji, kot James Nachtwey, Christopher Morris in drugi ... V Istanbulu sem si ogledala razstavo turškega Magnum fotografa Are Gulerja, v Rimu je Muzej sodobnih umetnosti imel v gosteh zbirko najbolj znanih, lahko rečemo ikonskih fotografij agencije Magnum, od njenih začetkov do danes, ki sem si jo tudi ogledala.

Ste tudi navdušena popotnica. Pritegujejo vas gore. O popotnih doživetjih pišete blog. Bi lahko povedali kaj o tem?

Bolj kot gore so to hribi in zaradi tega, da vzdržujem kondicijo in sem v formi. Ne maram zaprtih prostorov, telovadnic, zato grem raje teč ali kam na pohod. Na popotovanjih naredim veliko posnetkov in fotografij, ki jih potem nekako smiselno in kronološko sestavim v popotniški dnevnik in objavim na blogu. Trenutno sem v velikem zaostanku z objavami, vendar imam izredno malo časa.

Kako vam uspe uskladiti čas za družino, službo, potovanja in umetniško fotografijo?

Dneve izkoristim od prve do zadnje minute čim bolj intenzivno.

Hvala za tako izčrpne odgovore, bralce pa že zdaj povabimo na srečanje z vami, ki bo 4. 10. 2019 ob 19. uri v čitalnici Mestne knjižnice Izola.

Hvala vam, veselim se srečanja in druženja v oktobru. Vljudno vabljeni vsi, ki imate radi Izolo in njene prebivalce, ste ljubitelji fotografije, predvsem pa vam je mar za dediščino tega slovenskega mesta.

Špela Pahor

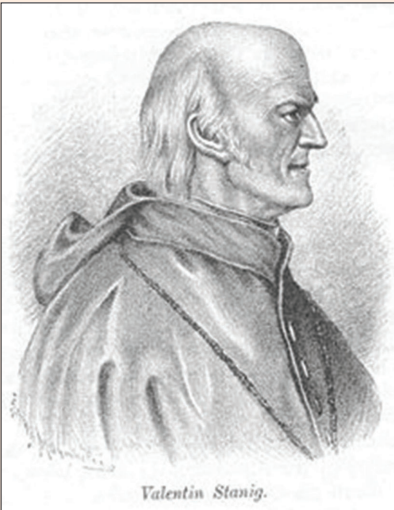
DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (71)

Dimitri Tabaj

Plemiški priimek Braunizer (5)

Kot rečeno, je knez nadškof Balant izbral za novega profesorja cerkvenega prava ravno Jožefa Benedikta Braunizerja pl. Braunthala, ki ga je prepričal, naj v Gorico pokliče rojaka iz Bodreža, rodoljuba in človekoljuba Valentina Staniča, ki je kasneje imel velikanski vpliv na vzgojo slovenske mladine in posledično na kasnejši razvoj goriškega vodilnega kadra. Stanič je v Gorico prišel leta 1818 in škofu poklonil pesem *Zdihovanje ovčic po pastirju*: "Vučenik, pastir in Oče pridi! - Naj veselje vboga čeda vidi; - Brez Pastirja smo že dolgo bili - Pot smo zgubili!". Po Staniču so danes poimenovani trgi, ulice in koče v Sloveniji in Nemčiji. Posvetili so mu več spomenikov in v Kamniško-Savinjskih Alpah najdemo celo Staničev vrh: ni bil le župnik in učitelj, temveč tudi pesnik, pisatelj, pevec, tiskar, alpinist (med najboljšimi tistega časa, pravi pionir modernega alpinizma, prvi je izmeril višino Triglava), naravoslovec, botanik, geolog, kulturni, socialni in zdravstveni delavec (ljudi je cepil proti črnim kozam), obrtnik. Otroke je spodbujal k uporabi materne jezika.

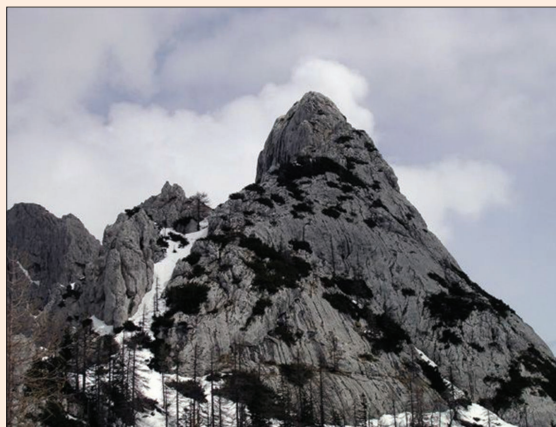
Valentin Stanič je v Gorici leta 1840 ustanovil gluhonemnico, leta 1846 pa društvo proti mučenju živali, prvo v celem cesarstvu: prizadevalo si je predvsem za izboljšanje življenjskih razmer klavne živine in živine, ki je delala na polju. O pravicah živali je objavljval v Kmetijskih in rokodelskih novicah, ki jih je urejal njegov prijatelj - veliki rodoljub, živinozdravnik po poklicu - dr. Janez Bleiweis vitez Trsteniški. 8. novembra 1843 je na primer objavil pesem Domazha shivina (Domača živina), ki se tako končuje: "De on, ko dobri gospodar skerbljiv sa njo zhe biti; de vlačko prime, kar mu gre, de nihzhe tarat' ga ne fme, ne s

Valentin Stanič.

Po Staniču so danes poimenovani ulice, trgi in koče v Sloveniji in Nemčiji. Posvetili so mu več spomenikov in v Kamniško-Savinjskih Alpah najdemo celo Staničev vrh. Jožef Benedikt Braunizer - kot strokovnjak za slovenski jezik pri izpraševanju slovenskih kandidatov - je leta 1811 na izpitu ocenil ravno govor Valentina Staniča. Braunizerjevo delo je v tem smislu ogromno pripomoglo k razvoju slovnično pravilne slovenščine na Goriškem, saj se je to znanje od duhovnikov prenašalo na ljudstvo.

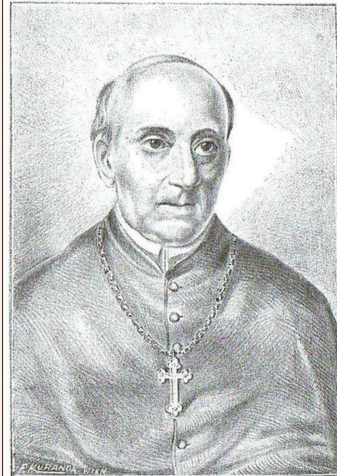
fhibo ga moriti". Stanič je tudi imel prvo slovensko knjigarno v Gorici. Umrl je 29. aprila 1847. O njem je v Kmetijskih in rokodelskih novicah dr. Bleiweis napisal tole: "Umerli so 29. maliga travna tekočiga leta. Misel je, da so si bili to bolezen zidarski kamen dvigaje naklonili. Celo do zadnje ure so se popolnoma zavedli, so se sami bukvice iz predala vzeli, da so jim drugi poslednje molitve molili, so si med molitvijo še žilo poslatali, ter rekli: "Zdaj umerjem" in - so izdihnili... Škoda Goričanam - škoda šolam - škoda vsim rodoljubam - škoda celo brezpametnim živalim!" Msgr. Rudolf Klinec v Slovenskem primorskem biografskem leksikonu piše, da Jožef Benedikt Braunizer - kot strokovnjak za slovenski jezik pri izpraševanju slovenskih kandidatov - je leta 1811 na izpitu ocenil ravno govor Valentina Staniča in kasneje vplival na knez nadškofa Balanta, da je Staniča imenoval za kano-nika v Gorici. Braunizerjevo delo je v tem smislu ogromno pripomoglo k razvoju slovnično pravilne slovenščine na Goriškem, saj se je to znanje od duhovnikov prenašalo na ljudstvo.

Staničev vrh v Kamniško-Savinjskih Alpah (vir: spletna stran www.gore-ljudje.net)

Spomenik Valentinu Staniču v bližini cerkve v Kanalu. Jožef Benedikt Braunizer pl. Braunthal je knez nadškofa Balanta prepričal, naj Staniča pokliče v Gorico.

Tržaški škof Matevž Ravnikar (1776-1845) - "oče slovenske proze", ki je dvignil na višjo raven govorno in pisano slovenščino - je znan po svojih prizadevanjih za uveljavljanje enakopravnosti slovenščine v tržaški škofiji. Bil je goreč rodoljub. Jožef Benedikt Braunizer pl. Braunthal je bil njegov najmočnejši sodelavec.

pravilne slovenščine na Goriškem, saj se je to znanje od duhovnikov prenašalo na ljudstvo.

Leta 1821 je poprej omenjeni Braunizerjev prijatelj Antonio Leonardis, dekan v Ločniku in avtor molitvenika v furlanščini, postal tržaški škof. Z njim se je v Trst preselil tudi Jožef Benedikt Braunizer in postal stolni prošt. Po Leonardisovi smrti je od leta 1830 do 1832 sam vodil škofijo kot kapitularni vikar. Leta 1832 je bil imenovan za škofa Matevž Ravnikar (1776-1845) z Vač pri Litiji, ki je bil že profesor dogmatike, vodja ljubljanskega semenišča, profesor in pridigar na liceju, kancler centralnih šol, voditelj filozofskega študija in gubernijski svetnik pri primorskem deželnem poglavarstvu v Trstu.

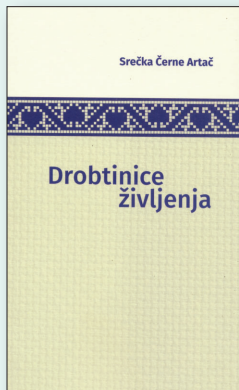

Kmetijske in rokodelske novize z dne 8. novembra 1843 so objavile pesem Valentina Staniča "Domazha shivina" (v bohoričici "Domača živina").

Pri Goriški Mohorjevi družbi je izšla nova pesniška zbirka

Srečka Černe Artač: Drobtnice življenja

Drobtnice življenja je naslov nove pesniške zbirke, ki je v teh dneh izšla pri Goriški Mohorjevi družbi. Njena avtorica je Srečka Černe Artač, kulturna delavka in učiteljica v pokoju, ki je svoje pesniško ustvarjanje znala oplemenititi z izrednim čutom za lepoto jezika in slovenske pisane besede. Kot beremo v uvodnem sestavku *Nasiti se s kruhom poezije* izpod peresa avtoričine

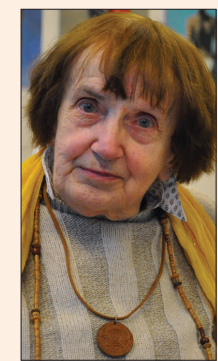
hčerke in literarne ustvarjalke Majde Artač Sturman, ki je pesniško zbirko tudi uredila, predstavljajo te pesmi drobtinice življenjskih opažanj in modrosti, ki jih je avtorica dolga leta hranila v lepo izpisanih zvezkih. Naslov, ki si ga je zamislila za pričujočo zbirko, priključuje v spomin Slomškove *Drobtnice*, ki so tedanje bralce s preprostimi pesmimi in zgodbami nahranjale z zvočnostjo slovenske besede in ohranjale ljubezen do slovenskega jezika.

Vsebinsko se pesmi razpenjajo od domovinske do življenjskoizpovedne in religiozne tematike in so v knjigi glede na raznolike tematske okvire razvrščene v šest sklopov. Avtorica v svoje verze vpleta različne motive, od upodobitve narave do stvarno poučnih nazorov, vezanih na njeno pedagoško izkušnjo, take, ki odražajo pogled na aktualno družbeno stvarnost in socialno motiviko, vse do religioznih motivov, iskanja svetega in vdanosti višjemu življenjskemu načrtu. Tudi oblikovno se pesmi razlikujejo in zaobjemajo tako sonete kot krajše lirske utrinke v prostem verzu. Zgoščenost izraza govori o dragocenosti jezika, o skrbi za zvočnost in zaokroženost rime in obenem omogoča preprostost in čudenje ob videžu tistega, česar sodobni človek marsikdaj ne utegne zaznati ali opaziti. Njene drobtinice življenjskih utrinkov so kot bežni prebliski, ki ostanejo "na mizi, pogrnjeni s prtom besedne vezanine". Oblikovna izbira slovenskih narodnih veznin, ki knjigo krasijo, so še dodatna vez z izročilom, katerega avtorica ostaja zvesta in ga posreduje tudi prihodnjim rodovom.

O avtorici: Srečka Černe se je rodila leta 1925 v Solkanu, kjer je tudi obiskovala osnovno šolo. Študij je nadaljevala v Gorici in leta 1942 maturirala na goriškem učiteljskišču. Poučevala je v Trnovem, Solkanu, Tomaju, na Plavjah, v Rojanu, pri Svetem Ivanu, v Briščkih, na Opčinah, do upokojitve leta 1986 pa na šoli Alojza Gradnika na Repentabru. Znanje, pridobljeno v času šolanja in pretanjeno obvladanje italijanščine je nadgradila z veseljem do prevajanja. Nekaj prevodov pesmi Ljubke Šorli Bratuž je objavila v glasilu *Jadro* (10, 2001). Veselje do pisanja in uprizarjanja otroških igrice je delila z možem Ivanom Artačem, s katerim si je ustvarila družino na Opčinah. Pripravljala je razstave ročnih del in pisala dramske prizore za zaključne šolske prireditve. Prizorček *Igrajmo se poklice* je izšel ob 40-letnici izhajanja *Pastirčka* v brošurici *Pastirčkov oder 1* (1986). Pesmi je od leta 2006 objavljala v *Koledarju Goriške Mohorjeve družbe*, v tedniku *Novi glas* in v glasilu openske župnije *Naša Beseda*. *Drobtnice življenja* so njena prva pesniška zbirka, v kateri so zbrane pesmi, ki jih je od leta 2006 objavljala v *Koledarju Goriške Mohorjeve družbe*, v tedniku *Novi glas* in v glasilu openske župnije *Naša Beseda*, kot tudi še neobjavljene pesmi.

Pesmi Marija Čuka v italijanskem prevodu Jolke Milič v reviji Fili d'Aquilone

Jolka Milič ima na slovenskem književnem prizorišču posebno mesto kot kritičarka, polemistka in glosarka, njena izjemna vloga pa je najbolj opazna na področju prevajanja – predvsem slovenskih pesnikov (Kosovel, Kravos, Zlobec, Šalamun, Fritz, Minatti...) v italijanščino. Tu je opravila velikansko delo, postala je eminentna posredovalka slovenskega pesniškega izročila na Apeninskem polotoku in je zagotovo najbolj zaslužna, da slovenska književnost živi tudi v zavesti italijanskega literarnega prostora. Na tem področju ji ni najti para ne po količini prevedenih del ne po odmevnosti njene prevajalske veščine. Jolka Milič že desetletja sodeluje z najbolj pomembnimi italijanskimi literarnimi publikacijami, med katerimi ima posebno mesto

Marija Čuka s spremno besedo Nadie Roncelli. Revija Fili d'Aquilone je Čuko namenila mesto središčnega pesnika, saj je objavljenih skoraj 50 njegovih poezij, ki zajemajo domala vsa pesnikova obdobja. Prevodi v italijanščino so tekoči in zaznamujoči ter predstavljajo tržaškega ustvarjalca v polnem sijaju njegove umetnosti, ki je tudi na slovenskem literarnem podnebnju čedalje bolj upoštevana in cenjena. Zidar ga bo po zaslugi Jolke Milič podrobneje spoznala tudi italijanska javnost.

spletna revija Fili d'Aquilone, ki že od leta 2006 uspešno posreduje prodorna razmišljanja o književnosti, ki jih podpisujejo znameniti italijanski avtorji. V zadnji, 51. številki je Miličeva objavila zajeten izbor poezije

Gorica / 38. Filmski festival Sergio Amidei

Zgodbe o zgodovinskih, moralnih in političnih travmah

V sredo, 3. julija, so v prostorih goriške Mediateke predstavili 38. izdajo filmskega festivala Sergio Amidei, ki bo potekala od 18. do 24. julija na sedežu Hiše Filma in v parku dvorca Coronini Cronberg v Gorici. Festival prireajo združenji Sergio Amidei in Hiša filma ter oddelek DAMS videmske univerze. Na predstavitvi so prisotne pozdravili deželna odbornica za kulturo Tiziana Gibelli, goriški župan Rodolfo Ziberna, ki je poudaril ključno vlogo velikih posameznikov, ki so od vsega začetka vodili festival, predstavnik Fundacije goriške hranilnice Bruno Pascoli in podpredsednik Trgovske zbornice za Julijsko krajino Gianluca Madriz - predstavniki vseh ustanov, ki so nudile finančno podporo festivalu. V podrobnosti so program letošnjega festivala predstavili predsednik združenja Sergio Amidei Francesco Donolato, sodelavka Martina Pizzamiglio in organizacijski vodja nagrade Amidei Giuseppe Longo.

38 let po prvi izdaji ohranja festival Sergio Amidei isti ambiciozni cilj: promocijo kinematografske kulture, namenjeno še posebno študentom kinematografije, strokovnjakom, ki delajo v filmskem sektorju, filmskim navdušencem in gledalcem, ki z zanimanjem odkrivajo svet kinematografskega pisanja v vseh njegovih različicah. Na letošnjem programu bo 70 filmskih projekcij, ki bodo razdeljene na 12 tematskih sklopov, v katere spadajo tudi številna predavanja, pogovori z avtorji, predstavitve knjig in srečanja z raznimi filmskimi izvedenci. Organizatorji festivala pričakujejo obisk 12000 ljubiteljev filma. Za **mednarodno nagrado za najboljši scenarij**, ki jo bodo podelili

v sredo, 24. julija, v parku dvorca Corinini, se letos poteguje sedem celovečercercev, ki jih je določila žirija: *Ricordi?* (Valerio Mieli), *Najljubša* (Yorgos Lanthimos), *Hladna vojna* (Pawel Pawlikowski), *Ma cosa ci dice il cervello* (Riccardo Milani), *Il traditore*

Foto JMP

(MRCO Bellocchio), *La terra dell'abbastanza* (Damiano D'Innocenzo in Fabio D'Innocenzo) in *Sulla mia pelle* (Alessio Cremonini). Režija bo nagradila najbolj izvirno delo, ki se bo odlikovalo po sodobnosti pripovedi in pozornosti do družbenih tematik. **Nagrada za avtorski opus**, ki jo vsako leto prejme avtor, ki se izkazal za popolnega umetnika s posebnim poudarkom na pisanju scenarijev in pripovedovanju zgodb, so letos dodelili nemški režiserki, igralki in scenaristki Margarethe von Trotta. Margarethe von Trotta se s svojim delom posveča obnovi vsebin, obravnava aktualna vprašanja in se preko analize psiholoških vzgibov svojih junakov osredotoča predvsem na razvoj ženskih likov, ki so kompleksni, a jasno opredeljeni

in utopljeni v svoj čas. **Nagrada za filmsko kulturo** prejme letos Sergio Toffetti, predsednik muzeja filma iz Turina. To nagrado podeljujejo osebnosti, ki se v delu ne omejuje le na svoje območje, ampak predstavlja transverzalno referenčno točko za filmsko kul-

turo in s tem prispeva k ustvarjanju in zorenju vedno novih izkušenj ter znanstveno pripomore k razvoju kinematografije. Toffetti si veliko prizadeva še posebno na področju ohranjanja filmov, na festivalu pa bo prisoten ob predvajanju restavrirane verzije filma *Roma città' aperta*, za katerega je scenarij s Federicom Fellinijem in Robertom Rossellinijem napisal tudi Sergio Amidei. Z nagrado za avtorski opus je povezan tudi **poseben tematski sklop** letošnjega festivala, ki predstavlja nemške filme iz zgodovinskega obdobja 1965 – 1984 in ima namen povabiti navzoče k ponovnemu razmišljanju o evropski dediščini, njenih negativnih platih in trenutnem razvoju pluralnosti in raznolikosti. V sekciji **Spazio Off** bo kinema-

tografski kritik in univerzitetni profesor Roy Menarini obravnaval dela neodvisnega in obrobnega italijanskega in mednarodnega filma s posebnim poudarkom na delih sodobnih režiserk, ki se na antropološki način lotevajo svojega dela. Na letošnjem programu je tudi obravnavanje pisanja scenarijev *"long-running"* za **televizijske nadaljevanke in web-serije** – gledalci si bodo lahko ogledali dve epizodi serije *"L'amica geniale"*, ki so jo v režiji Saveria Costanza snemali na podlagi literarne uspešnice Elene Ferrante. **Posebna sekcija festivala Amidei se osredotoča na raziskovalno delo** in ovrednotenje arhivskega materiala in krajevnih filmskih fondov še posebno tistega, ki ga hranijo v goriški Mediateki: letos bodo v tej sekciji predvajali kratkometražni film *Sinfonia gradese*. Na sporedu bodo tudi predavanja, srečanja in predstavitve literarnih del, s katerimi se bodo poglobili v scenarijsko delo, za najmlajše ljubitelje filmov bo poskrbljeno v sekciji **Amidei Kids**.

Podrobna analiza filmskih scenarijev, skrbna izbira filmov, pogovori z avtorji in bogate delavnice se na letošnjem festivalu Amidei naslanjajo na glavno tematiko *(Ne) skladnosti*, ki postavlja v ospredje analizo zarez in zgodovinskih, moralnih in političnih travm z glavnim namenom oza-veščati navzoče o sedanjosti. Izbrana tema se zrcali tudi v izbiri razpoznavnih grafičnih elementov festivala: zarez, zlomi in različne plasti na temnem polju ponazarjajo občutljive kombinacije različnih prostorov in trenutkov življenja posameznikov in družbe. Celoten program festivala in spored z urniki si lahko preberete na spletni strani www.amidei.com.

Katja Ferletič

Vladka Tucovič Sturman

Festival ali festival?

Poletje je čas nešteti in raznovrstnih prireditev, mnoge med njimi uvrščamo med festivale. Ste se kdaj vprašali, kaj točno pomeni ta beseda, ki se nenehno pojavlja v medijih? *Slovar slovenskega knjižnega jezika* pravi, da je festival "večdnevna prireditev, ki omogoča pregled dosežkov na določenem kulturnem področju", in navaja primere rabe: "organizirati festival; predvajati film na festivalu; udeleženci festivala / filmski, folklorni, glasbeni, gledališki festival; festival jazza". Kaj pa izvor besede? Pomagamo si lahko s *Slovenskim etimološkim slovarjem*, kjer piše, da je festival "večdnevna kulturna prireditev", beseda pa je v slovenščino bila prevzeta iz tujih jezikov z osnovo v latinščini (festivus 'praznični', festum 'praznik'). Do sem vse lepo in prav. Kje pa se zaplete? Z besedo festival imamo v slovenščini namreč več težav. Pojdimo po vrsti.

Če se najprej zaustavimo pri pravorečni podobi besede festival, se bomo hitro spomnili, da smo na različnih festivalih slišali različno naglašeno besedo festival. Knjižni naglas je seveda na drugem mestu, z ostrivcem na a, torej festival. O mestu naglasa v besedi festival se lahko na spletnem jezikovnem portalu Fran poučimo tako v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* kot *Slovenskem pravopisu*, *Slovenskem etimološkem slovarju*, *Sinonimnem slovarju slovenskega jezika* pa tudi v *Gledališkem terminološkem slovarju*, vsepovsod je naglas označen na drugem zlogu, torej festival. Čeprav mesto naglasa, ko pišemo, v slovenščini označujemo samo, ko bi zaradi enakopisnic lahko prišlo do dvoumnosti (tako: takó, jěsén: jěsen), se zavedajmo, ko izgovarjamo besedo festival, da je v knjižni oz. standardni slovenščini ne naglašujemo na prvem, temveč drugem zlogu. Ne torej festival, temveč festival. Pa čeprav mesto naglasa na besedi, ko jo izgovarjamo, ni označeno. Zaplete se tudi pri veliki začetnici, kadar pred besedo festival stoji vrstilni števniki. Je števniki že del polnega imena festivala ali ne? Letos jeseni bo v Mariboru že 54. Festival Borštnikovo srečanje, julija pa je v Mavhinja 13. Zamejski festival amaterskih dramskih skupin. V obeh primerih števniki ni del festivalskega naslova, zato se z veliko začetnico napiše prva beseda za števnikom, v prvem prime-

JEZIKOVNICA

65

ru je to samostalni Festival, v drugem pa pridevnik Zamejski, oba sta z veliko zapisana zato, ker predstavljata prvo besedo poimenovanja. Po drugi strani se v Ljubljani v organizaciji Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik prav tako julija dogaja 55. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, ki je marsikomu med nami dobro znan. V tem primeru sicer ne gre za festival, ker pa je periodična prireditev, njen naslov lahko primerjamo s festivalskimi. Vidimo, da je števniki del naslova, zato je prva beseda za njim zapisana z malo začetnico. Nič od naštetega ni napačno, odvisno je od izbora, kaj predstavlja prvo besedo poimenovanja – tista mora biti z veliko.

In še zadnje, kar nas bega. Kakšna se vam zdi to poimenovanja: 60. Jazz festival Ljubljana, 67. Ljubljana Festival, Festival Lent 2019, Primorski poletni festival, Pizza festival, Festival JEFF, Festival sivke na Krasu? Če jih primerjate, opazite, da je beseda festival ponekod na prvem, ponekod na drugem ali tretjem mestu v poimenovanju. Kaj od tega ni primerno? S samostalnikom festival ni v navedenih primerih nič narobe, v nekaterih primerih pa je neustrežno zaporedje besed pred njim. Najbolj bode v oči Ljubljana Festival, ki je bil s svojo neslovensko skladenjsko strukturo, ko je desni prilastek na levi strani jedra, tudi tarča številnih kritik. Ta prireditev se je v preteklosti čisto običajno pravilno imenovala Festival Ljubljana. Kot je zapisano v spletni jezikovni svetovalnici na jezikovnem portalu Fran, pa prej menda celo Ljubljanski festival – to bi bilo tudi najbolj logično. Ker pa se z našimi pridevniki zaplete pri prevajanju v angleščino, tudi slovenska imena slovenskih festivalov postajajo vse bolj podobna tujim skladenjskim vzorcem (jazz festival bi lahko bil npr. festival jazza ali jazzovski festival). Pohvalno med naštetimi pa slovenski skladnji ustrezajo: Primorski poletni festival, Festival Lent in Festival JEFF ter Festival sivke na Krasu. Pomislite letos, ko se boste udeležili katerega od poletnih festivalov, kako se imenuje in zakaj.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke

Pritrkovalska skupina Turn - Sklepni koncert

Na 14. navadno nedeljo so člani pritrkovalske skupine Turn iz Mačkolj priredili sklepni koncert v domači cerkvi sv. Jerneja. Slavnostni trenutek je izzvenel po sv. maši, ki jo je daroval župnik g. Metod Lampe. Pritrkovalci so v prikupnem prezbitariju namestili ogródje s triglasnim zvonilom, ki ga je ob letošnjem božičnem koncertu izdelal domačin in pritrkovalec Vladimir Novak.

Foto Niko Tul

Delovanje pritrkovalske skupine v pretekli sezoni je povzel njen vodja Martin Tul. Med najpomembnejše dosežke v letu 2018 spada priznanje polnopravnosti članstva znotraj Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta kot osveščanje in ohranjanje sakralne glasbe s posvečenimi glasbili, zvonovi.

Plodna sezona pritrkovalske skupine Turn se je pričela s sodelovanjem na 70. Marijanskem shodu na Opčinah. Z obeleževanjem dneva miru 21. septembra, v sklopu evropskega leta kulturne dediščine, so se nekateri člani odzvali povabilu prof. Borisa Pangerca in umetnost pritrkovanja prikazali dijakom in dijakinjam NSS Simona Gregorčiča iz Doline. Svoj poseg so poleg teoretičnega uokvirjanja prikazali z igranjem na uglašene cevi. Ob koncu meseca septembra so pritrkovalci sodelovali pri obhajanju farnega zavetnika sv. nadangela Mihaela v Zgoniku. V jesenskem mesecu oktobru so se člani pritrkovalske skupine Turn odpravili v Goriška Brda na že tradicionalno srečanje in memorial Don Silvano Pozzar v priredbi pritrkovalske skupine Grup Cultural Furlan Scampanotadors Mossa. Značilnost omenjenega srečanja je v tem, da se pritrkovalske skupine izmenjujejo in istočasno pritrkujejo iz štirih zvnikov. V polovici meseca novembra, pri vsakoletnem snidenju z g. škofom v stolnični cerkvi pri maši Hvaležnici, so člani pritrkovalske skupine Turn poskrbeli za slovesno igranje na tamkajšnje zvonove. Mesec januar je prežet z različnimi oblikami božičnih koncertov. Letošnjega, ki je potekal v stolnici sv. Justa v priredbi ZCPZ iz Trsta, so poleg pevskih točk sooblikovali tudi člani pritrkovalske skupine Turn z izvajanjem raznovrstnih ritmičnih osledij na izvorno triglasno zvonilo, sestavljeno iz uglašanih glasbenih cevi. V četrtek, 4. julija, pa so člani pritrkovalske skupine Turn poskrbeli za slovesno pritrkovanje v Dolini pri obhajanju opasila sv. Urha nadškofa. Koncert v domači cerkvi sv. Jerneja se je končal z mislijo g. Lampeta, da bi pritrkovalci vztrajno nadaljevali redne vaje ter s svojimi pesmimi napajali duha župljankam in župljanom ter vsem ljudem dobre volje, ki si vzamejo čas, da jim prisluhnejo. / Martin Tul

Sanje za Mirjam pri Sv. Ivanu v Trstu

V okviru aktivnosti v dobrotelne namene Sanje za Mirjam, v spomin na ugledno slavistko, intelektualko, prof. Mirjam Brajkovič, so 7. junija 2019 predstavnica logaškega Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti Tanja-Pina Škufca, predstavnik knjižnice Logatec Gvido Komar in predstavniki Društva univerza za tretje življenjsko obdobje Logatec, predsednica Metka Rupnik ter člani organizacijskega odbora v svetoivanski rajonski knjižnici Fabio Saffi predstavili svoje aktivnosti znotraj posameznih ustanov, uglednega logaškega pesnika Andreja Žigona ter značilnosti in znamenitosti logaškega območja. Tržaška društva, ki so organizirala

srečanje, so z veseljem sprejela goste, ki bi želeli še sodelovati. Opravičeno odsotna sta ugledne goste pisno pozdravila slovenska občinska svetnika Valentina Repini in Igor Švab, med ogledom slovenskega Trsta je goste, ob srečanju na ulici, pozdravil odvetnik in profesor Peter Močnik. Po sprejemu gostov v svetoivanski knjižnici Fabio Saffi je profesorica in kulturna delavka Elena Cerkvanič, s sodelovanjem profesorice Maje Brajkovič, vodila srečanje in poudarila pomen aktivnosti za medsebojno spoznavanje, druženje in nadgrajevanje lastne identitete v soočanju s predstavniki uglednih ustanov iz Slovenije. Elena Cerkvanič je predstavila poezijo Brune Marije Pertot z naslovom Oda pomladi iz zbirke Črničke dobre na nabrežju, ki je izšla ob petdesetletnici založbe Mladika. V popoldanskih urah so si gostje ogledali znamenitosti slovenskega Trsta, razstavo v Narodnem domu in Tržaško knjižno središče. Sprehod po slovenskem Trstu je vodila kulturna delavka in profesionalna vodička Miroslava Leban. Žal je sprejem skupine zaznamovala neizmerna bolečina, ker uglednega profesorja, intelektualca Aleksandra De Luise ni več med nami. Organizatorji so mu posvetili to srečanje in mu poklonili poezijo Alojza Gradnika Eros-Thanatos. Prebrala jo je dvojezično, v slovenščini in v italijanščini, Elena Cerkvanič.

S 1. strani

Razprava o ...

O kroglo mizo v Samatorci, ki jo je vodila časnica Breda Susi, so sooblikovali avtor članka prof. Peter Černic, načelnik Urada za slovenske šole na deželni šolski upravi dr. Igor Giacomini, ravnatelj, dodeljen Uradu za slovenske šole, prof. Tomaž Simčič, ravnateljica večstopenjskih šol v Doberdobi in Špetru prof. Sonja Klanjšček in deželni tajnik Sindikata slovenske šole prof. Jožko Prinčič.

Prof. Černic je prisotnim analiziral temne in svetle plati oz., kaj so nam prinesli člani o šolstvu v zakonu 38 in kaj ne ter kaj smo in nismo znali izkoristiti. Ne moremo mimo ugotovitve, da je zakon Slovincem v Italiji prinesel državno šolstvo v Benečiji, ta je gotovo velik dosežek tega zakona. Zakon nastavlja tudi celo serijo pozitivnih izhodišč, ki pa v osemnajstih letih niso dobila konkretne aplikacije. Zaščitni zakon je sprejet v trenutku, ko se italijanska država radikalno spreminja. Zaščitni zakon nastane s tem, da normira zadeve na šolskem področju, ki so obstajale že prej, ampak hkrati ne upošteva reform, ki so istočasno nastajale v italijanski državi. Nekatere zadeve, napisane v členih, postanejo tako neuporabne, ker se je pravni okvir popolnoma spremenil. "Dejstvo je, da slovenska narodna skupnost v Italiji ni znala dati v teh osemnajstih letih prave teže dogajanju in spreminjanju zakonodaje v Rimu", je dejal član višjega šolskega sveta. V bistvu smo v neki paradoksalni situaciji, ko se po sprejetju zaščitnega zakona za določene pravice, ki so že obstajale leta 2000, moramo danes boriti. Tako npr. delovanje deželne šolske uprave, ki ga zakon ustanavlja na nejasen način, v

bistvu ne omogoča neposrednega stika med slovensko skupnostjo in ministrstvom. Slovenska šola je izgubila svojo službo za svetovanje in didaktično eksperimentiranje, podobno se je zgodilo tudi s pravico do evalvacije in nadzora slovenskih šol, ki jo je pred zaščitnim zakonom jamčil zakon 932/73.

Foto MČ

Drugi problem je priznanje sindikatov. Nimamo pravice sodelovati na sindikalnih dogajanjih na zavodni ravni, kaj šele na deželni, ali sklicati sindikalnih zborovanj v jutranjih urah, ko poteka pouk. O tem je poročal deželni tajnik Sindikata slovenske šole prof. Jožko Prinčič. Osebe se pritožuje, da sindikat nič ne pomaga. Profesor pravi, da so res v težavah, ker niso več toliko vidni, saj predstavniki sploh ne smejo več vstopiti v šole in niti sklicati skupščin. Celotitalijanski sindikat nasprotuje, da prisostvujejo srečanjem za podpis pogodbe, češ da niso vsedravnji. "Te ustanove pa ne smemo zapustiti, kajti veliko je naredila za naš obstoj in jo moramo zato ohraniti in okrepiti", je sklenil Prinčič. Posebno kritičen je bil načelnik urada za slovenske šole na deželni šolski upravi dr. Igor Giacomini. Povedal je, da se zakon večinoma ne izvaja in tisto, kar se, se izvaja površno. Slovenska narodna skupnost v Italiji se ni zavedala sprememb, ki so se dogajale na državni

ravni, in ni primerno reagirala. Tako se je zgodilo na primer z Deželnim inštitutom za vzgojno raziskovanje, kjer smo imeli zaposlene slovenske šolnike. Ko sa ga ukinili, nismo poskrbeli, da bi ohranili mesta tudi v novih inštitutih, in v bistvu pravico izgubili implicitno. Kritičen je tudi do same funkcije, ki jo ima. V zakonu namreč piše, da ima funkcijo deželne funkcije, dela pa za ministrstvo, kar pomeni, da bi moral biti državni. To se pravi, da je že v osnovi ta status

pomanjkanju kompetenc oz. kadrov. Potrebno bi bilo vzdrževati stalen dialog z ministrstvom, pravi ravnatelj, za katerega je potrebno osebje, znanje ter pravne, pedagoške in didaktične kompetence. Težave imamo pri kadrovanju učnega osebja, kaj šele za vse ostale figure. "Ljudje so razočarani, ker ne zmoremo šolstva peljati naprej tako, kot v teoriji predvideva zakon". Svetla plat zakona pa je gotovo šolstvo v Benečiji, kajti zakon je zagotovil poučevanje

slovenskega jezika tudi na srednji šoli. To je velik rezultat, brez nižje srednje šole bi bil nivo slovenščine bistveno nižji. Toda zadeva ni rešena, je povedala ravnateljica prof. Sonja Klanjšček, kajti višje srednje šole, ki trajajo nadaljnjih pet let, bi imele veliko večjo vrednost. Delno so težavo rešili s krajevnimi društvi. Le-ta sofinancirajo avtobus, ki vozi

študente v Gorico, toda število dijakov je še prenizko. "Upamo, da se bo v naslednjih letih to število povečalo, kajti v Benečiji so slovenski kraji, ki so zelo na prepihu in so vredni našega truda!" je poudarila Klanjščkova. Na koncu je bila debata o demografskem upadu, ki ogroža italijansko šolstvo in posledično tudi naše slovenske šole. Največji osip je pri vpisih s srednje na višjo šolo. Igor Giacomini je prepričan, da so slovenske šole veliko boljše kot italijanske. Sploh ni res, da smo drugorazredni, kot mislijo nekateri. "Mi smo šola območja", naše učno osebje izhaja iz našega okolja, iz domačih vasi, iz slovenskih društev. Vse postane neposredno in posredno povezano ter ustvari skupnost na območju. V italijanskih šolah tega ni več, saj profesorji prihajajo iz drugih dežel in lahko posredujejo znanje, a ne stik z našim okoljem. Zaskrbljen pa je zaradi naše šolske ponudbe, predvsem pa zaradi pomanjkanja poklicne šole.

Trst / Paritetni odbor

Marko Jarc skupni kandidat za predsednika

V prostorih Sveta slovenskih organizacij sta v sredo, 3. julija, predsednik SSO Walter Bandelj in predsednica SKGZ Ksenija Dobrila predstavila kandidata za mesto predsednika paritetnega odbora. Kandidat za to pomembno vlogo v najvišjem institucionalnem organu za našo slovensko narodno skupnost je odvetnik Marko Jarc. Krovni organizaciji prvič, od prve namestitve paritetnega odbora leta 2002, predlagata vladni skupnega kandidata. V primeru, da bo vlada imenovala odvetnika za člana paritetnega odbora, bo treba videti, če ga bo za predsednika podprla večina članov. Vse je v bistvu v rokah vlade in kasneje notranjih dinamik paritetnega odbora. Predsednik SSO Walter Bandelj je povedal, da se je SSO pogovarjal s SKGZ in sta skupaj pregledali

najbolj aktivne člane, ki so sodelovali v paritetnem odboru in videli v Jarcu pravo osebo

družba izrazila željo po skupnem kandidatu. Predlog Marka Jarca, je nadaljevala Dobri-

Foto MČ

za mesto predsednika. To je potrdila tudi predsednica SKGZ in dosedanja predsednica paritetnega odbora Ksenija

la, nastaja iz izkušnje v paritetnem odboru, saj je odvetnik član že od leta 2014 in je med najbolj aktivnimi. Dajal

gusta in nov paritetni odbor naj bi se prvič sestal zgodaj v jeseni.

MČ

DOLINA Praznovanje zavetnika

Bodimo vztrajni in potrpežljivi kot sv. Urh

V četrtek, 4. julija, so v Dolini pri Trstu praznovali vaškega in občinskega zavetnika sv. Urha. Večerno praznovanje se je pričelo s pontifikalno sv. mašo msgr. Metoda Piriha, ki je somaševal z vaškim župnikom Klemnom Zalarjem. Upokojeni nadškof msgr. Pirihi se je v pridigi zahvalil vsem za prisotnost ter povedal, da je bil sv. Urh nekdaj med najbolj čaščenimi svetniki na Slovenskem. Zaupanje je vzbuja s svojo pristrčno dobroto, z vztrajno molitvijo in z neutrudnim oznanjevanjem evangelija. Njegov zgled, pričevanje in pogum so že dolga stoletja in še danes prisotni v prebivalcih dolinske prazupnije. V evangeliju nam je Jezus spregovoril o sejalcu in semenu. Sem je božja beseda, ta ima velik pomen v našem duhovnem življenju. Božjo besedo je treba najprej poslušati, potem pa mora priti od naših ušes do našega srca in nato jo moramo udejanjiti v življenju, kar je najtežje, a

Foto MČ

tudi najpomembnejše. Sejalec pa je v prvi vrsti Kristus, ki je sejal v dobro in manj dobro zemljo, ker je bil veliko dušen, potrpežljiv in vztrajen. Ljudje tega ne delamo, sejemo samo, kjer pričakujemo, da bo kaj zrastle. Tudi mi moramo biti, tako kot Božji sin in kot sv. Urh, bolj potrpežljivi

vi in vztrajni. Bogoslužje so s petjem obogatili pevci cerkvenih zborov iz Doline, Boljunca in Mačkolj s spremljavo Vinka Škerlavaja na orglah. Po maši so se prisotni ustavili v cerkvi, kjer so prisluhnili krajšemu poslovnemu koncertu na Goršičeve orgle dolinske cerkve, ki spremljajo

skupnost že od leta 1879 in ki jih bodo v kratkem obnovili. Izdelane so bile po naročilu takratnega devinskega dekana Jurija Jana in nadžupana Jožefa Pangerc starejšega. Na znamenitih orglah so od takrat igrali organi Josip Pangerc, Fran Venturini, Ignacij Ota, Oskar Kocjančič in drugi. Koncert, ki je ganljivo popeljal ljudi v minule čase in lepe spomine, so oblikovali organist Vinko Škerlavaj, klarinetist Marko Štoka, sopranistka Marta Fabris in tenorist Marjan Strajn. Ob izhodu iz župnijske cerkve sv. Urha je občane čakal še kulturni program pihalnega orkestra "Breg" in moškega pevskega zbora "Valentin Vodnik". Sledili so prijetno družabno srečanje z domačimi dobrotami in ogled ter nakup domačih izdelkov na sejmju društva Hopla.

Matevž Čotar

Foto MČ

DEVIN Posvet o kmetijstvu

Kmečka dejavnost je bila tu vedno razvita

Mirko Špacapan je bil dejaven na različnih področjih, političnem, kulturnem, športnem in zdravstvenem. Veliko skrb je namenjal tudi našemu ozemlju, na katerega je bil posebno navezan. Tudi na to niso pozabili pri Krožku Anton Gregorčič. Projekt *Zastavimo skupne moči za skupne cilje*, ki ga krožek izvaja že od lanskega leta in tudi letos s finančno podporo Dežele FJK, se je dotikal vseh teh tematik. Nazadnje so, v petek, 28. junija, v sodelovanju s Kmečko zvezo organizirali posvet v konferenčni dvorani Devinskega gradu o temi *Teritorij kot odločilni dejavnik za razvoj kmetijstva ter gospodarskih, družbenih in naravnih posebnosti*. Posvet je odprl predsednik Kmečke zveze Franc Fabec, ki je v uvodnem govoru gledal zelo kritično na dosedanje pravilnike, ki zavirajo razvoj na tržaškem in goriškem Krasu. Predsednik upa, da je ta zgodovina prišla do konca in da se počasi začne novo obdobje, ko bi lahko vsak razvijal dejavnosti na svoji kraški zemlji, da bi to območje zopet zaživel tako kot v preteklosti. "Kmetijstvo je bilo tukaj vedno razvito, bila je dejavnost, ki je spoštovala naravo in ne uničevala", je sklenil predsednik. Po kratkih pozdravih predsednika Krožka Anton Gregorčič Bernarda Spazzapana in podžupana

Občine Devin-Nabrežina Walterja Pertota je profesor Gianluigi Gallenti podal svoje izčrpno poročilo o pomenu

ozemlja ter o kulturi izdelkov, pridelkov, prostorov ter enogastronske ponudbe, ki nastanejo na takem

ozemlju, kot je kraško, in koliko prednosti ima lahko dežela, če razvija tako okolje. Žal, pravi profesor, ostajajo predpisi, ki so preveč centralizirani in ne upoštevajo posebne primere, kot je Kras. Sledili so programirani posegi. Predstavniki Kmetijske gozdarske zbornice Branko Ravnik je predstavil, kako se v

osnovnim ciljem ohraniti biotsko raznovrstnost. Podobno je tudi biologinja in naravoslovka Paola Modena s svojim posegom *Dobre prakse upravljanja ozemlja* predstavila izkušnje v Občini Negrar v Valpolicelli, predvsem kar se tiče vinogradništva. Nazadnje je predsednik deželne ustanove RomaNatura dr. Maurizio Gubbiotti spregovoril o kmetijstvu kot o sredstvu za zaščito okolja. Posvet sta sklenila govora dr. Luciana Sullija in dr. Pierpaola Zanchettija iz službe za biotsko raznolikost Dežele FJK, ki so orisali smernice za kmetijske posege na zavarovanih območjih na Krasu, s katerimi bi Dežela FJK rada olajšala kmetom razvoj ozemlja. Prestroge predpise je na koncu posveta priznal tudi deželni odbornik za kmetijske, gozdarske in ribiške vire Stefano Zannier, ki pričakuje večjo fleksibilnost pravilnikov v prihodnosti.

MČ

Dr. Robert Louvin o zastopstvu narodnih manjšin v izvoljenih telesih

V petek, 19. julija, bo v dvorani Tessitori na Oberdankovem trgu 5 v Trstu nastopil ugledni predstavnik francosko govoreče skupnosti iz Doline Aosta prof. Robert Louvin. Srečanje, ki ga prireja Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček iz Trsta in Krožek Anton Gregorčič iz Gorice, sodi v projekt Zastavimo skupne moči za skupne cilje. Začelo se bo ob 17.30. Na pregleden način bo dr. Louvin v italijanskem jeziku predstavil problematiko političnega zastopstva narodnih manjšin v deželah s posebnim statutom Dolina Aoste in Tridentinska – Južna Tirolska. Obravnaval bo tako pravila, ki veljajo za evropske volitve, kot pravila za volitve v parlament, deželne, pokrajinske in občinske svete. Pri tem bo postalo jasno, da o "zagotovljenem zastopstvu" na narodnostni osnovi večkrat govorimo brez poznavanja točnih dejstev, pravila izhodišča pa so lahko osnova za naše utemeljene zahteve v času zelo zaskrbljivih volilnih reform. Tudi temu bo seveda posvečen razgovor. Dr. Louvin, ki je po poklicu odvetnik in univerzitetni profesor, se je rodil leta 1960 v Aosti. V manjšinsko politiko se je vključil že zelo mlad v okviru mladinske sekcije stranke Union Valdôtaine in od takrat vzdržuje prijateljske in strokovne stike tudi z našimi javnimi delavci. Stranko je potem zastopal v deželnem svetu v letih 1988–2003. Pet let je bil odbornik za izobraževanje, štiri leta predsednik deželne svete, na koncu dobrega pol leta predsednik deželne odbora. Z Union Valdôtaine pa se je razšel in poskusil druge politične poti, vedno v zvestobi domačemu jeziku in kulturi, po letu 2013 pa se je posvetil znanstvenemu delu. Izdal je vrsto knjig in razprav v francoskem in italijanskem jeziku. Od letos predava primerjalno javno pravo na političnih vedah tržaške univerze.

Obvestila

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, 16. julija 2019, ob 16.30 v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva konferenca.

Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček in Krožek Anton Gregorčič vabita na srečanje o političnem

zastopstvu narodnih manjšin v deželah s posebnim statutom, Dolina Aoste in Tridentinska – Južna Tirolska. V italijanski bo predaval nekdanji predsednik deželne svete Doline Aoste univ. prof. Robert Louvin, sledi razprava. V petek, 19. julija, ob 17.30 v dvorani Tessitori, Trg Oberdan 5 v Trstu. Srečanje sodi v projekt Zastavimo skupne moči za skupne cilje.

Občina Dolina

Dve srečanja na temo prevar v škodo starejših občanov

Občina Dolina organizira, v sodelovanju z Legijo karabinjerjev dežele Furlanije Julijske krajine – s Postajo v Dolini, dve javni informativni srečanja o temi prevar v škodo starejših oseb. Na srečanjih bo obravnavana pretežno tematika goljufij s strani lažnih karabinjerjev, lažnih uslužbencev družb ENEL in AceGas. Govor bo o načinih preprečevanja tatvin po domovih, o kraji identitete, o sleparijah na bankomatih in kloniranju kreditnih kartic. Prvo srečanje bo v petek, **12. julija 2019, ob 19.30** v Sprejemnem centru deželne naravnega Rezervata doline Glinščice v **Boljuncu**, medtem ko bo drugo srečanje v soboto, **20. julija 2019, ob 19.30** v domu "Anton Ukmar" pri **Domju**. Predstavniki sil javnega reda bodo predstavili javnosti uporabne prijeme in nudili informacije za preprečevanje prestopkov v škodo občanov, posebno starejših. Odgovarjali bodo tudi na morebitna vprašanja občanov.

Pastoralna enota Sesljan, Devin, Ribiško naselje

Skupno romanje na Sv. Višarje

V soboto zjutraj, 15. junija, se je na parkirišču ob stari štivanski cerkvi sv. Ivana zbrala lepa skupina romarjev iz treh župnij, ki od minulega septembra sestavljajo novo pastoralno enoto, med njimi je bila tudi lepa skupina slovenskih župljanov. Župnik nove pastoralne enote don Fabio La Gioia je organiziral skupno romanje na Sv. Višarje. Tisti romarji, ki so se odločili, da bodo poromali do svetišča peš, so iz

Trojice, katere praznik smo praznovali naslednji dan. Bogoslužje so oblikovali sami romarji. Slovenci smo sodelovali z branjem drugega berila, izmeničnih kitic psalma in s prošnjami. Seveda ni manjkala niti slovenska pesem ob orgelski spremljavi. Med drugim je gospod župnik na začetku homilije povedal nekaj misli tudi v slovenščini. Slovensko molitev pa je bilo slišati tudi na avtobusu, kjer smo skupno zmolili desetko rožnega venca, izmenično

eno Zdravo Marijo v italijanski, drugo v slovenščini. Skupna molitev in petje ter skupno druženje je romarje treh župnij lepo povežalo. Duhovno obogateni smo se zadovoljni z novimi izkušnjami srečno vrnili domov. Italijanske skupnosti treh župnij

avtobusa izstopili v dolini Zajzere, ostali pa so šli do Žabnic in so se na vrh podali z žičnico. Po skupnem kosilu v enem izmed gostišč so se zbrali za cerkvijo in se na sveto mašo pripravili s krajšim razmišljanjem ob odlomku iz Apostolskih del, o prihodu Sv. Duha na Binkoštni dan, kako Sv. Duh s svojim delovanjem povezuje cerkveno občestvo, in o Mariji, materi Cerkve. Sledila je predpraznična sveta maša v čast Svete

so se drugi dan ponovno zbrale v cerkvi sv. Ivana v Štivanu pri skupni sv. maši. Gospod nadškof Carlo Maria Redaelli je namreč podelil zakrament sv. birmе skupini fantov in deklet iz Sesljana, Devina in Ribiškega naselja. Nekateri izmed teh so se udeležili tudi romanja in so se med hojo na Sv. Višarje pod vodstvom don Fabia in animatorja Denisa na nekoliko drugačen način pripravili na prejem zakramenta svete birmе.

O. T.

13. Zamejski festival amaterskih dramskih skupin (2)

Pogled na naša pisana gledališka ljubiteljska obzorja

Od srede, 26. junija, do nedelje, 7. julija, ko je bila slovesna podelitev nagrad, se je na sugestivnem, obširnem trgu v Mavhinhah pretakal gledališki sok, ki je pritekel iz ustvarjalnih stiskalnic ljubiteljskih gledaliških skupin na Goriškem, Tržaškem, Videmskem pa tudi na lepi, nekoč popolnoma

prevzel od očeta, zdaj napol invalida, ugrabil ženo znanega podjetnika. A žal zgrešijo osebo in namesto bogate ženske sin Jur stlači v avto navadno uradnico; ta se nato izkaže za nečakinjo sosedu, ki rad vtika nos v njihove zadeve. Po dolgotrajnem in živahnem "barantanju" se domenijo, da bi lahko pristopila k načrtu za ugra-

pojeno rimano besedilo znanega avtorja je v slovenski jezik s sočno privlačnostjo in hudomušnostjo prelil Milan Dekleva, Hrvatičeva pa ga je prosto prevzela in priredila za svoje mlade igralce. Ti so se ob minimalističnih scenskih elementih in rekvizitih ter kostumskih preobrazbah čudovito vživeli v to svojevrstno nadgradnjo znanih klasičnih pravljic in s posebnim žarom podajali besedilo in sproščeno, hkrati tudi disciplinirano obvladovali odrski prostor. Tako so v vsej igri vosti in duhovitosti, ki ju presegajo verzi, iskriivo zaživele pravljice o Rdeči kapici, Pepelki, Treh prašičkih, a s čisto drugačnim koncem, s katerim jim je avtor posodobil njihove vsebine in s tem

uprizorili romantično komedijo *Bosa v parku* (1963) znanega ameriškega komediografa Neila Simona (1927-2018), v režiji upokojenega igralca Janeza Starine. Starina je v Simonov tekst, ki temelji na spretnih, z duhovitostjo napisanih dialogih, minimalno posegel in se odločil za "lagodnejši" tempo predstave, ki je sicer v ključnih trenutkih dobila primerne poudarke ob premišljeni, zreli interpretaciji igralcev Mojce Dolinšek, ki je z mladostniškim elanom poosebila zaljubljeno, zaletavo, neugnano mlado novoporočenko Corie, Mateja Klanjščka v vlogi njenega mladega, uglajenega moža, odvetnika Paula Bratterja, ki mu Corie prav zaradi njegove "togo-

gniti" pravo dozo humorja. Ta pa je najbolj pristen, ko izvira iz drobnih komičnih nerodnosti, ki se dogajajo tudi v resničnem življenju. Tudi sama scenska zasnova predstave, premišljena izbira kostumov z drobnimi detajli odlikavata njihov resni pristop do gledališke umetnosti. Da so gledalci uživali ob predstavi, sta pričala večkrat prisoten smeh in pristrčno ploskanje. Ob koncu so gledalci na povabilo Božidarja Tabaja s pesmijo voščili igralci Mojci Dolinšek, ki je praznovala rojstni dan.

Nedelja, 30. junija 2019. Na odru pod šotorom je razsajala gripa, resnična, pa tudi lažna. **Otroška dramska skupina Škamperle, Grbec, Barkovlje SKD Škamperle, SKD Grbec, SKD Barkovlje** so združili svoje moči in na oder postavili komedijo *Taka gripa, da te skipa*, ki jo je po pripovedi *Grozni Gašper zboli* Francesce Simon za nastopajoče priredila Barbara Gropajc, ki je igro tudi zrežirala. Pri tem ji je pomagal Daniel Dan

Cefizel se zato pojavita sama ravnateljica Mafalda Ščurk (Greta Bernardis) in celo detektiv Naydi (Pamela Zammattio), z obvezno pipo v ustih, ki si nadeja razčistiti vso zadevo. Ravnateljica ubogi, izmučeni mami bere levite o tem, kako je treba postopati v takih primerih. Mama je tako zdelana, da še sama občuti, da se je loteva gripa...

Mladi nastopajoči niso imeli veliko dramaturških oprijemov, da bi razvili in nadgradili vsebino. Skušali so čim boljše odigrati deljene vloge in osvetliti komedijsko situacijo, pri tem pa jih je zaneslo v "karikiran" način igranja na škodo celote.

Žlahtni komedijski sok se je isti dan žuboreče pretakal na odru pod milim nebom. Tam so člani **Dramske družine SKPD F. B. Sedej** uprizorili *Ime* z zelo upravičenim podnaslovom *zbadljiva komedija*. Tekst je prosto povzel po literarni predlogi dela *Le prenom* francoskega avtorja M. Delaportea in ga je za števčarske igralce

Beneško gledališče, Glauna vaja / foto damj@n

slovenski koroški zemlji na Avstrijskem. Trinajstič je za organizacijo tega gledališkega maratona z veliko požrtvovalnostjo in vztrajnostjo, ki kljubuje vsem birokratskim zahtevam, poskrbelo Športno kulturno društvo Cerovlje - Mavhinje v sodelovanju Slovenske prosvete iz Trsta, Zveze slovenskih kulturnih društev, Primorskega dnevnika, Dežele Furlanije Julijske krajine in Urada republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Pokroviteljstvo mu daje Občina Devin - Nabrežina, podporo pa Zadržna kraška banka Trst Gorica. Predstave so se vrstile pod šotorom na dvorišču nekdanje mavhinske osnovne šole Josip Murn Aleksandrov in na trgu pod zvezdami. Vsakič se jih je udeležila množica gledalcev, ki so uživali ob raznolikih gledaliških vsebinah in navdušeno ploskali nastopajočim. Izvajanje le-teh pa je pozorno spremljala strokovna komisija, ki so jo sestavljali igralec Franko Korošec, dramaturginja Samanta Kobal in mlada študentka Sanja Vogrič, ljubiteljska igralka in režiserka.

Kot predstavnik društva je komisiji stal ob strani Igor Tuta, ki si je aktivno ogledal vse dosedanje festivale.

Oder na sugestivnem trgu, na katerem je v petek zvečer, 28. junija, večkrat kar pošteno zapihalo, so zasedli igralci **Beneškega gledališča**. V čvrsti režiji igralca Gregorja Geča so uprizorili komedijo z nadimom "kriminalke" Alda Nicolaja (1920-2004) *Glauna vaja*. Kot izdaja že naslov, so predstavo igralci v priredbi Adriana Gariupa uprizorili v slikovitem beneškem narečju. Sceno, ki prikazuje notranjost stanovanja preprostih ljudi, in primerne kostume, ki odražajo socialni položaj protagonistov, si je zamislil režiser Geč. Protagonisti so člani družine, v kateri je zmeraj premalo denarja, zato si pomagajo, kot znajo. Prepričani so, da bodo do njega najlažje prišli, če bi sin, ki je ta posel

bitev prave osebe še sosed in njegova nečakinja. Tako se prva ugrabitev izkaže le kot "generalna vaja" za naslednji podvig. Michele Qualizza (Oča), Graziella Tomasetig (Mat), Maurizio Trusgnach (Sin Jur) Ljuba Crainich (Muroza sina, Lojza), Erika Ballus (Vilda) in Dario Martinig (Sosed) so z dobro karakterizacijo likov prijetno izoblikovali Nicolajev komedijo, prežeto z ironijo in brez tiste tančice melanholije, ki je značilna za ostala njegova de-

spremenil tudi njihovo sporočilo. Rdeča kapica se prav nič ne ustraši volka z ostrimi zobmi, saj s seboj nosi zmeraj pištolo. Prav nič se ne pomišlja, ko jo volk hoče napasti. Vanj uperi pištolo in sproži. Nato pa se "šeta naokrog" z volčjim krznom. Priskoči na pomoč tudi trem prašičkom, a kaj, ko tretji prašiček, rešen pred volčjo pogoltnostjo, postane... njena potovalna torba. Popolnoma drugačna je tudi Pepelka, ki ji ni prav nič mar za princa; za

Srednješolska dramska skupina Breg SKD F. Prešeren, Odvratne rime / foto damj@n

la. Komedija je doživela "trenutek slave", ker je nastop Beneškega gledališča s to predstavo na dnevu emigranta v letošnjem januarju razkrinkal komedijski plagiat Borisa Kobala, *Profesionalci Spe*, s katerim se je Kobal prijavil na natečaj Slovenskega ljudskega gledališča Celje (SLG Celje) za izvirno komedijo.

Sobota, 29. junija 2019. Festival-ske urice, ki svežijo ozračje v teh izredno vročih poletnih večerih, so v soboto ponudile posebno poživljajoč gledališki trenutek z nastopom **Srednješolske dramske skupine Breg SKD France Prešeren**. Za mlade, nadobudne igralce je režiserka Boža Hrvatič, ustvarjalna žilica katere je tesno povezana z mavhinskim festivalom, izbrala *Odvratne rime* angleškega pisatelja Roalda Dahla v dramatizaciji Vinka Möderndorferja. Nabrito, z duhovitostjo pre-

moža si izbere raje kuharja, ki zna pripravljati slastno marmelado... Igralci Alina Crismanich, Clementina Gamboz, Elia Lobato, Eva Čuk, Hana Cepar, Kevin Flego, Liza Mahnič, Marko Felda, Rachele Francioli in Tea Strani so tudi s pomočjo ročnih lutk suvereno in povsem naravno odigrali več vlog in sproščeno zapeli "songe", ki ob glasbi znanih pesmi šegavo dopolnjujejo igrano besedilo. Svojevrsna predstava je zaživela v vsej pristnosti od začetka do konca, ko so nastopajoči priznali, da je vse to bilo za "šolo, ops, šalo" in da sami imajo srčno radi pravljčni svet. Doživeli so seveda bučen aplavz navdušenih gledalcev.

Ko so zvezde v soboto že svetlo žarele na nebu, so v siju odrskih luči na odru na mavhinskem trgu po začetnih taktih izvirne glasbe Mirka Vuksanovića **igralci dramskega odseka PD Štandrež**

Malalan. Jutra so v štiričlanski družini kar naporna. Mama Magdalena Cefizel (Veronika Bartoli) je zelo stesirana in živčna. Vsako jutro mora poskrbeti, da se otroka pravočasno spravita iz postelje, da se mož uredi za službo, in seveda, da imajo njeni dragi primeren zajtrk. Za vse je sama, mož, Janez Cefizel (Jacopo Primosich), ji ni kaj dosti v pomoč. Usede se za mizo in bere sveže jutranje novice! Če poseže vmes še gripa, pa postane stanje nevzdržno. Sin Božidar (Božko) Cefizel (Michael Primosich) jo je nekeje staknil. Slab je in ne more iti v šolo. Zato ga mati pošlje spet v posteljo. Tja bi rad odšel - oz. raje bi sedel pred televizijo - tudi starejši sin Lucifer (Lučko) Cefizel (Omar Vidonis), ki si domisli hliniti gripo, da ne bi šel k pouku. Povrh vsega se ves vročičen vrne domov še oče. Zaradi vsega tega direndaja mama pozabi obvestiti šolsko osebje, da otrok ne bo v šolo. Pri družini

Malalan. Jutra so v štiričlanski družini kar naporna. Mama Magdalena Cefizel (Veronika Bartoli) je zelo stesirana in živčna. Vsako jutro mora poskrbeti, da se otroka pravočasno spravita iz postelje, da se mož uredi za službo, in seveda, da imajo njeni dragi primeren zajtrk. Za vse je sama, mož, Janez Cefizel (Jacopo Primosich), ji ni kaj dosti v pomoč. Usede se za mizo in bere sveže jutranje novice! Če poseže vmes še gripa, pa postane stanje nevzdržno. Sin Božidar (Božko) Cefizel (Michael Primosich) jo je nekeje staknil. Slab je in ne more iti v šolo. Zato ga mati pošlje spet v posteljo. Tja bi rad odšel - oz. raje bi sedel pred televizijo - tudi starejši sin Lucifer (Lučko) Cefizel (Omar Vidonis), ki si domisli hliniti gripo, da ne bi šel k pouku. Povrh vsega se ves vročičen vrne domov še oče. Zaradi vsega tega direndaja mama pozabi obvestiti šolsko osebje, da otrok ne bo v šolo. Pri družini

priredila Patrizia Jurinčič Finžgar. Sodoben režijski pristop Jasmin Kovic je komedijskemu zapletu, ki razkriva cel kup majhnih in večjih skrivnosti, ki jih imajo protagonisti - pa tudi vsakdo izmed nas - in jih skušajo drugim prikrievati, dal veliko svežine in iskrovosti, da se vsa zgodba preliva iz prizora v prizor kot žlahtna briška kapljica. Intelktualno živahen zakonski par "naprednih" in svobodnih misli, Elisabeth (Marinka Černic) in Pierre (Nikolaj Pintar), povabi na maroško večerjo (Elisabeth tako obožuje maroške jedi, a očitno ni preveč spretna kuharica), Elisabethinega brata Vincenta (Jakob Leopoli), zbadljivca z ošiljenim, včasih prav sarkastično privoščljivim jezikom, njegovo nosečo soprogo Anno (Stefania Beretta) in najboljšega prijatelja Clauda (Tadej Lukman), ki ga vsi po tihem imajo za "pedra". Pogovor se med večerjo nevarno zaikri, ko jim Vincent pove, da bosta z ženo otroku dala ime

Adolphe, kar povzroči val vsesplošnega ogorčenja ob misli, da je to ime nosil krvoločni voditelj smrtonosnega nacističnega režima. Napeto ozračje se stopnjuje in doseže višek, ko Claude prizna, da ima že vrsto let z Elisabethino in Vincentovo materjo Francoise (Ilaria Bergnach), svobodomiseln, ljubzensko razmerje. Novorojeno dete, dojenčica, ki bo dobila ime Francoise po babici, prinese spet mir v hišo... do verjetno prihodnjega prepirčka na (spet!) maroški večerji.

/str. 16
Iva Koršič

Dramski odsek PD Štandrež, Bosa v parku / foto damj@n

V novem mandatu Evropske zveze nobene pomembne funkcije za Slovenijo

Sprenevedanje Marjana Šarca glede enakopravnosti zasebnih šol

Marsikaj od tistega, kar se zdaj dogaja v Sloveniji, vzbuja in utemeljuje domneve in dokaze, da vladajoče stranke in nekatere druge politične združbe, vračajo slovensko državo v preteklost, v politiko in sivino prejšnjega režima. Gre sicer pogosto za načine in postopke, ki so v formalnem pogledu celo v skladu s parlamentarno demokracijo, vendar pri tem cilj aktualnih oblastnikov in razsodnikov iz nekaterih civilno-družbenih gibanj ostaja enak, Slovenijo bi radi oblikovali v državo nekakšnega t. i. demokratičnega socializma. Glavni urednik tednika Demokracija, Jože Biščak, je v uvodniku nove številke tega medija zapisal: "Več kot očitno je, da je Slovenija spet globoko v komunističnem totalitarnem sistemu, ki tepta človekove pravice, od katerih je najpomembnejša svoboda govora. Globoka udbomafijska država tega sploh ne skriva več. Zato je vprašanje, ali je osvoboditev iz teh okov sploh še mogoča po mirni poti". Aktualna in pomenljiva ostaja tudi ugotovitev Juliusza Janusza, nekdanjega apostolskega nuncija v Sloveniji. Skupini slovenskih romarjev, s katero se je srečal na Poljskem, je dejal, "da je po sedmih letih prebivanja in delovanja pri nas spoznal, da slovensko družbo pesti ideologija. To, kar dela slovenska politika, ni dobro. Je iz kamenja". Vlada in v njej premier Marjan Šarec se še vedno sprenevedata o položaju in zakonitvi enakosti javnega financiranja javnih in zasebnih osnovnih šol, kot jo je že decembra leta 2014 zapovedalo Ustavno sodišče, pri čemer pod pretvezo skrbi za državno šolstvo poskušajo nad celotnim vzgojno-izobraževalnim sistemom ohraniti ideološki monopol. Predsednik vlade zdaj izjavlja, da v primeru financiranja zasebnih osnovnih šol obstaja "zgolj nekoliko drugačno mnenje zakonodajne službe državnega zbora in zako-

nodajne službe vlade". V slovenskem katoliškem tedniku Družina so zapisali, "da mora imeti politik, v obravnavanem primeru, res nenavadno zalogo predrznosti, da v času, ko je ideološko zavračanje odločitve ustavnega sodišča razgaljeno do obisti, vatikanskim sogovornikom razlaga, kako so rešitve, ki se dotikajo katoliškega osnovnega šolstva, potrebne le kakšnega manjšega kompromisa. Marjan Šarec se očitno spreneveda, da bi prikril interesno pogojeno ravnanje, ki najeda slovensko ustavno demokracijo". Sebastijan Valentin je v komentarju, objavljenem v Družini, sporočil, "da je za obisk Marjana Šarca pri papežu Frančišku zaprosila slovenska vlada in ne obratno". Predsednik vlade je moral svetemu očetu in državnemu tajniku Svetega sedeža kardinalu Pietru Parolinu priznati, da ga je njegov minister za izobraževanje pretental. Potrjeno je in dokazano je namreč, da je predlog ministra za izobraževanje Jerneja Pikala o financiranju zasebnih osnovnih šol neustaven. Vendar, ali se bo kaj spremenilo? Kot kaže, se na ministrstvu za izobraževanje na celotno zadevo poživljajo. Levo usmerjeni Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture bi

o financiranju zasebnih osnovnih šol razpisal kar referendum. Z njim naj bi razveljavili, torej izničili, odločbo ustavnega sodišča. Bolj stvaren in objektivni o celotni zadevi je pogled predsednika države Boruta Pahorja. Pravi: "Desetkrat manj zasebnih osnovnih šol od evropskega povprečja, takšno razmerje imamo v Sloveniji, ne ogroža javnega šolstva. Pač pa je dobrodošlo dopolnilo javnemu izobraževalnemu sistemu. Zasebni del poleg vsega zagotavlja tudi svobodo izbire in vključuje zasebno pobudo v razvoj šolstva". Novi apostolski nuncij v Sloveniji, Jean-Marie Speich, najbrž ni zgolj slučajno, je svojo funkcijo začel uresničevati tudi z obiskom šentviškega Zavoda sv. Stanislava, v okviru katerega deluje Osnovna šola Alojzija Šuštarja. Prav v omenjenem Zavodu se je zgodba o neurejenem položaju zasebnega osnovnega šolstva v Sloveniji tudi začela. Ocenjevalec osebnosti premiera Marjana Šarca se je pridružila tudi publicistka Maja Sunčič. Njegov lik in namere, ki jih ima, je navedla v komentarju, objavljenem v tedenskem magazinu Reporter. Zatrjuje, "da je Marjan Šarec človek nešteti mask in hkrati politik brez obraza. En dan nosi masko levičarja, jo naslednji dan brez

težav zamenja z masko desničarja, tretji dan pa je že sredinski politik. Njegova drža in stališča niso nikoli dosledna in jasna, temveč povsem protislovna in namerno zavajajoča. S svojim ravnanjem kaže, da gre v resnici za neverodostojnega in nevarnega politika, ki bo naredil vse, da se ohrani na oblasti".

V nadaljevanju še o drugih dogodkih, ki bodisi napovedujejo možno vrnitev Slovenije v totalitarno narodno skupnost ali pa so škodljivi iz drugih razlogov. Oblastniki so pripravili predlog novega zakona o medijih, ki bi določal tudi, kaj je t. i. sovražni govor, kdo bi ga ugotavljal in kako omenjeni govor preprečevati. Sodišča naj bi bila izločena iz vseh pristojnosti, kar je v nasprotju z ustavo, odločanje

pa bi v celoti prenesli na uradnike z nazivom medijski inšpektor. Ta bi odločil, kdo objavlja t. i. sovražni govor, odločal o odstranitvi določene vsebine v medijih in izrekal tudi denarne kazni. Vse spremembe ustrezne zakonodaje so usmerjene k temu, da bi Ministrstvo za kulturo lahko nedopustno in edino ono posegalo v avtonomijo medijev. Pripravlja se, zelo očitno, cenzura slovenskih medijev. V ljubljanskem časniku Dnevnik, ki je provladni medij, so ob napovedi sprememb zakona o medijih zapisali, "da bi država z novim zakonom pomagala medijem, temeljiteje se bo mogoče spopadati s sovražnim govorom, z več subvencijami pa bi reševali kakovostno novinarstvo".

Povsem nepredvidljive, vsekakor pa škodljive bodo posledice skrajšev nemotenega prihajanja nezakonitih migrantov v Slovenijo. Iz Hrvaške krenejo v slovensko državo, pot pa nadaljujejo v Italijo, ki naj bi bila izhodišče za potovanje v druge države. Vlada zatrjuje, da so slovenske meje, tudi tista z Italijo, varne, torej zavarovane pred nezakonitimi prišleki, toda prebivalci ob mejah dokazujejo, da to ni res. Podpredsednik italijanske vlade in njihov notran-

ji minister, Matteo Salvini, je zagrozil, da bo Italija, če sedanje mešane slovensko-italijanske policijske patrulje ne bodo uspešne pri preprečevanju nezakonitih prehodov meje, "namenila več ljudi in več sredstev, da zapečati mejo s Slovenijo". Ob vsem dogajanju ob meji pa žal kaže, da se Slovenija ne zaveda dovolj resnosti položaja in razmer. Kako bo, denimo, ravnala slovenska država, če bo Italija, morda celo z žičnato ograjo, zaprla svojo mejo s Slovenijo?

Grenko izkušnjo in politični poraz za Slovenijo pomeni dejstvo, da nobeden od osmih slovenskih evropskih poslancev ni bil izvoljen v kakšen pomembnejši organ nove sestave Evropske zveze. Slovenija je ena redkih držav članic povezave, ki še nikoli doslej ni dobila mesta podpredsednice evropskega parlamenta. Pač pa naj bi naš premier Marjan Šarec s svojim posredovanjem in pogovori v Bruslju domnevno preprečil, da bi bil predsednik hrvaške vlade, Andrej Plenković, izvoljen za predsednika Evropske komisije. Za to so si menda prizadevali nekateri vplivni uradniki v administraciji evropskega parlamenta.

Marijan Drobež

Amaterski mladinski oder Nova Gorica Črna komedija o žgoči temi migrantov

Amaterski mladinski oder (AMO) že nad štirideset let v zavetju Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica združuje mlade gledališke navdušence in najstnikom odstira čar te umetnosti in jih pri tem uči kritično razmišljanje o družbi, v kateri jim je dano živeti. To je vselej v predstavah AMO poudarjal pokojni nepozabni režiser Emil Aberšek, ki je bil štirideset let vodja te mladinske ljubiteljske skupine, v kateri so se kalili mladi talenti. Med temi je marsikdo ubral tudi poklicno gledališko pot. Zdej je že nekaj let mentorica AMO dramaturginja Tereza Gregorič. V letošnji sezoni so se pod vodstvom igralka Maje Nemec predstavili tudi mlajši člani, ki so v aprilu premierno uprizorili avtorsko predstavo "momo", povzeto po pravljicnem romanu Momo. V njej je govor o prijateljstvu in potrošništvu, še posebno pa o času, ki ga imamo zmeraj premalo, pa bi ga morali imeti predvsem za pomembne življenjske trenutke. S pripovedovanjem zgodbe o deklici Momo igralci pravzaprav razkrivajo lastne zgodbe, v katerih se zrcalijo tudi njihova doživljanja.

"Starejši" člani AMO so se s Terezo Gregorič in pod njeno režijsko roko v tonu črne humorja lotili v današnjem času zelo problematične teme migrantov in njihovega vključevanja v naš svet. Nastala je tako absurdna črna komedija V našo skuto ne pojdejo (resnici na ljubo njena vsebina spominja na predstavo Za blagor vseh ljudi Francesca Randazza, ki so jo kot koprodukcijo SNG Nova Gorica in Gledališča Koper v novogoriškem gledališču v režiji Nenni Delmestre uprizorili v letošnji sezoni). Predstava V našo skuto ne pojdejo (pri njej so sodelovali tudi dramaturginja in mentorica Urša Adamič, dramaturginja Tajda Lipicer, oblikovalca luči Samo Oblokar in Jonathan Černe, ki je s Terezo Gregorič pripravil tudi iz-

bor glasbe) je nastala v okviru evropskega gledališkega projekta ID: Babylon, v katerem sodeluje šest gledališč iz petih evropskih držav. Krstno izvedbo je imela v aprilu, v angleški inačici, na festivalu v Clermont-Ferrandu, glavnem mestu francoske pokrajine Auvergne. Tu so jo zelo navdušeno sprejeli. Dne 7. maja je bila novogoriška premiera na velikem odru SNG Nova Gorica. Z njo so v petek, 17. maja, tudi uvedli letošnji Festival Vizije 2019. Na njem sta igralca Jakob Šfiligoj in Borut Petrovič tako navdušila festivalsko komisijo, da jima je po-

jakosti in barve glasu. Borut Petrovič suvereno prehaja med avtoritarno držo gorečega militantnega vodje samooklicane varde in krhko, sramežljivo zaljubljenostjo v čustvenih odnosih s tajnico. Jakob Šfiligoj natančno obvladuje vsebinski razpon vloge na zunaj avtoritativnega župana, ki je v resnici le navidezna avtoriteta tako v službi kot doma. Gre za igralca, ki se odlično dopolnjujeta in ne ločljivo prepletata v igralskih gagih, v besednih dvobojih in situacijski komiki. Od začetka predstave pa vse do izjemnega zaključnega prizora s streljanjem bleštitia v komičnem presežku".

Res sta bila igralca tako odlična, da sta kar zasenčila svoje soigralke Neško Berce Čeligoj, Nežo Lozej in Rebeko Štokelj Hlede, ki so sicer tudi dobro osvetlile svoje like tajnice, županove hčerke in "tugeja" dekleta. Kar se tiče vsebine

z žgočo problematiko, pa bi lahko še marsikatero rekli. Resničnost, tudi v naši domovini, pač niti tako črno-bela, kakor jo prikazujejo mladi v tem delu. Na eni strani ni vse tako radikalno zazrto v vse, kar je našega – slovenskega – z belo, neomadeževano skuto vred! – in do absurdnosti pripravljeno se za to boriti do smrti, na drugi pa brez predsodkov odprto za vse. V delu je namreč kar precej močan namig na "ločni-co" med na Slovenskem t. i. "desničarji", ki naj bi bili radikalneži, nedovzetni za sprejemanje drugega, tujega, ki jih je strah pred vsem novim, ki ni zakoreninjeno v naši tradiciji, in

tistimi "levičarsko" usmerjenimi, naprednimi, ki z odprtim srcem in mišljenjem sprejemajo vse, kar je novega, tudi tujce, migrante, in v njih vidijo neko obogatitev. Taka radikalna bipolarnost je sicer odlična tema za dobro komedijo s črnim humorjem, a tudi za smešenje "ideoloških" nasprotnikov, ni pa to tista najmodrejša drža, ki so jo zagovarjali že v antiki, in sicer ta, da je zlata sredina najboljša. Aurea mediocritas: zlata sredina pot. Aurea quisquis mediocritatem diligit: Vsakdo najbolj ljubi (ceni) zlato srednjo pot. Iva Koršič

Foto: SNG Nova Gorica/Damir Ipavec

delila vizionarja za igralski tandem. V obrazložitvi piše: "Jakob Šfiligoj in Borut Petrovič v predstavi V našo skuto ne pojdejo nastopata kot neverjetno usklajeni igralski tandem, kot skorajda klasičen komedijantski par. Njuna bravurozna karakterizacija likov tvori množico nepredvidljivih in absurdnih zapletov, ki jih igralca preigravata dovršeno in vselej z natančno mero in okusom za zlahtno komedijo. Odlikuje ju izredno obvladovanje odra, odlične menjave razpoloženj, razločna dikcija in popolna glasovna dinamika z zavidljivo kontrolo

Z 2. strani

Janšofobija kot obsedenost ...

Tudi sicer pri tridesetletni demonizaciji Janše in celo poskusih njegovega političnega umora s strani navedenega mafijskega zakulisja ne gre toliko za njegovo osebo ali njegove značajske lastnosti, ampak za nevarnost, ki jo predstavlja zanje zaradi tega, ker je zdaj edini slovenski politik, ki lahko zbere okrog sebe dovolj širok ljudski konsenz, da jim lahko iztrga oblast iz njihovih umazanih rok, in ima okrog sebe dovolj sposobnih ljudi, da lahko upravljajo državo. Priznam, da je kak njegov twit boleč, a praviloma le, ko je k temu izzvan. Sicer pa po vsem zlu, ki so mu ga njegovi rablji in preganjanci povzročili, ima pravico še do česa drugega, ne samo do kakega strupenega twita. Dopuščam tudi, da ima kako neprijetno osebno lastnost, a kdo od nas je tako popoln, da si lahko dovoli na tako neznosno lahkoten način kazati s prstom na njegove morebitne pomanjkljivosti.

Sicer pa naj te osebne probleme, če obstajajo, rešujejo med seboj s sodelavci, saj so odrasli in zreli ljudje ter ne rabijo tujih suflerjev. Dr. Ivan Štuhec pa je to notorično islamofobijo pripisal predvsem dejstvu, da se stara politična garnitura boji Janše predvsem zaradi tega, "ker je edini osamosvojitveni politik, ki ni naiiven, je dovolj sposoben, ter jih dobro pozna, njihove metode in strategije" (Demokracija, 29. 6. 2013). In, ali naj bi morda zapustil politiko zaradi neokusnega papagajskega skandiranja predsednikov sedanjih koalicijskih strank, "da ne bodo sodelovali z njim"? Tudi tega bo enkrat konec. Janša je preživel JLA, razorožitveno afero, Patrio, Dob, KPK, nezakonit odvzem poslanca mandata in menda še kar kakih 160 različnih propadlih ovadb in bo še to. Po podatkih zadnjih javnomnenjskih raziskav pa so nekatere od teh papagajskih čvekačev kar njihovi volivci

očitno že izpljunili na odlagališče odsluženi politikov za enkratno uporabo, ter je njihovo nadaljnje vztrajanje na slovenski politični sceni samo še prava smešna burka. Dr. Stane Granda pa je v zvezi z Janšo zapisal (Demokracija, 7. 6. 2018), da nihče ni popoln in tudi Janša ni svetnik, vendar "zgodovina ne razvršča ljudi po osebnih napakah, ampak praviloma po zgodovinskih zaslugah. In tu je Janez Janša v novejši zgodovini, skupaj s Pučnikom in še nekaterimi drugimi osebnostmi, brez konkurence". K temu bi sam še dodal, da, ne glede na to, kako bodo zadeve potekale naprej, bo Janša še s tem, kar je ustvaril doslej, ostal v kolektivnem spominu naroda kot izjemna figura novejših slovenske zgodovine. Tudi še takrat, ko o njegovih pritleh-nih rabljih, preganjalcih in kritiki-sednikov sedanjih koalicijskih strank, "da ne bodo sodelovali z njim"? Tudi tega bo enkrat konec. Janša je preživel JLA, razorožitveno afero, Patrio, Dob, KPK, nezakonit odvzem poslanca mandata in menda še kar kakih 160 različnih propadlih ovadb in bo še to. Po podatkih zadnjih javnomnenjskih raziskav pa so nekatere od teh papagajskih čvekačev kar njihovi volivci

Za z ničimer dokazane pljunke, ki jih je Kršinar vrgel v obraz najožim Janševim sodelavcem (prilizovanje idr.), ki v parlamentu in na drugih ravneh pred očmi celotne slovenske javnosti opravljajo svoje delo poglobljeno, z odgovornostjo in človeško dostojanstvom, pa bi se jim moral javno opravičiti, če da kaj nase.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (45)

Za mlajše generacije predstavlja goriško letališče na Rojah za puščen kraj, kjer so radi tekali za-grizeni športniki in se sprehajali navadni smrtni-

ki, zaljubljeni parčki pa so se zvečer tja zapeljali s svojimi avtomobili in iskali zatočišče pred indiskretnimi pogledi. Zanimivo, da ima ta kraj za vsako generacijo povsem drugačen pomen, obuja drugačne spomine - mojega tasta spominja na okusno "rdečo mineštro" njegove mame.

Zadnja leta se pri nas veliko govori o načrtih za sanacijo letališča pri Mirnu. O njegovi prihodnosti in ponovni oživitvi odločajo javna uprava, zasebni investitorji, družbe. Letališče je imelo že od vsega začetka za naše ljudi, bodisi za tiste, ki so živeli v mestu, kot za ljudi iz sosednjih vasi, zelo pomembno vlogo. Na njegovem območju sta od januarja do avgusta 1910 svoje prve vzlete opravila brata Rusjan. Edvard in Josip, sinova proizvajalca lesenih sodov, sta iz lesa in platna zgradila prototip *EDA 1*, sledilo mu je še drugih sedem letal, *EDA I* pa se je leta 1909 dvignilo od tal za dva metra in opravilo svoj prvi 60-metrski let.

Zgodilo se je le šest let po prvem vzletu slavnega *Flyer One* bratov Wright, katerih letala so se večkrat prikazala na goriškem letališču, da bi brata svoje patente predstavila evropskim mogotcem. Na to letališče je avstrijska uprava leta 1911 preselila svoje zimske dejavnosti in letalsko šolo z letališča *Wiener Neustadt*, ki je postalo zaradi previsokega števila pilotov in večkrat zelo slabih vremenskih razmer neprimerno. Avstrijci so v Gorici zgradili nove steze, hangarje, usposobili za tisti čas zelo napredne strukture: letališče je od leta 1913 postalo simbol moderne tehnologije in kraj, kamor so Goričani radi zahajali.

Po prvi svetovni vojni in propadu Avstro-Ogrske sta leta 1921 Gorica in njeno letališče prešla pod upravo kraljevine Italije. V tistih letih so območje, porušeno zaradi bombardiranja in na katerem je bilo še veliko strelskih jarkov iz vojnega obdobja, popravili in razširili. Dejavnosti na letališču pa so pridobile pomen še posebno po prihodu predstavnika Savojske kraljeve družine, vojvode Amedea d'Aosta, ki je bil poveljnik letališča od leta 1932 do leta 1938. Vojvoda je bil v Gorici zelo priljubljen, še posebno med meščani, ljudje iz slovenskih vasi Sovodenj, Peči, Štandreža, Rupe, Vrtojbe in Mirna pa so nanj in na vse, kar se je dogajalo na letališču, gledali s povsem pesimističnega zornega kota. Da bi se jim priljubilo, se je vojvoda začel ukvarjati z dobrodelnostjo: slovenskim otrokom je razdeljeval pakete z živili in oblačili, pomagal je najrevnejšim, poleg tega so pod njegovim vodstvom na letališču odprli otroški vrtec in zdravilišče, v katerem so zdravili s helioterapijo, bazen in menzo, tako da se je odnos z domačini nekoliko izboljšal.

V letih pred drugo svetovno vojno je bilo na letališču na Rojah zelo pestro: tukaj je imela sedež 9. letalska patrulja, ki je imela nalogo z neba nadzorovati ozemlje severovzhodne Italije. V letu 1941 je bilo to eno izmed najbolj uporabljenih italijanskih letališč, še posebno po italijanskem napadu na Jugoslavijo, ko so od tu odpeljala letala, specializirana za aerofotografijo in tista za zračno obrambo, ki so ščitila in pomagala zemeljskim okupacijskim enotam. Že v drugi polovici leta 1942 do konca vojne pa je dejavnost na goriškem letališču počasi začela upadati. Tukaj so nekaj časa ostale enote, ki so skrbele za šolanje posadke in spremenjanje novih avia-cijskih tehnik - v tem obdobju je bilo na letališču veliko smrtnih nesreč. Leta 1945 so letališče za nekaj dni zasedle slovenske partizanske enote, za njimi pa so se tja ustalile čete 8. britanske armade, kasneje še Američani, ki so poslopja in steze skrbno vzdrževali. Po določitvi nove meje leta 1947 je postalo letališče neprimerno za vojaško uporabo, zato so ga začeli uporabljati za civilno letalstvo: tržaško podjetje S. I. S. A., v lasti družine Cosulich, je sem pripeljalo svoja letala C. 47 "Dakota" - stara ameriška bojna letala preurejena za civilno uporabo. Nekaj let kasneje je S. I. S. A. postala del družbe L. A. I. (Linee Aeree Italiane) in kasneje, v letih petdeset, družbe Alitalia. Po drugi svetovni vojni je gostilo letališče tudi mnogo športnih letal, jadralnih letal in padalcev. Vsak dan, razen nedelje, je v tistem obdobju iz Gorice letelo potniško letalo DC-3 v Rim s postankom v Benetkah - moj tast se spominja, da je bilo za letalsko vozovnico potrebno odšteti kar 13.000 lir. Pripovedoval mi je, kako se je ob sobotah popoldne, ko je njegov tata, kamionist, počival, iz Štandreža z mamo in sestrami peš napotil na letališče. Tam so se radi sprehajali, srečevali prijatelje, popili sok v baru in z zanimanjem opazovali potnike, ki so izstopali iz potniškega letala, in tiste, ki so se navdušeni pripravljali na let. Nikoli niso večerjali na letališču, mama je ob nedeljah vedno prej pripravila paradižnikovo "rdečo mineštro", ki so jo zvečer pojedli doma v družbi očeta, saj se je ta naslednji dan že moral s svojim kamionom vrniti na pot. Po decembru 1961 z goriškega letališča na Rojah potniška letala niso več vzletela. Vsakokrat ko moj tast okusi stari recept svoje mame, pa se v njem prebudijo živahni spomini na otroštvo, ko je bil ta kraj še uporaben, pomemben za tamkajšnje in tuje ljudi.

ki so se navdušeni pripravljali na let. Nikoli niso večerjali na letališču, mama je ob nedeljah vedno prej pripravila paradižnikovo "rdečo mineštro", ki so jo zvečer pojedli doma v družbi očeta, saj se je ta naslednji dan že moral s svojim kamionom vrniti na pot. Po decembru 1961 z goriškega letališča na Rojah potniška letala niso več vzletela. Vsakokrat ko moj tast okusi stari recept svoje mame, pa se v njem prebudijo živahni spomini na otroštvo, ko je bil ta kraj še uporaben, pomemben za tamkajšnje in tuje ljudi.

"RDEČA MINEŠTRA"**Sestavine:**

2 bučki, 2 korenja, 2 krompirja, steblo zelene brez listkov, 1 mala čebula, 1 strok česna, 250 gr paradižnikov "pelatov", malo peteršilja, 2 žlici olivnega olja, košček masla, 1/2 jušne kocke, sol, poper, 1 liter in pol vrele vode.

Priprava:

Zelenjavo operemo in zrežemo na koščke. V lonec damo olje, košček masla, 4 vejice peteršilja, česen, zelenjavo in očiščene paradižnike brez olupka in semen ter pražimo deset minut. Na zelenjavo potresemo dve žlici moke, premešamo in zalijemo z vrelo vodo, dodamo polovico jušne kocke, sol in poper ter pustimo naj vre 30 minut. Odstranimo vejice peteršilja in pasiramo. Posebej skuhamo manjše testenine in jih vmešamo v "mineštro". Damo na krožnik in potrosimo s sesekljanim peteršiljem. Bog žegnaj!

Videm / Glasbeni dogodek iz niza Udine Vola

Max Gazze' je zapel svojo pravljiico o Adamu in Evi

V Vidmu postajajo poletni večeri vedno bolj živahni - pod skupnim naslovom Udine Vola se med letošnjim julijem vrstijo na čudoviti lokaciji videmskega gradu pomembni glasbeni dogodki, na katerih se bodo, kljub vročini, predstavili nekateri izmed najpomembnejših italijanskih pevcev in kantavtorjev.

Niz glasbenih dogodkov se je začel v četrtek, 4. julija, ko je na oder stopil rimski glasbenik Max Gazze'. Gazze' je italijanskemu občinstvu znan ne samo po svojih neoporečnih performansih v živo, ampak tudi zaradi svoje prizadevnosti na socialnem področju: od nekdaj so mu pri srcu pomembne tematike, kot je tudi boj proti raku na dojki. Prav zaradi tega je pred četrtekovim koncertom stopila na oder Mariangela Fantin, predstavnica organizacije A. N. D. O. S. (Associazione Nazionale Donne Operate al Seno) za Videm, ki je vsem prisotnim, ženskam in moškim, govorila o pomembnosti preventivnih pregledov v boju z rakastimi obolenji. Po občutenem aplavzu se je začel glasbeni nastop.

Gazze', izvrsten glasbenik, avtor glasb za številne filme, občasno tudi igravec, je na širokem travniku na videmskem gradu zaigral številne uspešnice iz svoje dvajsetletne kariere, z najbolj znane plošče *La Favola di Adamo ed Eva* (1998) in pesmi iz zadnjega dela *Alchemaya* (2018). Spremljali so ga odlični glasbeniki: Giorgio Baldi (kitara), Cristiano Micalizzi (bobni), Clemente Ferrari (klavijatura), Max Dedo (trobenta) in skupinica drugih trobentašev, Gazze' pa je energično pel in igral na svojo bas kitaro. Prisotne je poleg glasbe očarala tudi odrska scenogra-

fija: na velikih enkranih različnih oblik in dimenzij so se prikazovale barvane podobe, ilustracije, ki so se spreminjale in tematsko obogatile izvedbo vsake pesmi. Max Gazze' je nastop začel s serijo svojih najnovejših pesmi *A cuore Scalzo*, *Anima in I tuoi maledettissimi impegni*, nato pa takoj vžgal občinstvo z znano *Il solito sesso*, po kateri je lepo pozdravil

saksofonom.

Koncert se je nadaljeval z ostalimi Gazzejevimi uspešnicami, med katerimi je dvatisočglava množica neutrudno pela in plesala - uživala je ob poslušanju *L'uomo piu' furbo*, *La favola di Adamo ed Eva in Sotto Casa*, s katero se je končal prvi del koncerta. Sledila je krajša pavza, nato še *La vita Com'e'*, *Una Musica puo' fare* in še povsem ori-

Foto Manuel Demori

prisotne in obrazložil zgodbo pesmi *Eclissi di Periferia*. V tem delu kantavtor pripoveduje o velikem, sivem, zanemarjenem stanovanjskem kompleksu "Il Corviale", ki se razprostira na obrobju mesta Rim. Stavba se nekega dne dvigne iz svojih temeljev in, kot velika letčica ladja, odpluje po nebu v smeri bogate rimske četrti Parioli - glasbo je tudi v tem primeru čudovito opremila serija animiranih poslikav na ekranih. Izredno dobro se je Gazze' izkazal z akustično izvedbo pesmi *Il timido ubriaco*, med katero so vsi navzoči z njim glasno zapeli - občudovali so elegantnega, izpiljenega glasbenika, ki si večkrat drzne marsikaj in ljubitelje dobre glasbe posladka z odličnimi, virtuosnimi soli na bas kitari, ki se učinkovito prelivajo z igranjem ostalih glasbenikov na odru, še posebno s trobentami in

ginalna izvedba pesmi *Posso molto particolare*, s spremljavo ukulele, med katero so se glasbeniki premaknili naprej na odru in poskali neposreden čustveni dotik s povsem zadovoljnimi poslušalci. Po zelo uspešnem nastopu Maxa Gazzeja, se bodo na videmskem gradu zbrali ljubitelji italijanske popevke še za druga dva koncerta, saj bo izbira nastopajočih na Udine Vola gotovo privabila v furlansko mesto ljudi različnih starosti, iz bližnje okolice in celotne dežele. V torek, 25. julija, bodo namreč nastopili trio rap/trap Achille Lauro, Madman in Priestess, v sredo, 31. julija, pa glasbeniki skupine Canto Libero, ki predstavljajo svojo interpretacijo pesmi Lucia Battistija in Mogola - obeta se zanimivo, vroče poletje.

Kat

(več fotografij na www.noviglas.eu)

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (251)

Vsak v svoji koži (2)

Srčni tip

Srčni tip človeka ne mara sonca in zelo težko prenaša vročino. Njegova polt je bela, je močne postave, ima velike prsi, veliko zadnjico, velik trebuh, okrogel obraz, velika lička, kratek vrat, debele kosti, na soncu pordí, se veliko poti predvsem v glavo in prsi. Takšna oseba se ne bo ljubila sončiti. Takšen človek je velik jedec, vstane zgodaj in gre zvečer zgodaj spat. Rad ima prijatelje, družbo. Rad pomaga drugim. Ko gre tak človek na sonce, potrebuje visok zaščitni faktor (30). Da bi taka oseba lažje prenašala vročino čez poletje, se mora odreči kruhu, krompirju, njo-

kom, testeninam, štrukljem, buhtljem ipd. Tako bo srčni tip lažje prenašal vročino, noge bodo manj zatekale, srce bo manj razbijalo, pritisk bo v mejah normale!

Ledvični tip

Ledvični tip človeka je suh, ima dolge noge, dolge roke, dolg vrat, brez lic, tenke ustnice, preštejejo se mu vse kosti. Ledvični tip je sramežljiv, rad pordí, je negotov, neodločen, prestrašen. Rad se oblači v črno, da je neo-

pazen, ima visoko čelo, koščen obraz, koščeno telo, brez prsi in zadnjice. Sama kost in koža. Ledvičnega tipa vedno zebe, njegova koža bo hladna in vlažna, lahko se bo potil v noge in roke, ugajalo mu bo na toplem soncu, morje pa mu bo premrzlo, ker mu primanjkuje energije ledvic. Takšna oseba je stalno utrujena in rada veliko spi. Poleti bo trpel za veliko vnetij mehurja in ledvic, pozimi pa za sinuzitisom in otitisom.

Ledvični tip je zelo občutljiv, zato naj se ne izpostavlja agresivnemu soncu, potrebuje tudi zelo visok zaščitni faktor (50), ker bo koža takoj pordela. Svetujem sončenje le do 11. ure in po 15. uri. Takšni osebi bo poletna toplota zelo ugajala in prav je, da se pogreje. Ker se njeno telo hitro demineralizira, bo imela v starosti veliko težav z osteoporozo in vsebnostjo vitamina D, zato toliko bolj priporočam sončenje. Takšnemu človeku odsvetujem jedi, ki hladijo telo: mlečni izdelki, kokos, paradižnik, vsa zmrzjena hrana.

/ dalje

www.saeka.siNOVI
GLASODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.euUredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.euUprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.comwww.noviglas.euTISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev

v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi inštitut IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 9. julija 2019, ob 13. uri

Izgubili smo slovensko zemljo ...

Odtujenost

Rodila sem se zadnji teden petdesetih let, menda pa je bil moj prihod na svet v resnici načrtovan za začetek šestdesetih let prejšnjega stoletja. Usoda je hotela, da sem se rodila nekaj tednov pred pričakovanim datumom, v mojem primeru to pomeni za celo generacijo prezgodaj. Bilo je v Trstu, v glavni bolnišnici, pozneje so me pripeljali v pritlično, vlažno stanovanje, ki se ga niti najmanj ne spominjam. Zapustili smo ga nekaj mesecev po mojem rojstvu. In nikoli nisem začutila potrebe, da bi ga poiskala. Ni bilo naše ... Za nekaj mesecev smo ga imeli v najemu. Kaj je to očetnjava, ne vem. Boli me, a priznam, da mi je ta pojem tuj. V tistih letih v Trstu ni bilo lahko. Za tiste, ki so govorili slovensko namreč. Za nas še posebno ne. Živeli smo v ljudskih stanovanjih, to so stanovanja ATER, v svetoivanski četrti. V sosesčini je bilo največ Istranov, pribežnikov, ki so se imeli za Italijane in zaradi spominov na vojne čase Slovencev niso marali. Moji starši so se zato odločili, da z mano govorijo v italijanščini, no pravzaprav smo doma govorili v tržaškem narečju, malokdaj v knjižnem jeziku. Tako sem preživela svoja prva leta, vse dokler me niso dali v vrtec in nato v šolo. Seveda je prišlo doma do

kreganja, oče je hotel, da zaradi ljubega miru v sosesčini obiskujem italijansko šolo, zmagala pa je mama, ki je bila zavedna Slovenka. Zakon mojih staršev je bil pravzaprav mešan zakon, oče je namreč le malokdaj spregovoril v slovenščini. Največkrat, ko je bil name zelo jezen.

V šoli s sloveščino že od samega začetka nisem imela težav. Kot bi dotlej doma govorila tuj jezik. Kot bi bila v moji podzavesti slovenščina že od rojstva zapisana kot materinščina. Prirasla mi je k srcu od prvega trenutka. Enostavno je bil to jezik, ki je bil že v mojih genih. Jezik, v katerem sem se v Bazovici pogovarjala z nono in stricem. Globoko v mojih spominih je bil to jezik vasi, gozdov, pristne domačnosti, ki sem jo kot otrok v mestu zaman iskala. V šoli sem bila že od malih nog odličnjakinja, najraje pa sem pisala. Minilo je veliko let, a še zdaj se včasih sama pri sebi nasmejem, ko se spomnim, kako me je učiteljica v prvih razredih osnovne šole dobresedno na kolenih prosila: Suzana, pa resni treba, da je prosti spis dolg pet, šest strani. A je bil, vedno, pisanje je bilo v meni, bilo je del mene. In sloveščina je bila jezik, v katerem sem najlažje izražala svoja čustva.

Šola me je pozneje, ko sem po-

stala že samostojna, vključila v slovensko družbo. V mestu to ni bilo tako enostavno kot na vasi. Bilo nas je malo in da smo se zbrali skupaj, smo se morali voziti z avtobusom. Najstniška leta so bila leta dolgih pogovorov, popoldnevov, ki so izhlapevali v večere, pesmi, ki jih ni hotelo biti konec, in sanj. Tiste pesmi

nosim v srcu še zdaj. Zato mi ni nikoli dolgčas, ko kjerkoli zapojemo naše slovenske narodne pesmi, tiste, ki jih znam že na pamet in me spremljajo od mladosti. V njih so večeri, sanje, ljubezni. V njih so moja najlepša in najbolj srečna leta. To so pesmi, ki jih nosim v srcu, naše. Ko poslušam pesmi v italijanščini, mi ne pomenijo veliko. Ne sežejo mi do srca. Ostanejo neke ob robu. Ker so tuje. Odtujenost. Ne vem zakaj, a tu v Idrski dolini jo čutim bolj kot

kjerkoli drugje. Ta zemlja naj bi bila slovenska. Idrija je mejna reka. Na njenem levem bregu je Korada, so Brda in slutnja Soče. Če se povzpneš na grebene, vidiš neskončnost Trnovskega gozda. Sosed, doma iz Abruzzov, tako podoben nam Slovencev, obožuje te gozdove. Pravi, da je Slovenija en sam gozd, ena sa-

ma krasna zelena pokrajina. Na oni strani Idrije. Tudi na našem desnem bregu so zelena pobočja, so gozdovi. A vendar je slovenska pesem tu skoraj utihnila. Še kdaj pa kdaj jo je slišati, ob praznikih, kot je pust, ko se ljudje sprostijo v maskah in ko pijača razgreje srca. Tedaj odpovedo zavore. In zasliši se naša slovenska pesem. Ne povsod ... Samo tam globoko v objemu Idrske doline. V Prapotnem slovenske pesmi ni več slišati. Pravijo, da to ni slovenska vas. Ime

pa ji je Prepotto, Prapotno, po rastlini, ki uresničuje želje v kresni noči.

Sosednja vas, pravzaprav občina, mimo katere se peljemo, če gremo proti nižini, je Dolenje, Dolegna del Collio za Italijane, v furlanščini nosi smešno, zoprno ime Dolegne dal Cuei. Koren je slovenski. Ime je slovensko. Pomen tudi. A vendar se krajani tega nikoli ne spomnijo ali se nočejo spomniti. Imajo se za Furlane, čeprav starejši še govorijo slovensko narečje. Samo mene zaboli, ko se peljem mimo. In berem ta napis: Dolegne dal Cuei. To slovensko zemljo smo izgubili. Postala je tuja zemlja. In vsakič jo začutim, tisto morečo, težko, dušečo odtujenost. Zadnjič sem prebrala, da bo v Prapotnem prireditel. Gledališče. Veliko vsega je v teh poletnih dneh, mor-da pa bi vseeno šla, pomislím. Potem preberem, da je predstava v furlanskem jeziku ..., ki ga, brez zamere, ne razumem. In spet me prevzame tisti občutek odtujenosti, tisti občutek krivice, tista nostalgija po pesmih iz moje mladosti. Idrska dolina je Benečija. Idrska dolina skriva v svojih nedrjih slovenske pripovedi iz daljne preteklosti. Idrska dolina nikoli več ne bo naša. Večkrat mi je tako težko ... Znanec, ki se je sem, v Idrsko dolino, preselil iz Vidma, v moji prisotnosti z ostalimi vedno govori v furlanščini. Tudi s tistimi, ki

so Slovenci. Ima me, da bi odšla, ker boli, ker čutim, da nekaj izginja, da nam nekaj kradejo, da je nečesa konec. In največkrat v tišini zapustim pogovor in grem svojo pot. Zadnjič me je tale znanec vprašal, kdaj se bom naučila furlanščine, ko že živim na furlanskem ozemlju. Nikoli, sem mu odgovorila. Potem mi je zmanjkalo besed. Ker sem v grlu spet začutila tisto kepo, ki ji pravijo odtujenost. Nikoli, ker je tu slovenska zemlja. Nikoli, ker bi se morali drugi učiti slovenščine ... Nikoli, ker so mi vzeli te slovenske pesmi, ki jih nosim v duši. Nikoli, ker čutim bolečino Idrske doline.

Odtujenost. Prekletstvo tistih, ki ne vemo, kam spadamo, a nosimo stare pesmi v duši. Ki začutimo tisto prekleto nostalgijo, ko gledamo na zelena pobočja, modro nebo in reko, ki hiti nekam v daljne, neznane nižave. Slovenci nosimo nostalgijo v srcu. Zaradi pesmi, ki jih ne pojemo več. Zaradi pesmi, ki so nam ostale v srcu že od mladosti. Zaradi zemlje, ki je bila nekoč tako radodarna in domača, a zdaj izsušena in nerodovitna umira v rokah tujcev.

Odtujenost je trenutek, ko obmolkneš in se zapreš vase. Ko veš, da je že vsaka beseda zaman, ker je tujcu nerazumljiva. Odtujenost je zid, ki je nepreho-den. Ne govorite mi, da zidov ni in da smo vsi enaki. Nismo. Živali pripadajo čredi, krdelu, ptice jati. Mi pripadamo narodu, kulturi. Nas vežejo jezik in pesmi.

Suzi Pertot

Ob shizofreniji oblasti in njenih nosilcev

Obžalujem!

Emil Zola je 13. januarja 1898 v časniku *L'Aurore* napisal članek z naslovom: **Obtožujem.** V njem je francosko vladno obtožil antimitizma in da je nepravdno zaprla generala Dreyfussa. Sledili so še protesti drugih, Zola se je moral umakniti v Anglijo. Zaradi nekorektnega in protustavnega delovanja je vse več takih razlogov za obtožbo vlade in drugih vej oblasti tudi pri nas na Slovenskem. V ustreznem odboru že izglasovani predlog vlade novele Zakona o šolstvu glede zasebnih šol je vnebovpijoča kršitev ustavne enakopravnosti. Izraža omalovažujoč odnos do državljanov, ki imajo otroke v zasebnih šolah, saj krši temeljne pravice staršev do svobodne vzgoje in izobraževanja. Cinična je izjava ministra Pikala, da mu s predlogom raste politična podpora. Premier je po srečanju s papežem izjavil, da se bo financiranje zasebnega šolstva že nekako uredilo. Stališči obeh politikov pomenita omalovaževanje prizadetih, kovanje politične podpore z neustavnimi akti ter nespoštovanje temeljev pravne države. Premierjevo retoriko bi sicer lahko razumeli kot izraz politične nemoči, a predsednik vlade in ministri so prisegli, da bodo spoštovali ustavni red, ki ga ne sme kršiti demokratska vlada. Gre torej za zavestno dvoličnost postkomunističnih politikov, ki demokracijo razumejo kot utrjevanje svojih ugodnosti, pridobljenih na račun revolucije. Živimo pa v samostojni in demokratski Sloveniji, kjer naj oblast utrjuje ustavnopravne standarde in dosledno

spoštuje dostojanstvo vsakega človeka, ne pa nadaljuje z izključevalno revolucionarno prakso. Na to smo opozorili tudi v društvu ob 30-letnici zaseditve Lipe sprave, o tem so govorili govorniki v Vetrinju, Rogu in drugih krajih slovenskega genocida. Pravna država ima nalogo spoštovati dostojanstvo vseh državljanov in

mora rehabilitirati izvensodno preganjane, umorjene in tako ali drugače prizadete žrtve nekdanjega režima ter jim zagotoviti pravno varstvo, pomorjenim pa dostojen pokop. Janez Jerovšek se je ob branju knjige Tamare Griesser Pečar *Cerkev na zatožni klopi* zgrožen nad šikaniranjem duhovnikov v nekdanjem režimu vprašal, zakaj Cerkev ne vloži skupinske vloge za rehabilitacijo svojih duhovnikov. To bi sicer morala storiti oblast in vsem žrtvam, ne le duhovnikom, vrniti dobro ime. Namesto tega pa ustvarja nove politične, verske in socialne

izločence. Oblast torej ne vključuje, pač izključuje posameznike in skupine. Takemu vladanju botruje pogosto tudi uslužna medijska strategija, včasih se to pokaže kot prepleteno in usklajevano delovanje. Protislovni primeri medijskega poročanja, tudi iz nacionalne medijske hiše, odpirajo vprašanje svobode medijev in drugih sistemov države. Sodnik Radonjič je z oprostilno sodbo Noviča deležen pritiskov podobno kot novinar Pir-kovič z obravnavo primera na

sporočila govornika zgodovinarja Podbersiča: o bistvu revolucionarnega dogajanja med vojno in po njej ter o stalnem medijskem, pravnem in političnem izogibanju odpravljanja posledic revolucionarnega nasilja, posebej na Primorskem. Resnico se prikriva javnosti, žrtve pa čakajo na vsestransko zadoščenje in po-pravo krivic. Nihče danes več noče govoriti o revoluciji in njenih genocidnih posledicah nad delom naroda, ki je ni sprejel ali se je uprl njenim nasilnim ustrahovalnim metodam. Nasprotno: smo priča shizofreniji oblasti in njenih nosilcev. Hodijo k papežu – vendar ne v Canosso, tj. prosit za odpusčenje – pač pa utrjevati svoj politični videz. Očitno je Anton Mahnič imel prav, ne v tem, za kar ga obtožujejo, pač pa v trditvi, da del naroda živi dvolično: za uveljavljanje oblasti bi se rad naslanjal na Cerkev in vernike, ne bi pa delil njenih moralnih in materialnih bremen. Sprašujem pa se, zakaj to shizofrenijo podpiramo tudi v Cerkvu in postajamo soodgovorni za njene posledice v Cerkvu in družbi. Kot duhovnik in član Cerkve ne obtožujem, pač pa obžalujem, da nismo dovolj prisebni, da bi se temu z vsemi družbenopolitičnimi in pravnimi sredstvi uprli, kot nam naroča tudi Sveto pismo. Ob primerih te shizofrene politične in širše družbene prakse si človek želi, da se ta tako imenovana "slovenska enkratnost in posebnost" končno odpravi in se politika ter druge odgovorne demokratske ustanove, kot so sodstvo in mediji, vendarle začno držati ustaljenih navad, drž in praks širšega demokratičnega prostora ter izkazovati dostojnost in politično korektnost.

Janez Juhant

S 3. strani

Zgodbe o ...

Ta sprememba je hkrati tudi priložnost: svet še nikoli ni bil tako majhen in povezan. Marsikatera država vlaga veliko naporov v spodbujanje povratništva, da bi izseljenci novo znanje prinesli nazaj v domovino. Slovenija na

pričan, da je to mogoče s pravnim državniki pristopom zelo hitro preseči. Nastanek samostojne države Republike Slovenije je bil skupni projekt Slovencev doma, v zamejstvu in po svetu. Tesen odnos Slovenije z rojaki izven njenih meja je

tem področju še ni dosti naredila, in to je velika zamujena priložnost. Med Slovenci po svetu je vse bolj prisoten pojav ponovnega iskanja korenin: že asimilirani Slovenci se začnjo zanimati za svoje poreklo, to so potem pogosto najbolj zavedni in angažirani rojaki. Slovenija doslej zamejstva in izseljenstva ni znala v polni meri izkoristiti tudi zato, ker je tematika v javnosti slabo poznana. "Zdi se mi, da se včasih Slovenci kar malo bojimo biti samozavestni, se sami dobro poznati". Gre za nekak začaran krog: ker tematika ni prisotna v javnostih, medijih in šolstvu, priložnosti globalne slovenske družbe sploh ne zaznamo. Ker pa tega nihče ne zazna in zahteva, tudi tematika ne prodre v medije in šolstvo in tako se krog vrta. Valentinčič je pre-

tudi temelj slovenske ustavne identitete, zapisan v petem členu: kako to v polnosti udejanjiti, pa nas čaka še kar nekaj dela. "To je velika vrednota in hkrati velika priložnost". Valentinčič je zato Sloveniji zaželel, da bi znala zadihati z vsemi celicami globalnega slovenskega telesa. Štirim glavnim govorcem letošnjega vseslovenskega srečanja so v razpravi sledili še drugi, s krajšimi posegi; med jutranjimi sta nastopila tudi zamejca Martin Lissiač in mladi Andrej Pernarcich, ki je z ljubeznijo do svoje kmetije in zemlje na tržaškem Krasu na poseben način navdušil vse poslušalce. Tudi popoldne so zbrani v DZ lahko prisluhnili še najrazličnejšim pričevanjem, pogledom in izkušnjam rojakov od vsepovsod.

Z 12. strani

Pogled na naša ...

Igralci števčarske Drame družine so ponovno dokazali, kako odgovorno in resno vsakič pristopajo k novemu gledališkemu "podvigu", ki ne poteka nikoli po že nekaj ustaljenih tirnicah. Vsakič odstirajo pogled na nekaj novega, tudi izzivalnega in drznega. Njihovo do potankosti izpiljeno igranje, ob pozornosti na pravilno, jasno izgovarjavo in drobne detajle pa na nadrobno zamišljeno scensko (Jasmin Kovic) in kostumsko (Snežica Černic) podobo, je cenila tudi mavhinska publika, ki jim je zadovoljstvo s predstavo izkazala s toplim ploskanjem.

Nedeljski večer se je pod šotorom končal z zelo kratko lutkovno igrano predstavo. Uprizorili so jo mladi **Lutkarji iz Devina**, ki delujejo v sklopu OPZ Ladjica. Ti so na mavhinskem festivalu že mar-

imel je psa. Lepo ga je redil. Nekoč mu ukradel kos mesa, zato ga je ubil. Na vrt ga je pokopal, na tablico napisal..." Tako se lahko nadaljujejo ti s črnim humorjem obarvani stih v nedogled. Včasih smo otroci to pesmico zelo radi "pripovedovali", saj je vzbujala smeh zaradi te svoje "neskončnosti". Devinski lutkarji so vsako ponovitev verzov prikazali z določeno nadgradnjo: najprej so vsebino podali s pomočjo manjših lutk, nato se je lutkovna igra prepletala z igranimi deli, nazadnje pa so jo izoblikovali le igralci, ki ob koncu ugotavljajo, "da denar ne prinaša sreče". Bliskovito sosledico prizorčkov so v režiji Jelene Sitar in Lovra Habeta odigrali Veronika Bandiera, Lara Bearzi v vlogi psa dalmatinca oz. mesar-

Barvana klapa VZS Mitja Čuk, Zobozdravnik Poldo / foto damj@n

Tako je spoznal, da denar ne nosi sreče. Gledalci so sicer imeli vtis, da je tej "mini predstavi", ki je nastala kot skupinsko delo (za osvetlitev je poskrbela Marja Feinig), nekaj manjkalo, da je bil njen konec vsiljen, ker se je pač moral na neki način skleniti tok pripovedi. Po dvodnevem premoru, ki je ponudil rahel oddih organizatorjem, saj so bili vse dni izredno delavno in požrtvovalno prisotni na festivalu kot tehnik, točaji v kioskih, kuharji ..., se je festivalski program nadaljeval v sredo, 3. julija 2019. Kljub nevihti, ki je znatno ohladila ozračje, se je šotor napolnil z gledalci; ti so se pošteno nasmejali ob komediji *Kraške intrige*. Predstava izven tekmovalnega programa je uprizorilo **Kulturno in razvojno društvo Brce iz Gabrovice pri Komnu**. Nastala je kot priredba znane Goldonijeve komedije *Baruffe Chiozzotte*, ki jo je v slovenski jezik pod naslovom *Primorske zdrahe* sijajno prestavil Mirko Rupel. Režiser Andrej Zalesjak, član igralskega ansambla SNG Nova Gorica, se je pri ume-

stvitvi komedijskih spletk na kraška tla poslužil tudi priredbe *Baruffe* Predraga Lucića, ki so jo v predlanski sezoni v izredno iskri vi zdraharski hrupnosti uprizorila štiri primorska gledališča, Gledališče Koper, SSG Trst, INK - Gradsko kazališče Pula in SNG Nova Gorica, v domiselno radoživ režiji Vita Tauferja. V igralski skupini Brce, ki jo je dolga leta umetniško vodil Sergej Verč, sodelujeta tudi igralca, domačina iz Mavhinh režiji Jožeta Hrovata; 3. nagrada: Bosa v parku in izvedbi dramskega odseka PD Štandrež in režiji Janeza Starine.

svoj delež k uspehu predstave. Tekmovalni program se je ponovno začel v četrtek, 4. julija, ko so na odru pod šotorom v domiselnih, barvitih kostumih nastopili igralci **Barvane klape VZS Mitja Čuk**, ki so nepogrešljivi udeleženci mavhinskega festivala. Tudi tokrat jih je po tej novi ustvarjalni poti vodila neutrudna in zmeraj živahna Melita Malalan, ki v delo s temi posebnimi igralci vlaga, skupaj s sodelavci, ogromno potrpežljivosti, vztrajnosti in ljubezni, da vsakič na odru zaživi svojevrstna predstava. Ob njej se gledalec kar razneži, ko opazuje, s kakšnim veseljem ti mladi in manj mladi ljudje s posebnimi potrebami nastopajo na odru in kako tako pokažejo svoje navdušenje nad tem. Tokrat se je odrsko dogajanje vilo pod naslovom *Zobozdravnik Poldo*. Tekst je napisala Melita Malalan, ki je kot vsakič z ostalimi vzgojitelji tudi sodelovala v igri. V ko-

bodo odslej živalice zgledno poskrbele za čistočo svojih zob.

Gledališka skupina Repentabor KD Kraški dom, Vsak dan nekaj novega / foto damj@n

Kot vse nastopajoče skupine je tudi Barvana klapa ob koncu prejela spominski dar, majolčico, ročni izdelek Patrizie Ruzzier, ki je skupaj s preostalimi osmimi

žgrešila. A prav po posredovanju dobrosrčne Karin, ki jo vsi imajo za "prestopniško" upornico, v resnici zna dobro razmišljati s svojo glavo, se vse zadeve srečno razpletejo. Končno se razčistijo tudi skoki čez plot njenih staršev (vznemirjeno mamo Tonjo igra Ana Škabar), sama pa s tem spozna tudi svojo polsestro Sabino. Kot v pravljici se ta komedijska štrana, ki postreže s sodobnimi temami in dobro znanimi človeškimi slabostmi, lepo razmoti. V predstavi z živo, naravno igro in sproščenim nastopom nedvomno izstopa prav Petra Škabar, ki prepričljivo pooseblja mlado dekle današnjih dni, svobodnih pogledov na svet, a vendarle navezano na domače okolje in predvsem na družino, za katero bi ji bilo žal, da bi se razdrla zaradi ločitve staršev. Predstavi je publika namenila priskrbo ploskanje. / konec prihodnjic

Dramska družina F.B. Sedej, Ime / foto damj@n

sikdaj prikazali kakšno nenavadno, v zasnovi zelo premišljeno in domiselno lutkovno igranje, vselej v duhovitem, tudi grotesknem ključu. Tudi tokrat se niso izneverili tej svoji lutkarski usmeritvi in s pomočjo lutk v odrsko podobo prelili pesmico *Živel je mož, imel je psa. Lepo ga je redil. Nekoč mu ukradel kos mesa, zato ga je ubil. Na vrt ga je pokopal, na tablico napisal: "Živel je mož,*

jeve zaročenke in Blaž Terpin, ki je z igranjem na violino v živo spremljal dokaj absurdno in navsezadnje tudi kruto vsebino pripovedi ter odigral še vlogo mesarja. Ta je redil ubogo žival, samo da bi zmagal na tekmovanju za najbolj rejenega psa in si prislužil kopico denarja. A ko se mu je to res zgodilo in je psa ubil, ker je dosegel svoj namen, je zaradi svoje brezsrčnosti izgubil še ljubico.

KD Brce iz Gabrovice pri Komnu, Kraške intrige / foto damj@n

Lutkarji iz Devina, Živel je mož, imel je psa / foto damj@n

stumih, ki si jih je zanje zamislila Ivana Pertot, na scenskem ozadju, izseku iz pisanosti narave (scena je delo Daniela Tomizla in Erice Košuta) so v živahni, razigrani režiji zamislili Melite Malalan z

ustvarjalci razstavljala svoje umetnine v Mavhinhah na festivalskih dneh. **Četrtek večer** se je pod jasnim nebom končal s predstavo *Vsak dan nekaj novega*, ki jo je za Gle-

predvsem na družino, za katero bi ji bilo žal, da bi se razdrla zaradi ločitve staršev. Predstavi je publika namenila priskrbo ploskanje.

/ konec prihodnjic

Slovesna podelitev nagrad

13. Zamejski festival amaterskih dramskih skupin se je končal v nedeljo, 7. julija 2019, pod šotorom, ker je tako zahtevalo slabo vreme. Publika je pozdravil in jo kratkočasil igralec Franko Korošec, ki je sicer celoten potek festivala spremljal tudi kot član komisije skupaj s Samanto Kobal in Sanjo Vogrič (njihov zmeraj prisoten "koordinator" je bil Igor Tuta). Poseben gost večera je bil igralec Daniel Malalan, od prvega julija 2019 tudi direktor SSG Trst. Komisija je razkrila nagrajene predstave.

Kategorija otroških skupin: 1. nagrada: *Odvratne rime* v izvedbi srednješolske dramske skupine Breg in režiji Bože Hrvatič; 2. nagrada: *Življenje v starih časih med Trstom in Krasom* v izvedbi učencev Občinskega vrtca v Šempolaju in režiji Andrejke Terčon; 3. nagrada: *Zvezde pomladi* v izvedbi OPZ Vesela pomlad, Osnovnošolske in srednješolske dramske skupine Tamara

Petaros - Društva Finžgarjev dom, Malih mišk SOMPĐ Vesela pomlad in ŠC Melanie Klein Slovenskega otroškega in mladinskega pevskega društva Vesela pomlad in režiji Patrizie Jurinčič Finžgar.

Kategorija mladinskih skupin: 1. nagrada: *V garderobi* v izvedbi gledališke skupine Prosvetnega društva Šmihel na Koroškem in režiji Alenke Hain; 2. nagrada: *Radio Pirat* v izvedbi Skupine brez spomina in režiji Tomaža Susiča. Tretja nagrada ni bila podeljena.

Kategorija odraslih skupin: 1. nagrada: *Ime* v izvedbi Drame družine SKPD F. B. Sedej Števerjan in režiji Jasmin Kovic; 2. nagrada: *Čaj za dve* v izvedbi dramskega odseka PD Štandrež in režiji Jožeta Hrovata; 3. nagrada: *Bosa v parku* in izvedbi dramskega odseka PD Štandrež in režiji Janeza Starine.

Žirija je podelila tudi posebna priznanja: v otroški kategoriji sta posebno priznanje za sceno in kostume v predstavi *Življenje v starih časih med Trstom in Krasom* prejeli Andrejka Terčon in Ingrid Sedmak; posebnega priznanja za vlogo Rdeče kapice v predstavi *Odvratne rime* je bila deležna Clementina Gamboz. Občinstvo je z glasovanjem proglasilo za svojo najboljšo predstavo festivala *Življenje v starih časih med Trstom in Krasom*. Tisti, ki bi si prislužili absolutno prvo mesto na festivalski lestvici nagrad, pa so gotovo organizatorji, zavzeti, vestni in skrbni člani SSKD Cerovlje - Mavhinje, ki so tudi tokrat z veliko mero delavnosti in predanosti svojemu poslanstvu srečno izpeljali tudi ta gledališki maraton.

O zadnjem večeru 13. Zamejskega festivala amaterskih dramskih skupin bomo še poročali.